

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

YEREL YÖNETİMLERDE HALKLA İLİŞKİLER

**Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları Facebook Hesaplarının İki
Yönlü Simetrik Model Bağlamında İncelenmesi**

PUBLIC RELATIONS IN LOCAL GOVERNMENTS

**Investigation of Facebook Accounts in the Context of Two-Way Symmetrical
Model**

MERVE EMECEN

(162011003)

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

PROF. DR. A. FİLİZ SUSAR

Giresun 2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 27/09/2019 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Merve Emecen'in "Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları Facebook Hesaplarının İki Yönlü Simetrik Model Bağlamında İncelenmesi" başlıklı tezini incelemiş olup aday 27/09/2019 tarihinde, saat 10.00' da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı, Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. A. Filiz SUSAR	
Üye	Prof. Dr. Safiye KIRLAR	
Üye	Prof. Dr. Günseli BAYRAKTUTAN	

ONAY

...../...../2019

Prof. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları Facebook Hesaplarının İki Yönlü Simetrik Model Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışmamın tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

27/09/2019

Merve EMECEN

ÖN SÖZ

“Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları Facebook Hesaplarının İki Yönlü Simetrik Model Bağlamında İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmam boyunca bilgi ve tecrübesini esirgmeden paylaşarak, sabır ve özveriyle bana destek olan tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Atiye Filiz SUSAR’a teşekkürlerimi sunarım.

Bu tezi yazma sürecim boyunca maddi, manevi desteği ile her koşulda yanımda olan başta değerli ailem olmak üzere, motivasyonumu her zaman yüksek tutmamı sağlayan sevgili arkadaşlarım; Çiğdem YILMAZ, Dilek PALTUN, Kübra OLGUN ve Mustafa ABANOZ’a içtenlikle teşekkür ederim.

Merve EMECEN

GİRESUN-2019

ÖZET

YEREL YÖNETİMLERDE HALKLA İLİŞKİLER

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları Facebook Hesaplarının İki Yönlü Simetrik Model Bağlamında İncelenmesi

Yerel yönetimlerde hizmet sunumunda halka en yakın kamu kurumu olarak belediyeler bilinmektedir. Belediyeler içerisinde ise coğrafi alanın büyüklüğü, nüfusun fazla olması, ekonomik ve sosyal gelişmişlik gibi nedenlerden dolayı büyükşehir belediyelerinin özel ve öncelikli bir yeri bulunmaktadır. Belediyeler hizmet anlayışında olduklarından halkla yakın ilişkiler içinde olmak zorundadır. Bu yönüyle Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının, belediye ile halk arasında etkileşimin yoğun olarak yaşandığı önemli bir iletişim alanı olduğu söylenebilir. Bu iletişimin doğru ve etkili olarak yürütülmesi ise halkla ilişkiler çalışmalarıyla mümkündür. Son yıllarda iletişim teknolojilerinin gelişimi ve bunun sonucu olarak yeni medyanın ortaya çıkmasıyla halkla ilişkilerin çalışma prensipleri de değişmiştir. Bununla birlikte kurumlar hedef kitleleriyle daha hızlı, daha kolay ve çift yönlü iletişim kurabilmek için sosyal medyadan faydalanmaktadır. Sosyal medya araçlarından biri olan Facebook, barındırdığı özelliklerle karşılıklı iletişime olanak sağlayarak Grunig ve Hunt'un halkla ilişkiler modellerinden biri olan iki yönlü simetrik model için alt yapı oluşturmaktadır. Bu tez çalışmasında, yirmi bir Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursundan kurumsal Facebook hesabı bulunan on beşi, 1 Ağustos 2018-31 Temmuz 2019 tarihleri arasında gönderi ve değerlendirmeler sekmesi üzerinden içerik analizine tabi tutularak iki yönlü simetrik modelin kullanımı üzerine incelenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında; incelenen Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderiler ve değerlendirmeler sekmesi üzerinden hedef kitleleriyle yeterli düzeyde iletişim kuramadığı dolayısıyla iki yönlü simetrik modeli uygulamada yetersiz kaldığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Halkla İlişkiler, Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları, İki Yönlü Simetrik Model, Facebook.

ABSTRACT**PUBLIC RELATIONS IN LOCAL GOVERNMENTS****Investigation of Facebook Accounts in the Context of Two-Way Symmetrical Model**

Municipalities are known as the closest public institutions in the provision of services in local governments. Within the municipalities, metropolitan municipalities have a special and priority place due to the size of geographical area, high population and economic and social development. Municipalities have to have close relations with the public as they have a service concept. In this respect, it can be said that the Vocational Courses of the Metropolitan Municipality are important communication area where the interaction between the municipality and the people is intense. It is possible to conduct this communication correctly and effectively through public relations studies. In recent years, the working principles of public relations have changed with the development of communication technologies and as a result of it, the emergence of new media. In addition, organizations benefit from social media in order to communicate faster, easier and in two ways with their target audiences. Facebook, which is one of the social media tools, provides the infrastructure for two-way symmetrical model which is one of the public relations models of Grunig and Hunt by enabling mutual communication with its features. In this thesis, fifteen of the twenty-one Metropolitan Municipality Vocational Courses with corporate Facebook accounts were analyzed on the post-evaluation and post-evaluation tab between August 1, 2018 and July 31, 2019 on the use of two-way symmetrical model. In the light of the findings; It is concluded that the two-way symmetrical model is not sufficient to implement because of the fact that Metropolitan Municipality Vocational Training Courses which are examined are insufficient to communicate adequately with the target audience through the posts and evaluations tab in the Corporate Facebook Accounts.

Keywords: Local Governments, Public Relations, Metropolitan Municipality Vocational Courses, Two-Way Symmetrical Model, Facebook.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV-VII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	VIII
TABLolar/ŞEKİLLER DİZİNİ	IX-X
GİRİŞ	1-2

BİRİNCİ BÖLÜM**YEREL YÖNETİMLERLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE**

1.1. Yerel Yönetim Kavramına Genel Bir Bakış	3
1.1.1. Kamu Yönetimi	3
1.1.1.1. Merkezden Yönetim	4
1.1.1.2. Yerinden Yönetim	5
1.1.1.2.1. Siyasal Yerinden Yönetimler	6
1.1.1.2.2. İdari Yerinden Yönetimler	6
1.2. Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişim Süreci	9
1.2.1. Dünya’da Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi	9
1.2.2. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi	13
1.2.2.1. Tanzimat Öncesi Osmanlı Devleti’nde Yerel Yönetimler	13
1.2.2.2. Tanzimat Döneminde Yerel Yönetimler	15
1.2.2.3. Cumhuriyet Döneminde Yerel Yönetimler	17
1.3. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yapısı	19
1.3.1. İl Özel İdaresi	19
1.3.2. Belediye	25
1.3.3. Köy Yönetimi	37

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERDE HALKLA İLİŞKİLER

2.1. Halkla İlişkiler Kavramına Genel Bir Bakış	42
2.1.1. Halkla İlişkiler Kavramı.....	43
2.1.2. Halkla İlişkilerin Tarihsel Gelişimi	45
2.1.3. Halkla İlişkilerin Amaç, İlke ve Hedef Kitleleri.....	49
2.1.4. Halkla İlişkiler Modelleri	53
2.1.4.1. Grunig ve Hunt'un Dört Halkla İlişkiler Modeli.....	53
2.1.4.1.1. Basın Ajansı Modeli	54
2.1.4.1.2. Kamuyu Bilgilendirme Modeli	54
2.1.4.1.3. İki Yönlü Asimetrik Model	55
2.1.4.1.4. İki Yönlü Simetrik Model.....	56
2.2. Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler	57
2.2.1. Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkilerin Önemi ve Rolü	58
2.2.2. Bir Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediyelerde Halkla İlişkiler	59
2.2.3. Belediyelerin Halkla İlişkiler Uygulamaları.....	62
2.2.3.1. Belediyelerde Halkla İlişkilerde Tanımda Kullanılan Uygulamalar	63
2.2.3.2. Belediyelerde Halkla İlişkilerde Tanıtmada Kullanılan Uygulamalar	66
2.2.3.3. Belediyelerde Halkla İlişkilerde Tanımda ve Tanıtmada Kullanılan Uygulamalar	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ MESLEK EDİNDİRME KURLARI
FACEBOOK HESAPLARININ İKİ YÖNLÜ SİMETRİK MODEL
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

3.1. Meslek Edindirme Kurslarına Genel Bir Bakış.....	72
3.1.1. Meslek Edindirme Kursları Bağlamında Yetişkin Eğitimi Kavramı	73
3.1.1.1. Yetişkin Eğitimi ve Meslek Edindirme	77
3.1.2. Yerel Yönetimlerde Yetişkin Eğitimi Olarak Meslek Edindirme Kursları.....	80
3.2. Araştırmanın Yöntemi.....	82
3.2.1. Araştırmanın Konusu/Problemi	83
3.2.2. Araştırmanın Amacı/Önemi.....	84
3.2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	84
3.2.4. Araştırmada Kullanılan Çözümleme Tekniği	85
3.2.4.1. Çözümleme Birimi	86
3.2.4.2. Çözümleme Kategorileri.....	86
3.2.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	87
3.2.6. Araştırma Soruları.....	88
3.3. Araştırma Bulguları ve Yorumlanması	88
3.3.1. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları İle İlgili Genel Bulgular	89
3.3.2. Araştırma Bulgularının Analizi ve Yorumlanması.....	91
DEĞERLENDİRME VE TARTIŞMA	118

KAYNAKÇA	124
EKLER	139
ÖZGEÇMİŞ	144

VIII

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e. : Adı Geçen Eser

a.g.m. : Adı Geçen Makale

dm: Direkt Mesaj

Ed : Editör

Er: Erişim

f: Frekans

IPRA: Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği (International Public Relations Association)

mad.: Madde

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEHTAP: Merkezi Hükümet Teşkilatı Projesi

s. : Sayfa

TBB: Türkiye Belediyeler Birliği

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TODAİE: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü

vd.: Ve diğerleri

%: Yüzde

TABLolar VE ŞEKİLLER DİZİNİ

Tablo 2.1: Belediye Yönetimlerinin Kullandığı Halkla İlişkiler Uygulamaları.....	63
Tablo 3.1: Araştırmanın Amacı, Çözümleme Birimi ve Kategorisi	85
Tablo 3.2: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Kısaltmaları ve Açılımları	90
Tablo 3.3: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Sosyal Medya Araçlarını Kullanımı	93
Tablo 3.4: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Kurumsal Facebook Hesaplarındaki Gönderiler ve Değerlendirmelerin Aylarına Göre Dağılımı	97
Tablo 3.5: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Kurumsal Facebook Hesaplarındaki Takipçi ve Beğenen Sayısı	98
Tablo 3.6: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Gönderi, Beğeni, Paylaşım ve Yorum Sayıları.....	101
Tablo 3.7: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Gönderilerine Yapılan Toplam Yorumların (Kullanıcı-Kurum) Dağılımı	103
Tablo 3.7.1: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Gönderilerine Kullanıcılar Tarafından Yapılan Yorumların İçeriksel Analizi.....	105
Tablo 3.8: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Gönderilerin İçeriksel Analizi.....	107
Tablo 3.8.1: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Kursa Yönelik Gönderilerin Dağılımı	109
Tablo 3.8.2: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Kursiyerlere Yönelik Gönderilerin Dağılımı	111

Tablo 3.8.3: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Büyükşehir Belediyesine Yönelik Gönderilerin Dağılımı..... **113**

Tablo 3.9: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Değerlendirmeler Sekmesi ile İlgili Genel Bilgiler **115**

Tablo 3.9.1: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Değerlendirmeler Sekmesinin İçeriğine Yönelik Analiz..... **117**

Şekil 1.1: Yerinden Yönetimin Şematik Kurgusu **6**

GİRİŞ

Yerel yönetimler, demokratik ülkelerde halkın yönetime katılması için en uygun yönetim birimlerinin başında gelmektedir. Halka hizmet sunumu konusunda ise yerel yönetimler içerisinde belediyelerin ayrı bir yeri vardır. Belediye çalışmaları gerçekleştirilirken hedef kitlesi olan halkın bilgilendirilmesi ve görüşlerinin öğrenilerek çift yönlü iletişimin sağlanması gerekmektedir. Zamanla bu yönetim birimlerinin iletişime önem veren kurumlara dönüşmeye başlamasıyla belediyelerde halkla ilişkiler kavramı önem kazanmaya başlamıştır. Bu açıdan halkla ilişkilerin tanıma ve tanıtma yöntemleri belediyelerde önemli bir rol üstlenmektedir.

Belediyeler arasında ise büyükşehir belediyeleri nüfus, ekonomik etkinlik, sosyal gelişmişlik düzeyi, bütçe, yetki ve sorumluluklar, çalışan sayısı ile görevli olduğu coğrafyanın büyüklüğü açısından ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye’de genelde yerel yönetimler, özelde ise belediyeler arasında büyükşehir belediyelerinin özel ve öncelikli bir yeri vardır. Büyükşehir belediyelerinin yerine getirmekle yükümlü olduğu ve kanunda açıkça belirtilen görev ve sorumlulukları arasında meslek ve beceri edindirme kursları açmak bulunmaktadır. Büyükşehir belediyelerinin açtığı bu meslek edindirme kursları zamanla kurumsal bir yapılanmaya dönüşerek büyükşehir belediyesi ile halk arasında önemli bir iletişim alanı oluşturmuştur. Günümüzde otuz büyükşehir belediyesinin yalnızca yirmi birinde –MEK uzantılı kurumsal bir yapılanma söz konusudur.

Yeni iletişim teknolojileri her geçen gün kendini daha da göstermekte ve hızla gelişmeye devam etmektedir. Gelişen iletişim teknolojileriyle birlikte yeni medya kavramı ortaya çıkmış ve halkla ilişkilerin çalışma prensipleri değişmiştir. Kamu kurumları gibi Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları da hedef kitleleriyle daha hızlı, daha kolay ve çift yönlü iletişim kurabilmek için sosyal medyadan faydalanmaktadır. Sosyal medya araçlarından biri olan Facebook, barındırdığı özelliklerle iki yönlü simetrik modelin uygulanmasına olanak sağlamaktadır.

Genel olarak;

Toplamda üç bölümden oluşan araştırmamızın birinci bölümünde yerel yönetimlerle ilgili kavramsal ve işlevsel çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu açıdan yerel yönetimlerin kavramsal tanımlamalarının ardından, Dünya’da ve Türkiye’de yerel yönetimlerin gelişimi incelenmiş ve son olarak Türkiye’deki yerel yönetimlerin yapısı ele alınmıştır.

İkinci bölümde öncelikle, halkla ilişkiler kavramının tanımı, tarihsel gelişimi, amaç, ilke ve hedef kitleleri ele alınmıştır. Grunig ve Hunt’un dört halkla ilişkiler modeli anlatılarak yerel yönetimler açısından incelenmiştir. Daha sonra yerel yönetim birimlerinden biri olan belediyelerde halkla ilişkilerin önemi ve ilkeleri üzerinde durulmuştur. Son olarak ise, bu değerlendirmenin çerçevesini çizmek amacıyla belediyelerde kullanılan halkla ilişkiler uygulamaları anlatılmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümü olan son bölümde; ilk olarak meslek edindirme kurslarıyla ilgili kuramsal çerçeveye yer verilmiştir. Ardından araştırma yöntemi, problemi, amacı, önemi, evreni, örnekleme ve araştırmanın tekniğine dair açıklamalar detaylı olarak yapılmıştır. Sonrasında ise bulgular ve yorumlama kısmına geçilerek; Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinden örnekleme olarak belirlemiş olduğumuz - MEK uzantılı kurumsal Facebook hesabı bulunan on beş meslek edindirme kursu, gönderiler ve değerlendirmeler sekmesi üzerinden iki yönlü simetrik modelin kullanımı bağlamında analiz edilmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular sonucunda, Türkiye’deki Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesapları üzerinden iki yönlü simetrik modelin kullanımı konusunda eksiklikler ortaya konularak bu doğrultuda öneriler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde; kamu yönetim sistemleri içerisinde yer alan yerel yönetimlerin kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Daha sonra, tarihsel süreç içerisinde geçmişte çok eskilere dayanan yerel yönetimlerin Dünya'daki ve Türkiye'deki tarihsel gelişimi aktarılmıştır. Son olarak ise, halkın idari ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere oluşturulan Türkiye'deki yerel yönetimlerin yapısı ve işlevleri incelenmiştir.

1.1. Yerel Yönetim Kavramına Genel Bir Bakış

Geçmişten günümüze meydana gelen ekonomik, siyasi, kültürel ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle devletlerin faaliyet alanları sürekli genişleme göstermektedir.

Devletin egemen olduğu sınırlar içerisinde dağınık bir tarzda köy, kasaba ve kent gibi değişik biçimde birçok yerleşim birimi mevcuttur. Bu yerleşim birimlerinin kendi yerel sınırları içerisinde yaşayanlar için önem taşıyan bazı ihtiyaçları karşılama gereksinimi bulunmaktadır.¹ Bu durumda devletlerin değişik siyasi, kültürel tarihe, ekonomik sisteme ve coğrafi olarak farklı niteliklere sahip olması yönetsel anlamda farklılıkların doğmasına neden olmuştur.

1.1.1. Kamu Yönetimi

Toplumsal ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik hizmetler, içinde yaşanılan ekonomik, siyasi ve mali koşullardan sürekli etkilenmektedir. Söz konusu ihtiyaçların karşılanması konusunda devlet, değişen boyutlarda her zaman görev üstlenmektedir.²

Kamu yönetimi, anayasanın devlete dayandırdığı kamu hizmetlerini gerçekleştirmekle yükümlü örgütlerin tamamıdır. Aynı zamanda kamu yönetimi kavramı siyaset, hukuk, sosyoloji, ekonomi bilimleri ile ortak olarak çalışması

¹ Hamza Ateş, Mücahit Bıyıklıoğlu, **Belediye Yönetimi ve Kamusal İlişkiler**, Der Yayınları, İstanbul 2017, s.7.

² Abdurrahman Akdoğan, **Kamu Maliyesi**, Gazi Kitabevi (9. Baskı), Ankara 2003, s.37.

nedeniyle disiplinler arası bir görünümde. Bu yönleriyle devletin maddi ve manevi boyutunu da ifade etmektedir. Modern anlamda devletlerin ortaya çıkmasıyla bugün ki anlamını kazanan kamu yönetimi yönetsel anlamda zamanla birçok değişim ve dönüşüm geçirmiştir.³ Bununla birlikte ülkemiz kamu yönetim sistemi örgütsel olarak, merkezden ve yerinden yönetim sistemi olarak ikiye ayrılmaktadır.⁴

1.1.1.1. Merkezden Yönetim

Merkezden yönetim, kamu hizmetlerinin devlet yani merkezi idare tarafından yürütülmesidir.⁵ Yasama, yürütme ve yargıya ilişkin tüm yetkilerin merkezi bir otoritede toplanarak merkezden yönetilmesiyle merkeziyetçi bir sistemin var olduğu anlaşılmaktadır. Böylelikle yerel düzeyde veya ülke düzeyinde olan tüm kamu hizmetleri devlet tüzel kişiliğinde toplanarak merkez kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmektedir.⁶ Çeşitli ülkelerde yönetim sistemi uygulamaları merkeziyetçilik yönünden farklılıklar göstermektedir. Yönetim sistemlerindeki farklılıklara karşın, merkezden yönetim sisteminin uygulandığı ülkelerde yerel halkın merkezi yönetim elemanlarının çalışmalarını denetleme hakkı bulunmamaktadır. Dünya üzerinde zamanla yetkilerin belirli ölçülerde yerel yönetimlere aktarıldığı bir yapılanmaya gidilmekle birlikte, özellikle Güneydoğu Asya ve Ortadoğu ülkelerinde aşırı bir merkezi yönetim uygulaması söz konusudur.⁷ Ancak merkez örgüt, ülkenin tamamının kamusal ihtiyaçlarını karşılama konusunda ekonomik ve siyasal nedenlerden dolayı yeterli değildir. Bu nedenle de daha küçük ve mahalli birimlere hizmet sunabilmek amacıyla yerinden yönetim birimleri oluşturulmuştur.⁸

³ Hatice Dursun, "Kamu İdarelerinde Hakim Olan Yönetim Yaklaşımı", **Enderun Dergisi**, Cilt.2, Sayı.2, 2018, s.20., <https://dergipark.org.tr/download/article-file/565771>. (Er:07.01.2019)

⁴ Zerrin Toprak, **Yerel Yönetimler**, Nobel Yayın Dağıtım (6.Baskı), Ankara 2006, s.11.

⁵ Kemal Gözler, Gürsel Kaplan, **Kısa İdare Hukuku**, Ekin Yayınları (9. Baskı), Bursa 2015, s.31.

⁶ Mustafa Ökmen, Bekir Parlak, **Kuram ve Uygulamada Yerel Yönetimler-Kavramlar, Yaklaşımlar, Yapılar ve Mevzuat**, Orion Yayınları (3. Baskı), Ankara 2013, s.19.

⁷ Ahmet Ulusoy, Tekin Akdemir, **Mahalli İdareler**, Seçkin Yayıncılık (5. Baskı), Ankara 2008, s.45.

⁸ Pınar Akarçay, **Yerel Yönetimler**, Paradigma Akademi Yayınları, İstanbul 2014, s.3.

1.1.1.2. Yerinden Yönetim

Yerinden yönetim, yerel özellikte olan kamu hizmetlerinin devlet tüzel kişiliği haricindeki kamu tüzel kişilerinca gerçekleştirilmesi amacıyla bazı kamu güçlerinin daha az yetkili bir otoriteye aktarılması üzere merkezi otoriteden çekilmesini ifade etmektedir.⁹

1982 Anayasası “idarenin kuruluş ve görevleri, merkezi yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır” (mad.123) maddesiyle yerinden yönetimi merkezi yönetimden ayırmaktadır. Yerinden yönetimin uygulandığı yerel yönetimler, kamu tüzel kişiliğine sahip olarak merkezi yönetim hiyerarşisi haricinde ona karşı belirli ölçülerde bağımsız birimlerdir. Bunun sonucu olarak da yerinden yönetimi merkezi yönetimler bir ast-üst ilişkisi içerisinde denetleyememektedir.¹⁰

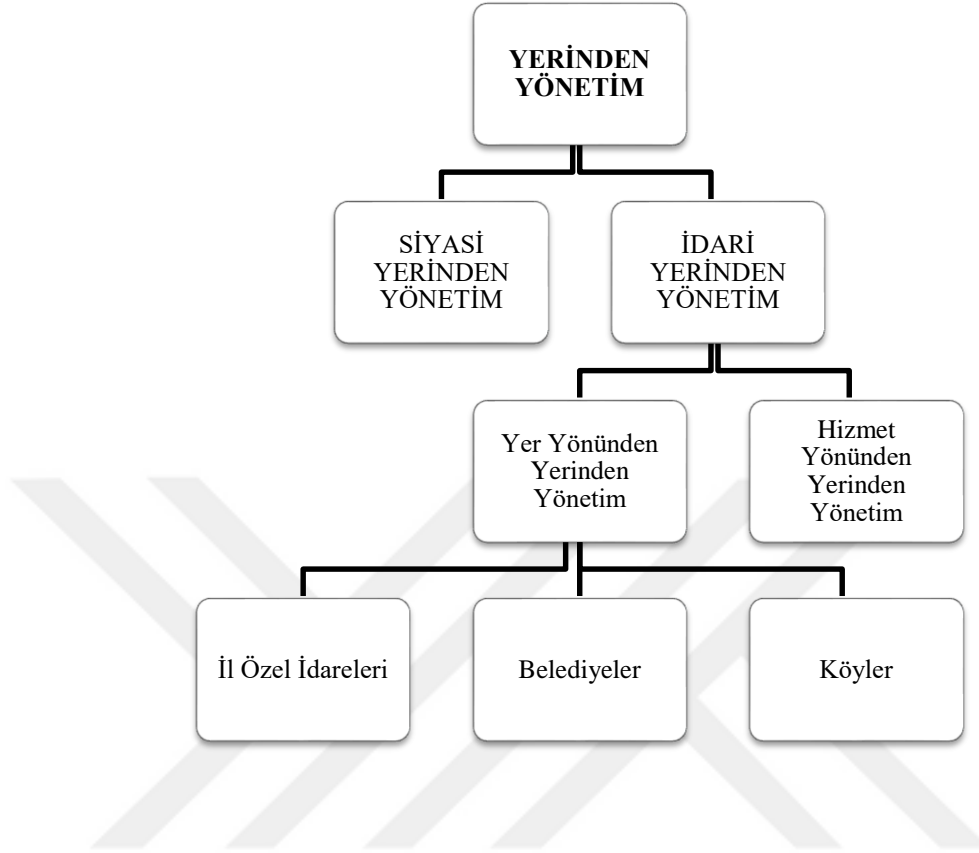
Yerinden yönetimler siyasi ve idari yönden yerinden yönetim olarak ikiye ayrılmaktadır.¹¹ İktidar paylaşımı siyasi yerinden yönetim olarak ifade edilmekteyken, görev paylaşımı idari yerinden yönetim tarafından ifade etmektedir.

⁹ Ökmen, Parlak, **a.g.e.** , s.19.

¹⁰ Toprak, **a.g.e.**, s.11.

¹¹ Yüksel Koçak, **Türkiye’de Yerel Yönetimler**, Siyasal Kitabevi, Ankara 2013, s.25.

Şekil 1.1: Yerinden Yönetimin Şematik Kurgusu

1.1.1.2.1. Siyasi Yerinden Yönetim

Önceleri “siyasi adem-i, merkeziyet” olarak adlandırılan bu yönetim şekli, federal devletlerle, anayasalarca kimliğe sahip olamayan ulusal özerk yada yarı özerk statüye sahip bir yönetim birimidir. Bu yönetim birimleri içinde bulunduğu ülkeye göre federe devlet, eyalet, state, canton, land, cumhuriyet, gibi adlar almaktadır. Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri, Rusya Federasyonu, Almanya, İsviçre ve ile Eski Sosyalist Federal Yugoslav Cumhuriyeti’ndeki yönetim de bu şekildedir.¹²

1.1.1.2.2. İdari Yerinden Yönetim

Yasama ile yargının tek bir elde toplandığı yerel yönetimlerin yürütme konusunda bazı yetkilere sahip olduğu idari adem-i merkeziyet sistem, merkezi

¹² Ruşen Keleş, *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi (5. Baskı), İstanbul 2006, s.90.

sistemin yerel nitelikteki toplu yararları gerektiği gibi koruyamadığı düşüncesiyle birlikte siyasi ve ekonomik nedenlerden dolayı ortaya çıkmıştır. Böylelikle bu sistem, yetki kullanılan birimlerin niteliğine göre hizmet yönünden ve yer yönünden yerel yönetim olarak ikiye ayrılmaktadır.¹³

Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim; kamu kurumları olarak adlandırılmaktadır. Bunlar, iktisadi, idari, sosyal ve bilimsel-teknik-kültürel kurumlardır.¹⁴ Merkezi ve yerel yönetimlerin aksine hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının sayıları sınırlı ve belirli değildir. Bu alanlarda görev yapan kamu kurumlarına Yükseköğretim Kurulu, TRT, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Emekli Sandığı ve Üniversiteler örnek olarak verilebilmektedir.¹⁵

Yer Yönünden Yerinden Yönetim; belli bir coğrafi alan içindeki yerel hizmetlerin, karar organlarının o bölge halkının seçimiyle oluşmuş kamu kuruluşlarınca yerine getirilmesidir.¹⁶

Gerçek anlamda yerel yönetimler olarak da nitelendirilen bu kurumlar yörede yaşayan insanların ihtiyaçlarını karşılamak için seçimle iş başına gelmiş kamu tüzel kişiliğine sahip, kendilerine ait bütçeleri olan, özerklik ilkesine göre kurulmuş, merkezi yönetimle aralarında hiyerarşik bir ilişki bulunmayan fakat merkezi idarenin idari vesayet birimine tabi olan birimlerdir.¹⁷ Ayrıca yerel yönetimler görev ve yetki yönünden yerinden yönetim ilkesine uygun şekilde kanunla düzenlenmektedir.¹⁸ Türkiye’de il özel idaresi, belediye ve köy yönetimleri bu tür yerel yönetimlere girmektedir. Karar organları ise doğrudan halk tarafından seçilmektedir.¹⁹ Bu anlamda yerel yönetimler, belli amaçlara ulaşmak ve belli gereksinimlere karşılık vermek üzere ortaya çıkmış birimlerdir. Bu amaçla yanıt verilen ihtiyaç ve gelişim sağlayan etmenler, siyasal, yönetsel ve toplumsal özellikler barındırmaktadır.²⁰

¹³ Ökmen, Parlak, **a.g.e.**, s.25.

¹⁴ Bekir Parlak, **İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler**, “Yerel Yönetimler: Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve”, (Ed: Mehmet Mecek, vd.), Bekad Yayınları, Ankara 2015, s.7.

¹⁵ Ökmen, Parlak, **a.g.e.**, s.26.

¹⁶ Ulusoy, Akdemir, **a.g.e.**, s.49.

¹⁷ Kemal Görmez, Hasan Yaylı, **Yerel Yönetimler**, Orion Yayınları (2.Baskı), Ankara 2018, s.23.

¹⁸ Orhan Pirlir, “Yerel Yönetimlerde Pazarlık Yönetiminin Uygulanması”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt.1, Sayı:2, TODAİE, Ankara 1992, s.45.

¹⁹ Akif Çukurçayır, **Küreselleşme ve Türkiye’de Yerel Yönetimler**, Gökçe Ofset, Ankara 2009, s.41.

²⁰ Keleş, **a.g.e.**, s.23.

Yerel yönetimler, etkin ve verimli hizmet sunmaları, halka daha yakın olmaları ve demokratik açıdan öne çıkmaları yönünden kamu yönetiminde oldukça önemli bir yere sahiptir.²¹ Bu durumun iki türlü bir sonucu vardır: Birincisi, ülke yönetiminin yeniden yapılanmasında yerel yönetimlerin temel alınması gerektiği anlaşılmıştır. İkincisi ise, yurttaşlar yaşamlarında belirleyici yönetsel kademenin yerel yönetim kademesi olduğunu daha çok kavramakta ve beklentilerini bu kurumlara yönlendirmektedirler.²² Ayrıca, demokratik ve güçlü bir yerel yönetimin sağlıklı işleyebilmesi için ülke bütününde bireysel hak ve özgürlüklerin tümü ile kitle iletişim araçları, sivil toplum örgütleri gibi demokrasinin diğer önemli kurum ve ilkelerinin geçerliliklerinin sağlanması önemli bir ön koşuldur.²³

1982 Anayasası'na göre yerel yönetimin özellikleri şu şekildedir:²⁴

- Kamu tüzel kişiliğine sahiptir.
- İl, belediye ve köydeki vatandaşların mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuşlardır.
- Yerel yönetimlerin kuruluş, görev ve yetkileri kanunla belirlenmektedir.
- Yerel yönetimlerin karar organları seçimle iş başına gelmektedir.
- Yerinden yönetim ilkesine göre örgütlenmişlerdir.
- Yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri konusundaki denetim yargı yoluyla yapılmaktadır.
- Yerel yönetim seçimleri beş yılda bir yapılmaktadır.
- Yerel yönetimler merkezi yönetimin idari vesayet denetimine tabidir. Bu yetki, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun olarak yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gerektiği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller kullanılabilir. İçişleri Bakanı ise vesayet yetkisini, görevleri ile ilgili bir suç sebebiyle hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları üyelerini, geçici bir tedbir olarak kesin hükme kadar uzaklaştırabilir hükmü uyarınca kullanabilmektedir.

²¹ Akarçay, a.g.e., s.3.

²² Çukurçayır, a.g.e., s.35.

²³ Selçuk Yalçındağ, "Güçlü ve Özerk Yerel Yönetimler Demokrasimizin ve Yönetim Sistemimizin Temel Kuruluşları Olmalıdır", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt.1, Sayı.2, TODAİE, Ankara 1992, s.8.

²⁴ Görmez, Yaylı, a.g.e., s.23.

- Yerel yönetimler Bakanlar Kurulu'nun iznini almak şartıyla aralarında birlik kurabilmektedirler.
- Büyük yerleşim birimleri için kanunla özel yönetim biçimleri kurulabilmektedir.
- Son olarak ise, yerel yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynakları tahsis edilmektedir.

1.2. Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişim Süreci

Yerel halka kamu hizmetlerini sağlayan sosyal, siyasal ve idari birimler anlamında yerel yönetim, tarihi gelişim süreci içinde değişik görünüm almış ve farklı fonksiyonları yerine getirmiştir. İlk yerel yönetimler, bugün daha çok devlete bırakılmış olan görevleri yerine getirmekteydi. Bu anlamda yerel yönetim ile kent aynı mekân kavramları olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁵ Yerel yönetimler, geç Ortaçağ Avrupa'sının bir ürünüdür. Tüzel kişiliğe sahip olarak günümüzdeki yapılanmalar ise, 12. yüzyıl Avrupa'sından başlayan tarihsel bir olgudur. Çağdaş anlamda yerel yönetimlere baktığımızda, toplum üzerinde güce sahip merkezi yönetimlere karşı ortaya çıktığı görülmektedir. Modern yerel yönetimler, içinde bulunduğu devletlerin yönetimleri farklılaşsa dahi kendi varlıklarından ödün vermeyen bir anlayışa sahiptir.²⁶

Çalışmanın bu kısmında ise yerel yönetimlerin dünyadaki ve ülkemizdeki gelişimi ele alınacaktır.

1.2.1. Dünya'da Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi

Uygarlık tarihi, kentlerin tarihi olarak da görülmektedir. Binlerce yıllık bir tarih kesitinde insanoğlu göçebe yaşam biçiminden, yerleşik yaşama ulaşmıştır. Mezopotamya, Antik Yunan ve Anadolu kentleri, uygarlık tarihinin de başlangıcı olan ilk yerleşim birimleridir. Tarım ve hayvancılık ve bunların karşılığı olan ticari

²⁵ Ökmen, Parlak, a.g.e. , s.37.

²⁶ İlber Ortaylı, "Osmanlı imparatorluğunda İdari Modernleşme ve Mahalli İdare Alanındaki Gelişmeler", **İdare Hukuku ve İlimler Dergisi**, Sarıcaya Armağan, Yıl.3, Sayı.1-3, 1982, s.137-139., <https://dergipark.org.tr/download/article-file/13780>. (Er:11.01.2019)

ilişkiler, keşifler, işgaller yeni yerleşim alanlarını ortaya çıkarmış dolayısıyla bu mekânlar da değişim ve dönüşüme açık hale gelmiştir.²⁷

Yerel yönetimlerin temeli yüzyıllar öncesine dayansa da günümüzdeki anlamıyla Ortaçağ Avrupa'sının ürünüdür. Ancak ortaçağ boyunca ve yeniçağa kadar geçen süre içerisinde, Avrupa'da yerel yönetimlerin önemli gelişmeler yaşadığı söylenememektedir. Ancak 18. yüzyılın sonunda Avrupa'nın Fransız ve Sanayi Devrimi ile tarım toplumundan sanayi toplumuna geçilmeye başlamasıyla gerçek bir dönüşüm yaşanmıştır.²⁸

Bugün “Yerel yönetim”, “Kent Yönetimi”, “Belediye”, “Kent” ya da “Komün” denildiğinde, akla yerel bir topluluğa kamu hizmetleri sağlayan yönetsel, siyasal ve toplum bilimsel bir birim gelmektedir. Oysa tarihsel olarak ilk yerel yönetimler, askeri, savunma ve suçluların cezalandırılması gibi bugün genellikle devlete, bırakılmış olan görevleri yerine getirmekteydi. Hükümdar kendisine bağlı olan dominyonların sayısı arttıkça ve denetlemek zorunda bulunduğu alan genişledikçe, yetkisinin her yerde geçerli olacağı yerel yardımcılara ihtiyaç duymuştur. Bu gereksinimi yerel bireyler karşılamış, hükümdar yerine onlar iktidarı kullanmış ve hükümdarların yetkilerini onlar uygulamışlardır.²⁹ Bunun yanında belli bir toprak parçası üzerinde kendi kendini yöneten insanlar tarafından oluşturulan en küçük demokratik idari birim olan Antik Site siyasal işlevleri yerine getirmekteydi. Zamanla Roma İmparatorları siteyi, sitenin sosyal ve siyasal özelliğini yıkmış ve bu dönemde komünler ortaya çıkmıştır.³⁰ Kent halkına kendi kendini yönetme imkânı ve bilinci veren komünlerin en önemli özelliği, tüzel kişilik sahibi olmalarıdır. Hukuki anlamda kişilik sahibi olmaları, kendi adlarına mal mülk edinme, tasarrufta bulunma ve her türlü hukuki ilişkiye girebilme imkânı vermiştir. 17. ve 19. yüzyıllar arasında merkezi devletlerin güçlenmeleriyle özerkliklerini kaybeden komünler işlevsiz hale gelmemiş merkezi otorite ile halk arasında ara kurumlar olarak işlev görmüşlerdir. Uluslararası ticarete belli bir yeri ve üstünlüğü bulunan Napoli,

²⁷ İsmail Başaran, **Kent ve Yerel Yönetim**, Okutan Yayıncılık, İstanbul 2008, s.53.

²⁸ Hakkı Uyar, “Türkiye’de ve Dünya’da Yerel Yönetimler: Kısa Bir Tarihçe”, **Bağımsız Kemalist Düşün Dergisi**, Yıl.8, Sayı.51, 2004, s.31., <http://www.aydinlanma1923.com/index.php/AYD23/article/view/270/270>. (Er: 15.01.2019)

²⁹ Keleş, **a.g.e.**, s.31.

³⁰ Bekir Parlak, **İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler**, “Yerel Yönetimler: Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve”, (Ed: Mehmet Mecek, vd.), Bekad Yayınları, Ankara 2015, s.8.

Cenova gibi ticaret kentleri bu süreçte gelişmiş olup Napoli N. Bonaparte'a kadar etkili olmuş böylece İtalyan birliğinin tesisi ile ticaret kentlerinin bağımsızlığı son bulmuştur.³¹ Süreç içinde kentlerdeki tecimin gelişmesi, burjuvazinin ortaya çıkması ve zamanla güçlenmesi, kentlerin işleyim devriminin hemen arkasından nüfus ve ekonomik güç olarak önem kazanmaları ve daha birçok nedenle, kentlerin önemi artmıştır. Feodaller kentleri denetleyemez duruma gelmişlerdir. Toplumsal değişimler, yeni anlayışların uygulamaya konulması vb. etkenler de oluşumu hızlandırmıştır. Sonuç olarak kentlerdeki burjuvazi bağlarını feodallerden koparmayı arzulamış ve bunu başarmıştır. Burjuvazi, kentlerde yargılama hakkı ve kentteki tecimi ekonomik olarak düzenleme konusunda çeşitli kararlar almaya başlamıştır. Kentin ortak gereksinimleri için de, vergiler koymuşlar, kentte yaşayanlardan kent için harcamak üzere vergiler almışlardır. Tüm bunların sonucunda 1789 da ilk kez Fransa'da "Belediye" tanımı ve sözcüğü kullanılmıştır.³²

Yönetenle yönetilen arasındaki ilişkilerin, genel bir hukuk kuralına dayanmaktan çok, tarafların üzerinde anlaşmaya vardıkları bir tür sözleşme niteliğinde olduğu Orta Çağlarda, belli bir aşamadan sonra Roma hukuku tekrar canlanmış ve tüzel kişilik kavramı yerel topluluklar için geçerli olmaya başlamıştır. Tüzel kişilik, köken itibarıyla, belli bir topluluğun yararlanmasına ayrılmış malların yönetilmesi amacını güden vakıf kavramına dayanmaktadır. Yerel yönetimlerin tüzel kişiliği ise, yerel malların korunması ve halk refahının sağlanması gibi bir mantığa dayanmaktadır.³³ Az gelişmiş, bağımsızlığını yeni kazanmış, sömürge tecrübesi yaşamış ülkelerde de bağımlı idarenin varlığı belirlenmiştir. Bağımsızlık kazanıldıktan sonra sömürgecilerin oluşturdukları idareler dağıtılmış ve yerine bağımsızlığın kazanılmasında mücadele veren milliyetçilerden oluşan ve siyasi iktidara iyice bağımlı bir idare oluşturulmuştur. İdarenin otonomi kazanması ve özellikle siyasi sisteme karşı olan bağımlılığın azalması sosyolojik ve teknolojik gelişmelerin sonucunda ortaya çıkmaktadır.³⁴

³¹ Davut Dursun, Hamza Al, **Türkiye'de Yönetim Geleneği (Kurumlar, Sorunlar ve Yeniden Yapılanma Arayışları)**, İlke Yayıncılık, İstanbul 1998, s.94.

³² Metin Erten, **Nasıl Bir Yerel Yönetim?**, Anahtar Kitaplar Yayınevi (2. Baskı), İstanbul 2018, s.56.

³³ Bekir Parlak, **İdari ve Mali Açından Türkiye'de Yerel Yönetimler**, "Yerel Yönetimler: Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve", (Ed: Mehmet Mecek, vd.), Bekad Yayınları, Ankara 2015, s 8-9.

³⁴ Dursun, Al, **a.g.e.**, s.20.

Özetle, geri kalmış ülkelerde kentlerin yönetimi tümüyle baştan beri merkez tarafından yürütülmekte ve yerellere devredilmemekteyken gelişmiş ülkelerde kentlerin yönetimi baştan beri yerellerin elindeydi ve orada yerel yönetimler ellerindeki kimi yetkileri merkezi hükümete devretmekteydi. İşte bu kültürel ve tarihsel farklı duruş, günümüzde ülkelerin kent yönetimlerinin biçimini ve içeriğini belirleyen en önemli etken durumundadır.³⁵

16. yüzyılda ulus-devletlerin anlayışının gelişmesiyle, siyasal söylemde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Daha önce, kamu yönetiminin temel kurumu kentti ve il, ulus, imparatorluk gibi daha geniş örgütler ikinci planda kalmaktaydı. Jean Jacques Rousseau gibi düşünürler, özgürlük açısından yerel yönetim gibi ara kurumların konulmasını uygun görmemişlerdir.³⁶ Dolayısıyla bu dönemde, liberal özgürlükler bağlamında, kentin ve yerel yönetimlerin demokratikleşme ve özgürlükler anlamında önemli olduğu birçok düşünür tarafından ileri sürülmüştür. Ayrıca 20. yüzyılda yerel yönetimler merkezin bir parçası olarak görülmeye başlanmıştır. Bugün yerel yönetimler, küreselleşmenin de etkisiyle kentleşme ve demokratikleşme eğilimlerinin odağında yer almaktadır.³⁷

Günümüzde ise çağdaş yerel yönetimlerin, en önemli özelliği mali ve idari özerkliğinin yanında hukuki kişilik sahibi olmalarıdır. Yerel yönetimler, merkezi idarenin hiyerarşik yapısından ayrı olarak bütçesi ve karar organları bulunan, birer tüzel kişiliklerdir. Bu sebeple bir kentin idari özerkliği, mali özerkliği ve hukuki kişiliği söz konusu değilse, çağdaş anlamda bir yerel yönetimden söz edilememektedir. Bir kentte yerel yönetimlerin olmaması orada kent yönetiminin bulunmadığı anlamına gelmemektedir; bazı durumlarda çok iyi işleyen bir kent yönetimi olabilir fakat bu yerel yönetim değildir.³⁸

³⁵ Erten, **a.g.e.**, s.57.

³⁶ Keleş, **a.g.e.**, s.35.

³⁷ Akarçay, **a.g.e.**, s.7.

³⁸ Dursun, Al, **a.g.e.**, s.94.

1.2.2. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de hem belediye hem de yerel yönetim kuruluşları 19. yüzyıldaki Tanzimat ve Islahat hareketleri sürecinde doğmuş ve siyasi gelişmeler ile paralel bir ilerleme göstererek günümüzdeki yapıyı oluşturmuştur.³⁹

Çalışmanın bu kısmında, yerel yönetimlerin modernleşmesi ve batıdaki görüntülerinin Osmanlı Devleti’ne entegre edilme şekli ve geçmişten günümüze ülkemizdeki yerel yönetim birimleri olan il özel idareleri, belediye ve köylerin gelişim süreçlerine yer verilecektir.

1.2.2.1. Tanzimat Öncesi Osmanlı Devletinde Yerel Yönetimler

Tanzimat, Osmanlı Devleti’nde yaklaşık iki yüz yıl boyunca süregelen reform ya da ıslahat ihtiyaç, eğilim ve girişimlerin hayata geçirilmesinde önemli bir aşama oluşturmaktadır.⁴⁰ Osmanlı Devletinin belediye hizmetleri yerel yöneticilerle vakıflar tarafından yürütülmekteydi. Ayrıca bu dönemde Fransız komün sisteminden esinlenerek 1854’ten itibaren belediye kurma denemelerine girişilmiştir. 1854 Kırım Savaşı sonrasında ise 1855’te İstanbul’da ilk belediye kurulmuştur.⁴¹

Tanzimat’tan önce Osmanlı Devleti’ndeki yerel yönetimlerde Batı tipi bir yönetim sistemi yoktu, fakat çeşitli kişi ve kurumlar tarafından yerel hizmetler yürütülmekteydi. Bu dönemlerde eyalet, sancak, kaza ve köy esasına dayalı mülki idare bulunmaktaydı. Eyalet ve sancak daha çok askeri birimlerdi. Alanlarında güvenliği sağlamak ve askerlerin yönetimiyle ilgilenmek durumunda olan yöneticiler bulunmaktaydı. Bunlar, bölgeyi korumak, kabileleri itaat altına almak, boşalan tımar ve zematleri kontrol etmek, savaş zamanında ise askerlerle birlikte cepheye gitmek gibi işlerle uğraşmaktaydı.⁴² Osmanlı Devleti döneminde bugün bildiğimiz anlamda bir yerel yönetim biriminin olmadığı görülmektedir. Fakat bu, yerel hizmetleri sunan birimlerin olmadığı anlamına gelmemektedir.

³⁹ Nilüfer Negiz, **İdari ve Mali Açıdan Türkiye’de Yerel Yönetimler**, “Avrupa Perspektiflerinin Yerel Yönetimlere Etkisi”, (Ed: Mehmet Mecek, vd.), Bekad Yayınları, Antalya 2015, s.311.

⁴⁰ Bilal Eryılmaz, **Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme**, İşaret Yayınları, Ankara 1992, s.12.

⁴¹ İdris Güllüce, **Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri**, Alfa Yayınları, İstanbul 2004, s.11.

⁴² Bilal Eryılmaz, **Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması**, Birleşik Yayıncılık, Ankara 1997, s.33.

Tanzimat öncesi dönemde yerel hizmet sunan kurumlar; kadı, vakıf ve lonca sistemi olarak sayılabilmektedir.⁴³

▪ *Kadılık Kurumu*

Osmanlı şehir yönetiminin en yüksek otoritesi kadıydı. Şehirlerin güvenlik ve belediye hizmetleri kadılar tarafından yürütülmekteydi. Yargı ve yönetim yönünden belirli bir büyüklükte olan kazalar bir yerleşim birimi olarak kendine bağlı kasaba ve köylerden oluşmaktaydı. Kadılar hem kazanın başında bulunmakta hem de şer'i idari yargının başı olarak belediye başkanı ve merkezi yönetimin temsilcisi konumundaydı. Ayrıca kadının dairesinde, belediye hizmetleri ve mahkeme gibi hizmetler yürütülmekteydi.⁴⁴

Osmanlı Devleti döneminde kadı yalnızca şehirde hukuku uygulayan hâkim değil aynı zamanda mali ve ekonomik görevleri de yerine getirmekle görevli kişiydi. Ayrıca şehir hayatını düzenlemekte, diğer yönetim ve denetim işlerine de bakmaktaydı. Şehrin temizliği, dinlenme ile eğlenmeye ait yerlerin denetlenmesi, şehir içinde yol ve diğer umumi mekânların düzenlenmesi, temizlik ve atık su tesislerinin kurulması, imar işlerinin denetlenmesi, bazı sağlık ve sosyal yardım kuruluşlarının vücuda getirilmesi kadının görevleri arasındaydı.⁴⁵

▪ *Vakıflar*

Vakıflar Selçuklu döneminden Osmanlı'ya kadar ulaşan gelenektir. Kişiler, mallarını yalnızca kendilerine ait değil diğer insanların da hakkı olduğunu düşünerek bir kısmını bu amaçla halka vakfetmekteydi. Ayrıca zenginliğin kaynağının bu dönemde devlet memuriyeti olması olarak görülmesi, vakıfların padişah vezir gibi yüksek memuriyeti olan kişilerce kurulmasını doğurmuştu. Vakıf sahiplerinin "halka hizmet hakka hizmettir" anlayışıyla bu kurumları, yerel hizmetleri bir ibadet amacıyla gerçekleştirmektedir.⁴⁶

⁴³ Koçak, a.g.e., s.107.

⁴⁴ Eryılmaz, a.g.e., 1997, s.34.

⁴⁵ Güllüce, a.g.e., s.11.

⁴⁶ Koçak, a.g.e., s.108.

▪ *Loncalar*

Sosyal teşkilatlanma örneği olan esnaf kuruluşları loncalar, şehirlerin iktisadi hayatını yönlendirirken aynı zamanda bazı mahalli nitelikteki hizmetleri de yerine getirmekteydi.⁴⁷ Loncaların şehir yönetiminde de sorumlulukları bulunmaktaydı. Kadıların yerel hizmetlere ilişkin taleplerini loncalar karşılamaktaydı. Aynı zamanda asayiş ve kamu düzeninin sağlanması, temizlik işleri gibi görevleri de bulunmaktaydı.⁴⁸ Öncesinde de belirtildiği gibi Osmanlı Dönemi yerel ihtiyaçları yerel yönetim birimlerince karşılanmamış olup ihtiyaçlar çeşitli sosyal oluşumlar aracılığıyla giderilmiştir. İhtiyaçların karşılanmasında aksaklıklar oluşana kadar süreç mevcut sosyal oluşumlar ile yürütülmüştür.

1.2.2.2. Tanzimat Döneminde Yerel Yönetimler

Tanzimat dönemi, Avrupa'daki gelişmelerin Osmanlı'ya aktarılma süreci olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde; adli, idari birçok alanda reformlar yaşanmakta ve Osmanlı devlet yapısında birçok modernleşme çabası görülmektedir. Kamu yönetiminde de bu anlamda değişiklikler yaşanmış olup yerel yönetimler adına ilk oluşumlara bu dönemde rastlanmaktadır.

Tanzimat'ın ilk uygulaması Muhassıllık Meclisleri'dir. Tanzimat "düzenleme" anlamında bir kelimedir. Bu düzenlemenin ana hedeflerinden biri, gelirlerin artırılmasını amaçlayan mali merkezîyetçilik sistemini getirmektir. Bu doğrultuda Osmanlı hükümeti, taşraya vali yetkisinde muhassıllar atamıştı. Buradaki amaç ise vergi toplama işinin valilerin ve yerel ayanların elinden alınması yani iltizamın kaldırılmasıydı.⁴⁹ Osmanlı Devleti'nde Muhassıllık Meclisleri'nin kuruluşundan sonra 1854 yılında Şehremaneti'nin kurulmasıyla ilk belediye İstanbul'da oluşmuştur. Meclis-i Vala'ya dolayısıyla Bab-i ali' ye bağlı olan Şehremaneti, İstanbul'un yerel işlerini yürütecekti. Ayrıca kentin imar, ihtiyaçlarının

⁴⁷ Veysel Atasoy, *Türkiye'de Mahalli İdarelerin Yapısı ve Yeniden Düzenlenmesi*, TDAV Yayını, İstanbul 1992, s.15.

⁴⁸ Ramazan Şengül, *Yerel Yönetimler*, Umuttepe Yayınları, Kocaeli 2010, s.27.

⁴⁹ İlber Ortaylı, *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2000, s.32.

giderilmesi, temizlik işleri, teftiş gibi işler bu kuruluşa verilmişti. Klasik dönemde kadının hizmetinde olan bu yerel hizmetler artık şehremini tarafından yerine getirilmekteydi. Bununla birlikte kurumun başı olan şehremini, Babı-ı ali tarafından atanmakta ve yerel halktan atanan on iki üye, şehremini ve iki yardımcısı şehir meclisi adında bir kurulu oluşturmaktaydı.⁵⁰ Bu meclisler, halkın yönetime katılımını sağlamak amacıyla oluşturulmuş demokratik kuruluşlar değildi. Meclislerin esas amacı, Tanzimat reformlarının halk kesimlerince benimsenmesini sağlamak ve özellikle vergi gibi zaman zaman büyük tepkiler uyandıran bir konuda, sorumluluğu halk temsilcilerine yaymaktı. Kısacası, bu meclisler merkezi idarenin halkla irtibatını sağlamakta önemli bir araçtı. Fakat bu meclisler, halkın talep ve şikâyetlerini merkezi idareye aktararak bir yaptırım gücü kazanan yerel organlar değildi.⁵¹

1855 yılında İstanbul'da yabancılardan oluşan İntizam-ı şehir adıyla kent düzeni komisyonu kurulmuştu. Kurulan bu komisyonun görevi, yabancı ülkelerde ortaya çıkan belediyelerle ilgili örgütlenme modelleri önermektir.⁵² İstanbul'un bütün semtlerinde belediye örgütünün kurulmasının zor olacağı düşünülerek, Batı tarzında belediye teşkilatının bir bölgede uygulanması sonrasında ise diğer bölgelere yaygınlaştırılması kararlaştırılmıştır. Bu bölgeye ise, "Altıncı Belediye Dairesi" denilmiştir.⁵³ Altıncı Daire-i Belediye, merkezden aktarılan kaynakların yanı sıra hizmetlerin yerine getirilmesi için gelir tahsil edilebilen ilk mahalli idari birimdir. Ayrıca, Altıncı Daireye personel alımının Bab-ı Ali onayına karşın daire meclisinin kararıyla olması o dönem için yeni bir olgudur.⁵⁴

Köyler ise, tarihi süreç içerisinde kendiliğinden oluşmuş en eski yerel yönetim birimidir. Osmanlı'nın ilk dönemlerinden itibaren köyler varlığını korumuş, örf ve adet kurallarına göre düzenlenmişlerdir. Tanzimat'tan sonra, 1864 yılında çıkarılan 1864 Vilayet Nizamnamesi ile köylere ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bu düzenlemeyle köylere tüzel kişilik tanınmamıştır.⁵⁵ Fakat bu düzenlemeye göre, muhtara hükümetin emirlerini köyde ilan etmek, vergileri gelirlerini toplamak,

⁵⁰ Dursun, Al, **a.g.e.**, s.100.

⁵¹ Eryılmaz, **a.g.e.**, 1992, s.112.

⁵² Erten, **a.g.e.**, s.145.

⁵³ Eryılmaz, **a.g.e.**, 1997, s.38.

⁵⁴ Ulusoy, Akdemir, **a.g.e.**, s.202.

⁵⁵ Ökmen, Parlak, **a.g.e.**, s.320.

köydeki nüfus hareketlerini takip ve kayıt altına almak, yetkililere bildirmek, suçluları devlete teslim etmek gibi görevler yüklenmiştir.⁵⁶ Dolayısıyla bu düzenlemeyle birlikte köylerin hukuki bir varlık kazandığı görülmektedir.

1871 yılında yapılan değişiklik ise, ülke yönetiminde Nahiyeyi ortaya çıkarmıştır. Böylece merkezi idarenin taşra yönetiminde vilayet, sancak, kaza, nahie ve köy olarak kademelendirilmiştir.⁵⁷

1876 yılında Birinci Meşrutiyet ilan edilmiş ve Kanuni Esasi de yerel yönetimlerle ilgili önemli bir düzenlemeye yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre illerin teşkilatlanmasında “tevs-i mezuniyet” ve “tefril-i vezaif” ilkesi geçerli olacaktır. Burada önemli olan ise, düzenlemenin merkezin taşra teşkilatı olan illerle ilgili olmasıdır. İller, tevs-i mezuniyet yani bugün bildiğimiz şekliyle yetki genişliği ve yine tefrik-i vezaif yani yetki bölüşümü ilkesine göre teşkilatlandırılacaktır. Buradaki yetki bölüşümü, illerle merkez arasındaki yetki bölüşümüne işaret etmektedir.⁵⁸ Bu anlamda Birinci Meşrutiyet sisteminde yerel yönetimlerle ilgili tek düzenleme illerle ilgilidir. Dolayısıyla illerin merkez adına bazı yetkileri taşrada kullanabilecekleri anlaşılmaktadır.

1.2.2.3. Cumhuriyet Döneminde Yerel Yönetimler

Cumhuriyet dönemiyle birlikte, yerel yönetimlerde meşrutiyet sırasında yapılan düzenlemelerin ötesinde yeniliklere gidilerek, yerel yönetimlerle ilgili ilkelerin tanımlanmasının yanında, ayrıntılı olarak görevlerinin yer alacağı yasal düzenlemeler yapılmıştır.⁵⁹

Cumhuriyet döneminde diğer yerel yönetimlere göre önem verilen yönetim birimi belediye olmuştur. Bugünkü belediye yönetiminin statüsünü düzenleyen yasa olan Belediye Kanunu, 1930 yılında kabul edilmiştir. Söz konusu kanun, bütün belediyelerle ilgili temel yasa niteliğinde olduğu için, 53 yıl yürürlükte kalmış olan “Dersaadet Belediye Kanunu” ile “Vilayet Belediye Kanunu” nu yürürlükten

⁵⁶ Akarçay, a.g.e., s.76.

⁵⁷ Ökmen, Parlak, a.g.e., s.179.

⁵⁸ Yusuf Şahin, **Yerel Yönetimler**, Ekin Yayınevi (3.Baskı), Bursa 2017, s.26.

⁵⁹ Çukurçayır, a.g.e., s.72.

kaldırmıştır. Ayrıca kanun, belediyeler arasında yetki, görev ve denetim bakımından eşitlik ilkesini getirmiştir.⁶⁰ Türkiye’de 1930’lı yıllar, siyasal ve toplumsal düzenin şekillendiği ve tek parti yönetiminin ön planda olduğu dönemdir. Tek parti yönetimin devlet anlayışı, belediye yasalarına da yansımıştır. 1930 yılına kadar belediye başkanları hükümet tarafından atanmakta ve genelde bu görev valilere verilmektedir. Ancak 1580 sayılı yasa, belediye meclisine belediye başkanını kendi içinden seçme görevini vermiş, seçileni onaylama yetkisini ise valiye vermiştir.⁶¹ 1963 yılında yapılan değişiklikle belediye başkanını halkın seçmesine karar verilmiştir. Cumhuriyet döneminin belediye başkanlığı anlayışı, merkezi yönetime bağlı olarak bazı sorumluluklarını üstlenen fakat kendi denetiminde bir yönetim anlayışıdır.⁶²

Yerel yönetimlerin belediyelerin yanında diğer önemli kurumları olan il özel idareleri ile köyler konusunda da merkezin etkisi artan yoğunlukta sürdürmekteydi. 1913’de çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkatı ile kurulan il özel idarelerine önemli yetkiler bırakılmakla birlikte zaman içinde bu yetkilerin çoğu merkez bakanlıklara aktarılmış ve böylece il özel idareleri bir bakıma işlevsiz hale getirilmiştir. Süreç içerisinde merkezi idare güçlenirken yerel yönetimler güçlerini kaybetmişlerdir.⁶³

Köyler için de benzer durumdan söz etmek mümkündür. Cumhuriyet dönemine girildiğinde köy yönetimleri, 1913 tarihli nizamnameye göre yapılarını ve işlevlerini devam ettirmekteydi. Cumhuriyetin ilk ve köklü kanunlarından olan ve bugün dahi yürürlükte bulunan 1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu, yalnızca köy yönetimine özgü bir kanundur. Köy Kanunu, köyleri birer kamu tüzel kişisi ve birer yerel yönetim birimi olarak düzenlemiştir.⁶⁴

Çağdaş yerel yönetimlerin temel niteliği olan idari, mali ve hukuki bakımdan özerklik ve merkezle iktidarı paylaşma, siyasi katılımı artırma, demokratik eğitimi güçlendirme gibi niteliklere sahip bir yerel yönetimin kurulabilmesi için öncelikle siyasi/idari sistemin demokratikleşmesi, liberalleşmesi, merkeziyetçi niteliğinden

⁶⁰ Eryılmaz, a.g.e., 1997, s.57.

⁶¹ Koçak, a.g.e., s.145.

⁶² Güllüce, a.g.e., s.13.

⁶³ Dursun, Al, a.g.e., s.102.

⁶⁴ Hikmet Kavruk, **Köy ve Mahalle: Yerleşim ve Yönetim Birimi**, Odak Yayınevi, Ankara 2004, s 60.

adem-i merkeziyetçi bir görünüme kavuşması gerekmektedir. Gerçek anlamda demokratik ve liberal temeller üzerinde yükselmeyen bir siyasi sistemde çağdaş yerel yönetimin kurumlaşması pek mümkün gözükmemektedir.⁶⁵

1.3. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yapısı

Türkiye’de il özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere üç tür yerel yönetim birimi vardır. Tanzimat’tan sonraki reform hareketleri içinde il özel idaresi ve belediye sistemi Fransa’dan alınmıştır. Bununla birlikte köy ve mahalle muhtarlıkları ise, ilk mahalli birimler olarak Türk toplumunun idari ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan, ülkemizde yerel yönetimlerin çekirdeğini köy ve mahalle muhtarlığı oluşturmaktadır.⁶⁶

1.3.1. İl Özel İdaresi

Anayasa’daki yerel yönetimlerden olan il özel idaresi, il genelinde yerel hizmet sunmak amacıyla kurulmuştur. Bununla birlikte il yönetimi, merkezi idarenin taşradaki uzantısı niteliğindeki il genel yönetimi ve il özel idaresi olarak ikiye ayrılmaktadır. Ülkemiz 81 il coğrafi alana bölünmüş olup, il düzeyindeki iki örgüt yan yana görev yapmaktadır.⁶⁷

İl özel idareleri, anayasa ile varlığı kabul edilmiş, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kuruluşudur. 1982 Anayasasının 127. maddesine göre “il, belediye ve köyler mahalli idare kuruluşları olarak sayılmış ve bunların genel karar organlarının halk tarafından seçileceği belirtilmiştir”.⁶⁸ Köy yönetimleri köy halkının, belediyeler ise kent ve kasaba halkının ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü oldukları halde il özel yönetimleri, il halkına yönelik hizmetlerle görevlidir. İl sınırları içerisinde hem belediyeler hem de köyler yer aldığından il özel yönetimlerinin sundukları

⁶⁵ Dursun, Al, **a.g.e.**, s.103.

⁶⁶ Bilal Eryılmaz, “Türkiye’de Köy ve Mahalle Muhtarlıklarının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi”, **Türk İdare Dergisi**, Yıl.60, Sayı.378, Mart 1988, s.465., [http://www.tid.gov.tr/Makaleler/Y%C4%B1160-378\(1988\).pdf](http://www.tid.gov.tr/Makaleler/Y%C4%B1160-378(1988).pdf). (Er:04.02.2019)

⁶⁷ Halis Yunus Ersöz, **Sosyal Politikada Yerelleşme**, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul 2011, s.117.

⁶⁸ Nuri Tortop, **Mahalli İdareler**, Yargı Yayınları (6.Baskı), 1999, s.85.

hizmetlerin kırsal ve kentsel nitelikli olmasında bir engel bulunmamaktadır.⁶⁹ Ayrıca ülkemiz de 81 il vardır fakat 51 il özel idaresi bulunmaktadır. Bunun nedeni 2012 yılında 6360 sayılı kanunla yapılan bir düzenleme ile birlikte “büyükşehir” statüsüne sahip illerde il özel idarelerinin kaldırılmasıdır.⁷⁰

İl Özel İdaresinin Görev, Yetki ve Ayrıcalıkları:

İl özel idarelerinin görev, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen, 5302 sayılı kanunun üçüncü bölümünde, il özel idarelerinin görev ve sorumlulukları belediye sınırları içindeki görevler ve belediye sınırları dışındaki görevler mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla (md.6) ikiye ayrılmıştır; İl özel idaresi il sınırları içinde; gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlaşma, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetlerle görevlidir. Belediye sınırları dışında yapmakla görevli ve yetkili oldukları hizmetler ise; imar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma(...); orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetlerdir.⁷¹

İl özel idarelerinin yetkileri ve ayrıcalıkları 5302 sayılı Kanun'un 7.maddesinde şu şekilde sıralanmıştır: Kanunlarla verilen görev ve hizmetleri yerine getirebilmek için her türlü faaliyette bulunmak, izin ve ruhsatları vermek ve denetlemek, kanunlarla verilen yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, yasak koymak ve uygulamak, cezaları vermek, taşınır ve taşınmaz malları almak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, takas etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek, borç almak ve bağış kabul etmek, miktarı yirmi beş milyar Türk Lirasına kadar olan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek, il özel idaresine ait vergi, resim ve harçların tarh, tahakkuk ve tahsilini

⁶⁹ Keleş, a.g.e., s.145.

⁷⁰ Şahin, a.g.e., s.52.

⁷¹ Yüksel, a.g.e., s.147.

yapmak, belediye sınırları dışındaki gayri sıhî müesseseler ile kamuya açık dinlenme ve eğlence yerlerine ruhsat vermek ve denetlemektir. Ayrıca il özel idaresi, hizmetleri ile ilgili olarak, halkın görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilmektedir. İl özel idaresinin mallarına karşı suç işleyenler devlet malına karşı suç işlemiş sayılmaktadır. İl özel idaresinin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde edilen gelirleri, vergi, resim ve harçları, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları haczedilememektedir.⁷²

İl Özel İdaresinin Organları:

İl özel idaresi, karar organı il genel meclisi, karar ve danışma organı il encümeni ve yürütme organı vali olmak üzere üçlü bir yapılanma şeklindedir.⁷³

İl Genel Meclisi

İl özel idaresinin karar organıdır ve üyeleri beş yıllık süre için halk tarafından seçilmektedir. İl genel meclisi üyeliğine seçilme yeterliliğine sahip her vatandaş aday olabilmektedir. Ayrıca 2972 sayılı Kanun gereğince il genel meclisi üye sayısı, bir ildeki ilçelerin sayısına ve ilçelerin nüfusuna göre değişiklik göstermektedir.⁷⁴

İl genel meclisinin görev ve yetkilerinden bazıları ise; ilin stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, il özel idaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak. Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç il çevre düzeni plânı ile belediye sınırları dışındaki alanların imar plânlarını görüşmek ve karara bağlamak. Taşınmaz mal alımına, satımına, trampa edilmesine, tahsisine ve taşınmaz malların kiralanmasına karar vermek, şartlı bağışları kabul etmek. Yurt içindeki ve yurt dışındaki yerel yönetimler ve yerel yönetim birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına karar vermek, diğer

⁷² <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm> (Er: 10.02.2019)

⁷³ Yusuf Erbay, Hasan Akgün, **Türkiye’de ve Avrupa’da Yerel Yönetimler**, Röle Akademik Yayıncılık (2.Baskı), İstanbul 2017, s.278.

⁷⁴ Görmez, Yaylı, **a.g.e.**, s.304.

yerel yönetimlerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek⁷⁵ olarak özetlenebilir.

İl Encümeni

İl özel idaresinin yürütme organıdır. 3360 sayılı kanunun yürürlükte olduğu süre zarfında, il genel meclisinin toplantıda olmadığı durumlarda encümen meclisin yerine geçerek acele alınması gereken kararları alabilirken, meclis toplantılarının yılda iki kez yerine haftada en az bir kere yapılmaya başlanması nedeniyle encümen karar organı olmaktan çıkarılarak sadece yürütme organı haline getirilmiştir. Yeni düzenlemeyle encümen üyelerinin uzmanlık niteliği güçlendirilerek yürütmeye ilişkin daha dinamik bir karar alma mekanizması öngörülmüştür.⁷⁶ “İl encümeni valinin başkanlığında, il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşmaktadır”.⁷⁷

Encümenin görev ve yetkileri ise; stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek, yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak, öngörülmeyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek, bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak, belediye sınırları dışındaki umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek, vali tarafından havale edilen konularda görüş bildirmek ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak olarak özetlenebilmektedir.⁷⁸

Vali

İl özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Valiler, İçişleri Bakanlığının önerisi, Bakanlar Kurulunun kararı ve Cumhurbaşkanının tasdiki ile tayin olmaktadır. İl idaresinin yürütme organı ile il özel idaresinin yürütme organı

⁷⁵ www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.doc (Er: 11.02.2019)

⁷⁶ Ulusoy, Akdemir, a.g.e., s.174.

⁷⁷ Erten, a.g.e., s.152.

⁷⁸ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm> (Er: 13.02.2019)

aynı kişidir. Ancak, vali il sınırları içinde, birinci durumda ulusal, ikinci durumda da yerel nitelikli hizmetlerin yürütülmesinden sorumludur.⁷⁹

Valinin görev ve yetkileri; il özel idaresi teşkilâtının en üst amiri olarak il özel idaresi teşkilâtını yönetmek, hak ve menfaatlerini korumak, il özel idaresini stratejik plâna uygun olarak yönetmek, kurumsal stratejilerini oluşturmak bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, il özel idaresi faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, bunları değerlendirerek raporları meclise sunmak, il encümenine başkanlık etmek, il genel meclisi ve encümen kararlarını uygulamak, bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışında kalan aktarmaları yapmak, il özel idaresine verilen ve il genel meclisi veya il encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak olarak özetlenebilmektedir.⁸⁰

İl Özel İdaresi Teşkilatı, Denetimi ve Maliyesi:

İl Özel İdaresi Teşkilatı

Genel sekreterlik, malî işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden oluşmaktadır. İlin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal, kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak norm kadro sistemine ve ihtiyaca göre oluşturulacak diğer birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi il genel meclisinin kararıyla olmaktadır. Bu birimler büyükşehir belediyesi olan illerde daire başkanlığı ve müdürlük, diğer illerde ise müdürlük şeklinde kurulmaktadır. Bununla birlikte genel sekreter, il özel idaresi hizmetlerini vali adına ve onun emirleri yönünde, mevzuat hükümlerine, il genel meclisi ve il encümeni kararlarına, il özel idaresinin amaç ve politikalarına, stratejik plân ve yıllık çalışma programına göre düzenleyip yürütmektedir. Bu amaçla il özel idaresi kuruluşlarına gereken emirleri vermekte bunların uygulanmasını sağlamaktadır. Bütün bu hizmetlerin yürütülmesinde valiye karşı genel sekreter

⁷⁹ Şahin, a.g.e., s.73.

⁸⁰ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm> (Er: 13.02.2019)

sorumludur. Ayrıca ilçelerde, özel idare işlerini yürütmek amacıyla kaymakama bağlı ilçe özel idare teşkilâtı oluşturulabilmektedir.⁸¹

İl Özel İdaresi Denetimi

Faaliyet ve işlemlerde hataların önlenmesine yardımcı olmak, çalışanların ve il özel idaresi teşkilatının gelişmesine, yönetim ve kontrol sistemlerinin geçerli, güvenilir ve tutarlı olmasına rehberlik etmek amacıyla; hizmetlerin süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre tarafsız olarak analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek; kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek ve elde edilen sonuçları rapor haline getirerek ilgililere duyurmaktır. Bununla birlikte il özel idarelerinde denetim, iç ve dış denetim şeklinde yapılmaktadır. Ayrıca, il özel idaresinin malî işlemler dışında kalan diğer idarî işlemleri, idarenin bütünlüğüne ve kalkınma plânı ve stratejilerine uygunluğu açısından İçişleri Bakanlığı, vali veya görevlendireceği elemanlar tarafından da denetlenmektedir. Denetime ilişkin sonuçlar ise kamuoyuna açıklanmakta ve meclisin bilgisine sunulmaktadır.⁸²

İl Özel İdaresi Maliyesi

Gelir-giderler, bütçe ve borçlanma adı altında incelenebilmektedir. İl özel idaresinin gelirleri; kanunlarla gösterilen vergi, resim, harç ve katılma payları, genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar, genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler, taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler olarak özetlenebilmektedir. İl özel idaresinin giderleri ise özetle; binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı için yapılan giderler, personele ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, köylere veya köylerin aralarında kurdukları birliklere yapılacak yardımlar, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar, dava takip ve icra giderleri, temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri, avukatlık hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler. Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile

⁸¹ <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5197.html> (Er: 14.02.2019)

⁸² <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm> (Er: 14.02.2019)

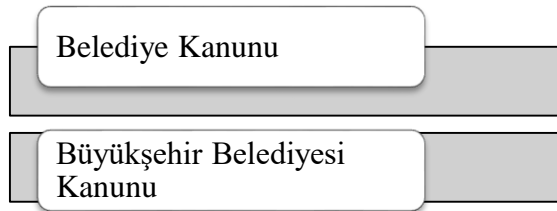
sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri, sosyo-kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderlerdir.⁸³

İl Özel İdaresinin Bütçesi; “ilin stratejik planına uygun hazırlanarak il özel idaresinin mali yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini göstermekte, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin vermektedir”.⁸⁴

İl Özel İdaresinin Borçlanması; il özel idareleri, görev ve hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak amacıyla kanundaki koşullara ve yöntemlere uymak şartıyla borçlanmakta ve tahvil çıkarabilmektedir.⁸⁵

1.3.2. Belediye

Türkiye’de belediyelerle ilgili temel düzenleme 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunun’ da belirtilmiştir. Bu kanun ile vilayet ve belediye idareleri ayrı olarak düzenlenmekle birlikte, belediye meclisi üyelerinin seçimle belirlenmesi öngörülmüştür. Ayrıca belediyeler bu kanunla tüzel kişilik olarak tanımlanmıştır. Söz konusu kanun 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu’na kadar varlığını sürdürmüştür.⁸⁶

Belediyeler 3 Temmuz 2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 10 Temmuz 2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu olmak üzere iki ayrı kanunla düzenlenmiştir. Bu kanunlardan birincisi 5393 sayılı Belediye Kanunu olan genel kanundur ve Türkiye’deki bütün belediyelere uygulanabilir. Diğeri ise;

⁸³ <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5197.html> (Er: 14.02.2019)

⁸⁴ Toprak, a.g.e., s.38.

⁸⁵ Erbay, Akgün, a.g.e., s.291.

⁸⁶ Akarçay, a.g.e., s.37.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, sadece büyükşehir belediyelerine ve büyükşehir belediyelerindeki büyükşehir ilçe belediyelerine uygulanabilmektedir.⁸⁷

2019 yılı itibariyle, Türkiye’de, 30 büyükşehir belediyesi, 519 büyükşehir ilçe belediyesi, 51 il belediyesi, 403 ilçe belediyesi ve 396 belde belediyesi olmak üzere toplam 1399 adet belediye bulunmaktadır.⁸⁸

1.3.2.1. Belediye Kanunu

Türk yerel yönetim birimlerinde en önemli yeri tutan belediyeler, yürürlükte bulunan 5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre; “belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade etmektedir.” Yerinden yönetim ilkesine uygun olarak belediyelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri kanunla düzenlenmektedir. Seçimler ise anayasada belirtilen esaslara göre yapılmaktadır.⁸⁹

Belediyeler, hizmet sunma açısından yerel yönetimler içerisinde en yoğun olanıdır. Bir taraftan yerine getirmekle yükümlü oldukları hizmetleri sunarken, diğer taraftan siyasal yönlerinden dolayı sundukları hizmetleri geliştirmeye çalışmaktadır. Belediyelerin bu amaçlarla kullanabilecekleri kaynaklar ise, yine mevzuat çerçevesinde sınırlandırılmıştır.⁹⁰ Fakat bu çeşitli hizmetleri sınırlı kaynaklarla yerine getirmek belediyelerin asıl görevini oluşturmaktadır.

⁸⁷ Gözler, a.g.e., s.72.

⁸⁸ <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>. (Er: 18.02.2019)

⁸⁹ Güllüce, a.g.e., s.172.

⁹⁰ Ömer Torlak, **Belediyelerde Hizmet Yönetimi ve Pazarlama**, Seçki Yayınevi, Ankara 1999, s.18.

Belediyelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları:

5393 sayılı Kanunda belediyelerin görevleri ayrı ayrı sayılmak yerine yalnızca hizmet alanları belirtilmiştir. Bu yeni düzenleme ile birlikte 1580 sayılı Kanunda yer alan zorunlu-isteğe bağlı görevler ayırımına da son verilmiştir.⁹¹

Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapmak veya yaptırmak zorundadırlar. Ayrıca büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açmakla yükümlüdür. Bununla birlikte belediyeler, okul öncesi eğitim kurumları açabilir; devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerektiğinde öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmalarını düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir ve gıda bankacılığı yapabilirler.⁹²

Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsamaktadır. Dolayısıyla Belediye Meclisi'nin kararıyla mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilmektedir. Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenmektedir. Ayrıca belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en

⁹¹ M. Kamil Mutluer, Erdoğan Öner, **Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Geleceği**, "Belediye Bütçeleri", (Ed: Nihat Falay, vd.), Seçkin Yayıncılık (2. Baskı), Ankara 2010, s.196.

⁹² Türkiye Belediyeler Birliği, **Temel Belediye Mevzuatı**, Korza Yayıncılık (9. Baskı), Ankara 2013, s.12.

uygun yöntemlerle sunulmaktadır. Hizmet sunumunda ise engelli, yaşlı düşükün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanmaktadır.⁹³

Belediyelerin yetki ve imtiyazları ise şu şekilde özetlenebilmektedir;

Belediyeler, kendilerine verilen görevleri yerine getirirken birtakım yetki ve imtiyazlardan yararlanmaktadır. Bunlar; belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak, kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları, izin veya ruhsatı vermek, belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak. Doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak, atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlayarak gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak. Toplu taşıma yapmak ve her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak. Katı atıklar ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak zorundadır. Yerel nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek. Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek. Gayrisihhî işyerlerine halka açık dinlenme ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek. Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların satışlarını engellemek, reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek. Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak. Toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmektir.⁹⁴

⁹³ Erbay, Akgün, **a.g.e.**, s.301.

⁹⁴ TBB, **a.g.e.**, s.14.

Bununla birlikte belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilmektedir. Aynı zamanda belediye mallarına karşı suç işleyenler devlet malına karşı da suç işlemiş sayılmaktadır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75. maddesi hükümleri belediye taşınmazları hakkında da uygulanmaktadır. Dolayısıyla belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilememektedir.⁹⁵

Belediyenin Organları:

Belediye Yönetimi'nin merkezi yönetim ile doğrudan hiyerarşi bağı bulunmamasına bağlı olarak örgütün başı ve karar organlarının belirlenmesi açısından demokratik bir düzenlemeye gidilmesi gerekmiştir. Böylece belediyenin organları; başta belediye başkanı olmak üzere belediye meclisi ve belediye encümeninden oluşmaktadır.⁹⁶

Belediye Meclisi

Vatandaş tarafından seçilen üyelerden oluşan belediyenin karar organıdır. Belediye meclisi üyeleri 5 yılda bir nispi temsil yöntemiyle seçilmekte ve üye sayısı nüfus büyüklüğüne göre belirlenmektedir. En az 9 üye en fazla ise 55 üyeden oluşmaktadır. Nüfusu 10.000'den az olan yerler için 9 üye, 1 milyondan fazla olan yerler için ise 55 üye seçilmektedir. Ayrıca üye sayısı kadar yedek üyede seçilmektedir.⁹⁷

Belediye meclisinin görev ve yetkilerinden bazıları ise; stratejik planı, yatırım ve çalışma programlarını, belediye çalışmalarını ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek, bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, belediyenin imar planlarını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde il çevre

⁹⁵ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm> (Er: 20.02.2019)

⁹⁶ Pınar Eraslan Yayınoglu, **Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler**, Birsen Yayınevi (2. Baskı), İstanbul 2007, s.61.

⁹⁷ Ersöz, **a.g.e.**, s.125.

düzeni planını kabul etmek, borçlanmaya karar vermek, taşınmaz mal alımına satımına karar vermek, şartlı bağışları kabul etmek, belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet ya da yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına, belediyenin şirket, işletme ve iştiraklerinin özelleştirilmesine karar vermek. Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmektir.⁹⁸

Belediye Encümeni

Her zaman toplanan, sürekli ve aktif görevli karar organıdır. Aynı zamanda danışma ve yürütme organıdır.⁹⁹ Encümen belediye başkanının başkanlığında toplanmaktadır. Ve Encümen üyelerinin yarısı meclis üyeleri arasından yarısı ise belediye birim amirleri arasından belediye başkanı tarafından seçilmektedir.¹⁰⁰ Belediye encümeninin görev ve yetkilerinden bazıları ise; belediye'nin stratejik planını, yıllık çalışma programını, bütçeyi ve kesin hesabı inceleyerek belediye meclisine görüş bildirmek, kamulaştırma kararları almak ve uygulamak, öngörülme-yen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek, yasalarda öngörülen cezaları vermek, halka açık yerlerin açılış ve kapanış yerlerini belirlemektir.¹⁰¹

Belediye Başkanı

Belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Ayrıca doğrudan halk tarafından seçilmektedir.¹⁰² Belediye başkanının görevleri ise kısaca şu şekilde özetlenebilir; belediye örgütünü sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, belediye meclisi ve belediye encümenine verilen görevlerin yerine getirilmesi için işlem, eylem, hazırlık ve icrayı gerçekleştirmek, bunlara ek olarak “belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak, bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere

⁹⁸ Bekir Parlak, **İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler**, “Yerel Yönetim Reformları Perspektifinden Temel Bir Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediyeler”, (Ed: Mehmet Meccek, vd.), Bekad Yayınları, Antalya 2015, s.104.

⁹⁹ Güllüce, **a.g.e.**, s.195.

¹⁰⁰ Can Hamamcı, **Belediye Yönetimi**, “Belediyeler: Genel Yapı”, (Ed: Ayşegül Sabuktay), TODAİE, Ankara 2007, s.34.

¹⁰¹ Erbay, Akgün, **a.g.e.**, s.309.

¹⁰² Erbay, Akgün, **a.g.e.**, s.310.

yönelik hizmetleri yürütmek ve engelli merkezi oluşturmak, temsil ve ağırlama ve bunlar için ayrılan bütçeyi idare etmektir”.¹⁰³

1.3.2.2. Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Eski dönemlerde de büyük kentler ve yerleşim alanları bulunmaktaydı. Fakat günümüzdeki anlamıyla büyükşehirler özellikle 20. yüzyılda ekonomik, siyasal, yönetsel ve kültürel boyutlarıyla dünyayı etkileyen güçlü bir olgu olarak ortaya çıkmıştır.¹⁰⁴

Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre (mad.3) büyükşehirlerde, Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyesi olmak üzere iki çeşit belediye vardır.¹⁰⁵

Büyükşehir Belediyesi

“Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisini ifade etmektedir”.¹⁰⁶ Ülkemizde büyükşehir belediyeleri 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı yasayla uygulamaya konulmuştur. Başlangıçta İstanbul, Ankara ve İzmir için öngörülen uygulama, zamanla Adana, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, Kayseri, Kocaeli, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun’da da uygulanmaya başlanmıştır. 2013 yılında ise bunlara; Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van kentleri de eklenmiştir.¹⁰⁷

İlçe Belediyesi

Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyelerini ifade etmektedir. İlk kademe belediyesi ise, büyükşehir belediyesi sınırları içinde ilçe

¹⁰³ Yaymoğlu, a.g.e., s.63.

¹⁰⁴ Çukurçayır, a.g.e., s.128.

¹⁰⁵ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf> (Er: 22.02.2019)

¹⁰⁶ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf> (Er: 22.02.2019)

¹⁰⁷ Erten, a.g.e., s.159.

kurulmaksızın oluşturulan ve büyükşehir ilçe belediyeleri ile aynı yetki, imtiyaz ve sorumluluklara sahip belediyelerdir. Buna göre, 5216 sayılı Kanun, büyükşehir ve onun altında ilçe ve ilk kademe belediyelerden oluşan iki düzeyli bir yönetim yapısı öngörmüştür. Bununla birlikte büyükşehir çapında bazı hizmetleri yürütmek için özel kanunlarla kurulmuş olan kurumların varlıkları devam ettirilmiştir. Ancak denetim ve koordinasyon bakımından bu kurumların büyükşehir belediyesine bağlılıkları artırılmıştır.¹⁰⁸ Ayrıca ilçe belediyeleri kanunda belirtilen büyükşehir belediyelerine verilen görevlerin dışında kalan ve yürürlükteki mevzuata göre belediyelere verilen bütün görevleri yürütmekle yükümlüdürler. Fakat ilçe belediyeleri, büyükşehir belediyelerine verilen yeşil alan, park, bahçe yapma, sosyal ve kültürel hizmetleri yerine getirme, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işletirmek gibi görevleri de isterse yapabilirler.¹⁰⁹ Dolayısıyla büyükşehir belediye sınırları içinde kalan ilçe belediyeleri, 1580 sayılı Belediye Kanununa tabi belediyelerden daha az sayıda görev üstlenmektedir. Ayrıca 3030 sayılı kanunun 7. maddesi ile ilçe belediyelerine ait görevlerden bir veya birkaçı mali yükümlülüğün kendilerince karşılanması ve talepte bulunmaları kaydıyla büyükşehir belediye meclisinin kararına dayanarak ortaklaşa veya doğrudan doğruya büyükşehir belediyesin tarafından yapılabilir.¹¹⁰

Büyükşehir Belediyelerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları:

5216 yasaınının 7. maddesinde düzenlenen büyükşehir belediyesinin görev ve sorumluluklarını özetlemek gerekirse; ilçe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak. Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak. Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak. İlân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını

¹⁰⁸ Mutluer, Öner, a.g.e, s.198.

¹⁰⁹ Nuri Tortop, **Yerel Yönetimler Maliyesi**, TODAİE, Ankara 1996, s.172.

¹¹⁰ Atasoy, a.g.e., s.159.

belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek. Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak. Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak, büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak. Birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek. Sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdî yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, gerektiğinde mabetler ile sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak. Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak. Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmaktır.¹¹¹

İlçe Belediyelerinin Görev ve Yetkileri:

Büyükşehir belediyelerinin sınırları içerisinde yer alan ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri ise şu şekildedir; kanunlarla büyükşehir belediyesine verilen görevler ile stratejik planın, yıllık hedeflerin, yatırım programlarının ve bütçenin hazırlanması dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak. Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak. Sıhhî işyerlerini, 2. ve 3. sınıf gayrisihhî müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek. Büyükşehir belediyesi'nin görev

¹¹¹ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf> (Er: 24.02.2019)

alanı dışında kalan hizmetlerden, Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak, otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; mabetler ile sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak. Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek. Son olarak ise, afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etmek ve yıkmaktır.¹¹²

Büyükşehir Belediyesinin Organları:

Büyükşehir Belediye Meclisi

Büyükşehir belediyesinin karar organıdır. İlgili kanundaki esas ve usullere göre seçilen üyelerden oluşmaktadır. “Büyükşehir belediye başkanı büyükşehir belediye meclisinin de başkanı olup, büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri ile bunların çalışma usul ve esaslarına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümler uygulanmaktadır”.¹¹³ Bununla birlikte Büyükşehir Meclisi Belediye Başkanının çağrısı veya üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanmaktadır. Büyükşehir Meclisi yılda üç kez olmak üzere kasım, mart ve temmuz aylarında toplanmaktadır. Aynı zamanda Meclis, önemli ve acele bir iş çıkması halinde olağanüstü toplantı yapabilmektedir. Bunun için herhangi bir yerden izin alma zorunluluğu bulunmamaktadır.¹¹⁴

Büyükşehir Belediye Encümeni

Belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin her yılın ilk olağan toplantısında kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri

¹¹² <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf> (Er: 25.02.2019)

¹¹³ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040723.htm> (Er: 25.02.2019)

¹¹⁴ Güllüce, a.g.e., s.210.

genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşmaktadır. Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık etmektedir.¹¹⁵

Büyükşehir Belediye Başkanı

Büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre büyükşehir belediyesi sınırları içindeki seçmenler tarafından doğrudan seçilmektedir. Büyükşehir belediye başkan vekili ise belediye kanunundaki usullere göre belirlenmektedir. Ancak, büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları büyükşehir başkan vekili olamamaktadır.¹¹⁶

Büyükşehir belediye başkanının görevleri özetle; belediye teşkilatının en üst yöneticisi olarak belediyeyi yönetmek ve yönlendirmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak. Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediyenin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak. Meclise ve encümenine başkanlık etmek, bu organların kararlarını uygulamak. Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmî mercilerde büyükşehir belediyesini temsil etmek. Belediye personelini atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek. Bunların yanı sıra diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak. Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak ve engelli merkezleri oluşturmak. Ayrıca Belediye Kanunundaki hükümler saklı kalmak kaydıyla büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir ve ilçe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay kararıyla son verilmektedir.¹¹⁷

¹¹⁵ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040723.htm> (Er: 26.02.2019)

¹¹⁶ Hamamcı, a.g.e., s.87.

¹¹⁷ Bekir Parlak, **İdari ve Mali Açıdan Türkiye’de Yerel Yönetimler**, “ Türkiye’de Değişen ve Dönüşen Büyükşehir Belediyeleri: 5216 Sayılı Yasadan 6360 Sayılı Yasaya Büyük Dönüşümün Analizi”, (Ed: Mehmet Mecek, vd.), Bekad Yayınları, Antalya 2015, s.126.

Büyükşehir Belediyesi Teşkilatı, Personeli ve Maliyesi:

Büyükşehir Belediyesi Teşkilatı

Norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşmaktadır. Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olmaktadır. Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmamaktadır. Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, norm kadroya uygun olarak genel sekreter yardımcısı atanabilmektedir. Ayrıca büyükşehir belediyesinde hizmetlerin yürütülmesinde belediye başkanı adına onun direktifi ve sorumluluğu altında mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik plânına ve yıllık programlarına uygun olarak genel sekreter ve yardımcıları tarafından sağlanmaktadır.¹¹⁸

Büyükşehir Belediyesi Personeli

Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından atanmaktadır. Fakat Genel Sekreter Belediye Başkanı'nın önerisi üzerine İçişleri Bakanı tarafından atanmaktadır.¹¹⁹

c) Büyükşehir Belediyesi Maliyesi

Büyükşehir ve ilçe belediyeleri, yetki ve sorumluluklarını yerine getirebilmek amacıyla çeşitli mali kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Bununla birlikte bazı gelir kalemlerinden elde edilen gelir miktarı oldukça az iken, bazıları daha önemli gelir kaynaklarıdır.¹²⁰

Büyükşehir belediyesinin gelirleri; merkezi yönetim payları, taşınır ve taşınmaz mal gelirleri, belediye şirketleri hasılatından alınacak hisseler, şartlı ve şartsız bağışlar, kira faiz ve ceza gelirleri, borçlanma yoluyla elde edilecek gelirler, yol, cadde, sokak üzerinde yapılan araç park yerlerinin büyükşehir belediyesi tarafından işletilmesinden elde edilen gelirler bu gelirin yarısı büyükşehir belediyesine diğer yarısı ise büyükşehir ilçe belediyelerine dağıtılmaktadır vb. olarak

¹¹⁸ Toprak, a.g.e., s.227.

¹¹⁹ Erbay, Akgün, a.g.e., s.335.

¹²⁰ Görmez, Yaylı, a.g.e., s.404.

özetlenebilir. Büyükşehir belediyesinin giderleri ise; belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler. Belediye personeline ödenen maaş, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler. İlçe, ilk kademe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri. Her türlü alt yapı giderleri, sosyal hizmet ve yardımlar. Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri. Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler. Kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri. Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler olarak özetlenebilmektedir.¹²¹

Büyükşehir Belediyesinin Bütçesi; Büyükşehir belediye bütçesi ve ilçe belediyelerinin bütçeleri Büyükşehir Belediye Meclisine sunulmaktadır. Büyükşehir ve ilçe belediye bütçeleri, Büyükşehir Belediye Meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanmakta ve tek bütçe olarak bastırılmaktadır. Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından ilçe belediyelerinin bütçelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştay'a itiraz edebilmektedir. Danıştay ise itirazı 30 gün içinde karara bağlamaktadır.¹²²

1.3.3. Köy Yönetimi

Köy yönetimlerini düzenleyen 18 Mart 1924 tarihli 442 sayılı Köy Kanunu, köyleri demografik, ekonomik, sosyal ve yönetsel niteliklerini de kapsayacak şekilde değişik nitelikleri açısından tanımlamıştır.¹²³ İlgili kanunun ikinci maddesinde; mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi ortak malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köyü teşkil etmekte olduğu belirtilmiştir.¹²⁴ Köy, anayasamıza göre yerel yönetim birimlerinden biridir. Ancak, kırsal alandan kentsel alana yönelik yoğun göçün bir sonucu ve modernleşme süreciyle birlikte kırsala olan değerinin düşmesi, kentsel olanın daha fazla rağbet görmesi, zamanla köyün göz ardı edilmesini de beraberinde getirmiştir.¹²⁵

¹²¹ TBB, **a.g.e.**, s.103.

¹²² Erbay, Akgün, **a.g.e.**, s.338.

¹²³ Kavruk, **a.g.e.**, s.17.

¹²⁴ Tortop, **a.g.e.**, 1999, s.66.

¹²⁵ Şahin, **a.g.e.**, s.173.

Köy Yönetiminin Görevleri:

Köy Kanunu'nun ikinci bölümünde köy yönetimlerinin görevleri mecburi işler ve köylünün isteğine bağlı olan işler olarak ikiye ayrılmıştır. Köylü zorunlu olan işleri görmediğinde ceza almaktadır. İsteğe bağlı işlerde ise ceza yoktur. Ancak köylünün isteğine bağlı işler yasada belirtilen yöntemle zorunlu hale getirilebilir.¹²⁶

Zorunlu olan işler arasında; içme suyu getirmek, evlere tuvalet yaptırmak, köyü temiz tutmak, ağaçlandırma yapmak gibi sağlık ve çevreyle çiftçi mallarını koruyan önlemler almak, zararlılarla mücadele etmek, hayvan hastalıklarını ilgililere zamanında bildirmek, köy odası, okul, mescit, meydan ve yollar yapmak gibi imar ve bayındırlıkla ilgili görevler sayılmaktadır. Ayrıca güvenlik, ekonomi ve kültür gibi alanlarda da çeşitli zorunlu görevleri bulunmaktadır.¹²⁷

Yapılması isteğe bağlı işlerden bazıları ise; ahırları evlerden ayırmak, pazaryeri, çarşı, hamam gibi ortak kullanım alanları yapmak, ortak girişimlerde bulunmak, meralara iyi bakmak ve çeşitli nedenlerle zor duruma düşen köylülere yardım etmektir.¹²⁸

Köy Yönetiminin Organları:

Köy Kanunu'na göre köyün; köy derneği, köy muhtarı ve köy ihtiyar heyeti olmak üzere üç organı bulunmaktadır.¹²⁹

Muhtar

Hem köyün hem de ihtiyar heyetinin başıdır. Aynı zamanda devletin ve köylünün de temsilcisidir. Bu anlamda ikili bir görevi vardır ve devletten maaş almaktadır. Herhangi bir usulsüzlük yapması durumunda ise devlet memuru

¹²⁶ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf> (Er: 01.03.2019)

¹²⁷ Erbay, Akgün, a.g.e., s.293.

¹²⁸ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf> (Er: 01.03.2019)

¹²⁹ Melike Erdoğan, İdari ve Mali Açıdan Türkiye'de Yerel Yönetimler, "Tarihsel Süreçte Köy Yönetimi ve Köy Kanunu Tasarısı Taslağının Yönetimsel Boyutu Üzerine Değerlendirmeler", (Ed: Mehmet Meccek, vd.), Bekad Yayınları, Antalya 2015, s.144.

gibi yargılanmaktadır. Muhtar, vali ya da kaymakama bağlıdır. Ancak vali ya da kaymakam, muhtarın yokluğunda onun adına karar alamamaktadır.¹³⁰

Muhtarın göreceği işler devlet işleri ve köy işleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Devlet işleri özetle; yasa ve tüzükleri halka duyurmak ve uygulamak, dirlik ve düzeni korumak, salgın ve bulaşıcı hastalıkları günü gününe hükümete haber vermek, hekim olmayanların çalışmalarını önlemek, köye gelip gidenleri izlemek ve gerekirse yetkililere bildirmek, nüfus kayıtlarını tutmak, asker toplamak ve bakaya ve kaçakları hükümete haber vermek, köylünün canına ve malına el uzatanları engellemek ve yetkili kişilere haber vermek ve doğal afetlere müdahale etmektir.¹³¹

Muhtarın göreceği köy işleri ise; köyün zorunlu işlerini ihtiyar meclisi ile görüşerek yapmak ve yaptırmak, köylüyü işe çağırarak, köy işleri için lazım olan parayı toplamak ve harcamalar için emir vermek, harcamalarla ilgili hesapları aybaşıda ihtiyar meclisine sunmak ve köyü mahkemelerde temsil etmek olarak özetlenebilmektedir. Ayrıca il merkezine bağlı köylerde vali, ilçelere bağlı köylerde kaymakamlar, muhtarın köy işlerini ve kanunlarla verilen diğer görevleri uygulamadığını gördüğünde muhtara yazılı uyarıda bulunmaktadır. Muhtar buna rağmen görevlerini yerine getirmese, yetkili idare kurulu kararıyla görevden uzaklaştırılmaktadır.¹³²

İhtiyar Heyeti

Köy ile ilgili kararları muhtarla birlikte alarak köyün işlerini yürütmektedir. Haftada en az bir kez muhtar başkanlığında toplantı yapmakta, köy işlerini önem sırasına göre belirlemekte ve yerine getirilmesini sağlamaktadır. İhtiyar heyeti imece ve salma ile ilgili kararlar almakla birlikte köyün ortak gereksinimleri için yapılacak kamulaştırma kararları da almaktadır.¹³³ Muhtarla birlikte köyün hizmetlerini yürüten ihtiyar meclisinin görevleri ise şu şekilde özetlenebilir; muhtarın başkanlığında haftada bir kere, gerektiğinde ise olağanüstü olarak her zaman toplanmak, köyün işlerini sıraya koyarak bu şekilde yapılmasını sağlamak, imece salma veya köyün

¹³⁰ Erten, a.g.e., s.157.

¹³¹ Görmez, Yaylı, a.g.e., s.267.

¹³² <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf> (Er: 06.03.2019)

¹³³ Çukurçayır, a.g.e., s.172.

diğer paralarıyla yapılacak işleri ayırarak karara bağlamak ve hizmetleri gerçekleştirirken kamulaştırma kararları almaktır.¹³⁴

Köy Derneği

Muhtar ve ihtiyar meclisi üyelerini seçmeye hakkı olan altı aydan beri köyde oturan ve 18 yaşını tamamlamış kadın ve erkek köylülerin tümü köy derneğini oluşturmaktadır. Böylece köydeki seçmenler, doğrudan doğruya köy yönetiminde söz sahibi olabilmektedir.¹³⁵

Köy Yönetiminin Maliyesi:

Köy Kanunu'nun 17. maddesinde köyün gelirleri salma yolu ile belirtilmiştir. Bu gelirler; ihtiyar meclisi tarafından köylüye salınacak para, bu kanuna göre alınacak ceza paraları, köy adına yazılı emlak ve arazi geliri, vakfedilen arazi ve emlak geliri, avarız gelirleri (ağaç, arazi, emlak, para), hediye ve bağışlanmış paralar ve mallar, köy adına ekilen tarla geliri, köy tezgâh ve ambar ve dükkânların geliri, köy sınırı içindeki taş, tuğla gibi ocaklardan alınacak para, çay ve nehirler üzerindeki kayık ve sallardan alınacak para, köy sınırı içindeki otlaklardan ve meralardan fazlasının kira paraları, köyde satılmak için kesilen hayvanlardan alınacak para, köy sınırı içinde satılan hayvanlardan alınacak ihtisap resmi, geliri yetişmeyen köylerde muhtar, imam, kâtip, korucu, sığırtmaç, danacı gibi köy adamlarının aylıkları veya senelikleri için salınacak para ve mahsuller vb. olarak özetlenebilmektedir. Köy Kanununda, köy adına harcanacak paranın köylünün isteğine bağlı olmayan ve köylünün isteğine bağlı olan şeklinde iki gruba ayrıldığı belirtilmiştir. Köylünün isteğine bağlı olmayarak harcanacak paraları özetlemek gerekirse; köy muhtarının köy derneğince kesilen aylık veya seneliği, varsa kâtip aylığı, köy adına yazılı veya vakıf emlak ve arazinin vergi ve başka masrafı, köyün mecburi işlerine lazım olacak paralar, köy işine bakacak adamların aylıklarıdır.¹³⁶

¹³⁴ Erbay, Akgün, **a.g.e.**, s.295.

¹³⁵ Toprak, **a.g.e.**, s.315.

¹³⁶ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf> (Er: 06.03.2019)

Bununla birlikte köy muhtarı ve ihtiyar heyeti üyeleri köy paralarının uygun yerlere harcanmasına veya gereksiz yere para verilmemesine dikkat etmek zorundadır. Eğer paranın harcanması konusunda muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerinin suiistimalleri olduğu anlaşılır ve bu durum mülki amirlik tarafından tespit edilirse ilçe idare meclisinin hükmü ile Tahsili Emval Kanunu'na göre köy muhtarı ve ihtiyar meclisi azasının malları satılarak köylünün parası ödenmektedir. “Ayrıca mecburi işleri gördürmeyen ve toplanması isteğe bağlı olmayan paraları toplamayan ve toplattırmayan köy muhtarı ve ihtiyar meclisi üyelerine köyün bağlı bulunduğu idare kurulunca para cezası verilmektedir”.¹³⁷

Daha önce de belirttiğimiz üzere, yerel yönetimler yerel halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılayan birimlerdir. Dünya’da yaşanan hızlı gelişim ve değişimler sonucu, insanların istek ve ihtiyaçlarının farklılaşarak artması yerel yönetimlerin çevreyle olan ilişkisini de etkilemiştir. Yerel yönetimlerin en işlevsel birimi olan belediyeler, bu ihtiyaç ve beklentilere göre hareket etmek durumunda kalmış ve kendilerini halkla tanıtma ve kabul ettirme çabasına girmişlerdir. Dolayısıyla yerel yönetimlerde halkla ilişkiler uygulamalarından faydalanma yoluna gidilmiştir. Bu nedenle araştırmamızın ikinci bölümde, yerel yönetimlerin en işlevsel birimi olan belediyelerde halkla ilişkiler rolünün ve belediyelerde kullanılan halkla ilişkiler uygulamalarının incelenmesi önem taşımaktadır.

¹³⁷ Görmez, Yaylı, **a.g.e.**, s.277.

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERDE HALKLA İLİŞKİLER

Bu bölümde ilk olarak; yerel yönetimlerin tanıma, tanıtma ve hizmet politikalarında önemli bir yere sahip olan halkla ilişkiler kavramına ve halkla ilişkilerin tarihsel gelişimine yer verilmiştir. Daha sonra halkla ilişkilerin amaç, ilke ve hedef kitleleri incelenmiştir. Grunig ve Hunt'un halkla ilişkiler modellerine değinilerek yerel yönetimler açısından incelenmiştir. Sonrasında yerel yönetimlerde halkla ilişkilerin yeri ve önemi yer verilerek bir yerel yönetim birimi olan belediyelerde halkla ilişkiler ve ilkeleri üzerinde durulmuştur. Son olarak, belediye ile halk arasındaki ilişkilerin etkili, doğru ve anlaşılır olarak yürütülmesi ve belediyelerin gerçekleştirdiği faaliyetlerin halka duyurulması için yararlanılan belediyelerin tanıma-tanıtma amacıyla gerçekleştirdiği halkla ilişkiler uygulamaları anlatılmıştır.

2.1. Halkla İlişkiler Kavramına Genel Bir Bakış

Demokratik ülkeler, topluma yönelik sorumlu, duyarlı bir anlayış içerisinde olmakla birlikte görevleri başarıyla yerine getirebilmek için toplumun güven ve desteğini sağlama çabasındadır.¹³⁸ Dolayısıyla başarının sağlanması ve sürekliliği açısından halkla ilişkiler kamu kuruluşları ve özel kuruluşlar için vazgeçilmez bir nitelik oluşturmaktadır. Bu anlamda halkla ilişkiler, demokratik yönetim ve toplumla bütünleşmektedir.

Halkı bilgilendirme ve halkın desteğini kazanma çabalarına tarihin en eski dönemlerinde bile rastlamak mümkündür. Fakat halkla ilişkiler uygulamalarının, sistemli ve daha işlevsel bir yapıya kavuşması 20. yüzyılda gerçekleşmiştir. Ekonomik ve toplumsal hayattaki değişme ve gelişmeler, sürekli olarak artan basın yayın organları ile insanlar, yoğun bir bilgi-ileti bombardımanı ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda, günümüz toplumunda gerek kamusal gerekse özel sektör kuruluşlarının, çevreleri ile ilişki kurarak etkileşim sağlayabilmeleri için bir düzen

¹³⁸ Selçuk Yalçındağ, **Belediyelerimiz ve Halkla İlişkileri**, TODAİE, Ankara 1996, s.27.

oluşturmaları gerekmektedir.¹³⁹ Halkla ilişkiler artık toplumlarda işletmelerin gelişimini ve dönüşümünü sunan, gücü her geçen gün artan medyaya içerik hazırlayan, kamuoyu oluşturan, sosyal bilimlerin birikimsel verisini başarılı biçimde uygulayan, vazgeçilmez bir faaliyet alanıdır.¹⁴⁰

2.1.1. Halkla İlişkiler Kavramı

Yöneten ve yönetilenin varlığından itibaren ortaya çıktığı varsayılan halkla ilişkiler 20. yüzyılda kendini göstermeye başlamıştır. Bu yüzyılda, bağımsız bir disiplin olma çabası içinde bilimsel araştırmalara ağırlık verilirken, geliştirme, ölçme ve değerlendirme konuları üzerinde yoğunlaşmış ve modeller geliştirilmiştir. Bilim insanları ve uygulayıcıları halkla ilişkiler kavramını tanımlarken, uzmanlarına da farklı unvanlar yüklemiştir.¹⁴¹

Halk sözcüğünün İngilizce karşılığı “public”, Fransızca karşılığı ise “publique”dir. Public halk yani kamu demektir. İngilizce de “public relations”, Fransızca da “relations publiques” sözcükleriyle adlandırılan kavram, Türkçe’ye “halkla ilişkiler” olarak geçmiş ve yerleşmiştir. Halka, kamuya ve genele ilişkin bu sıfatlar “relations” sözcüğünü nitelemektedir. Halkla ilişkilerden amaç ise, halka ve kamuya yönelik ilişkilerdir. Halkla ilişkiler alanında etkinlik gösterenler, çoğunlukla iki sözcüğün baş harfleri olan PR sembolünü kullanmaktadır. Bazı iletişim bilimciler, PR’ı “halka açılan bir pencere” olarak değerlendirmektedir.¹⁴²

Halkla ilişkiler tanımı konusunda teori ve uygulayıcılar arasında görüş birliği sağlanamamıştır. Fakat tanımlama açısından ortak bir noktada birleşilememesine rağmen fikir birliğinin olduğunu noktalar yadsınamaz. Ortak bir tanımlamanın olmamasına rağmen şu şekilde tanımlar mevcuttur.

¹³⁹ Nihat Gültekin, Abdullah Çelik, “Belediyelerde Halkla İlişkiler ve Şanhurfa Belediyesi”, **Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Yıl 2007, Cilt. 22, Sayı. 1, s.312., <https://www.academia.edu/30793281>. (Er: 11.03.2019)

¹⁴⁰ Derya Tellan, **Yönetim ve Halkla İlişkiler**, Ütopya Yayınları, Ankara 2016, s.212.

¹⁴¹ Fatma Geçikli, **Halkla İlişkiler ve İletişim**, Beta Yayınları (2. Baskı), İstanbul 2010, s. 1.

¹⁴² Rıdvan Bülbül, **Halkla İlişkiler**, Nobel Yayınları (2.Baskı), İstanbul 2004, s. 2.

Alaeddin Asna'ya göre halkla ilişkiler; “özel ya da tüzel kişilerin belirtilmiş kitlelerle dürüst ve sağlam bağlar kurup geliştirerek onları olumlu inanç ve eylemlere yöneltmesi, tepkileri değerlendirerek tutumuna yön vermesi, böylece karşılıklı yarar sağlayan ilişkiler sürdürme yolundaki planlı çabaları kapsayan bir yöneticilik sanatıdır.”¹⁴³

“Halkla ilişkiler, kamuoyunu etkileme ve ondan etkilenme sürecidir”. Yine farklı bir tanımlamaya göre “halkla ilişkiler; bir örgütün sunduğu hizmetin geliştirilmesi amacıyla yürütülen ve kamuoyunu etkilemeye yönelik tüm ilişki biçimlerini içeren planlı çabalardır”.¹⁴⁴

Amerikalı Profesör Bernays'a göre, “halkla ilişkiler, sosyal gereksinimleri karşılamak için durum ve davranışlarla ilgili öğüt ve danışmaları kapsamaktadır”.¹⁴⁵

Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği'nin (IPRA) yaptığı tanıma göre halkla ilişkiler, “kamu ya da özel sektörde faaliyet gösteren bir kuruluşun temasta bulunduğu ya da bulunabileceği kesimlerin ilgisini, anlayışını, sempatisini elde etmek ve devam ettirmek için yaptığı sürekli ve örgütlü yönetim görevidir”.¹⁴⁶

İşletmeler yönünden bakıldığında halkla ilişkiler, hedef kitlesi olan kişi veya kurumlarla etkili, doğru, güvenilir ilişkiler kurmak, geliştirmek ve kamu üzerinde olumlu imaj oluşturmak şeklinde açıklanabilir. Bu açıdan, halka kuruluşu tanıtmak ve halkı tanıma sanatı olarak düşünülmelidir.¹⁴⁷ Dolayısıyla işletmeler içinde bulunduğu toplumun özelliklerini iyi tanımalı ve uygulayacağı iletişim araçlarını da buna göre belirlemelidir.

Kamu kurumları yönünden halkla ilişkiler kavramlarında ortak bir tanımlama bulunmamaktadır. Tanımlamaların bazıları, iletişim faaliyetlerinden faydalanarak kurumların kamuya yönelik doğru bilgiler aktarmasını halkla ilişkiler olarak görmektedir. Bir başka tanımlama ise, kurumdan çevreye doğru mesajların

¹⁴³ Alaeddin Asna, **Public Relations**, Der Yayınları, İstanbul 1993, s.13.

¹⁴⁴ Yücel Ertekin, **Halkla İlişkiler**, TODAİE (2.Baskı), Ankara 1986, s. 13-14.

¹⁴⁵ Nuri Tortop, **Halkla İlişkilere Giriş**, Nobel Yayın (10.Baskı), Ankara 2009, s. 4.

¹⁴⁶ İrfan Erdoğan, **Teori ve Pratikte Halkla İlişkiler**, Erk Yayınları (3.Baskı), Ankara 2014, s. 22.

¹⁴⁷ Zeyyat Sabuncuoğlu, **İşletmelerde Halkla İlişkiler**, Alfa Akademi Yayınları (9. Baskı), Bursa 2008, s. 5.

gönderilmesinin yanına, halkın istek ve yakınmalarının kurum olarak öğrenilmesi olayını da eklemektedir.¹⁴⁸

Görüldüğü gibi tüm tanımlamalarda halkla ilişkilerin gruplarla, kitlelerle etkileşim, karşılıklı anlayış ve güvenin oluşturulması ve sürdürülmesi, kamuoyunda kurum hakkında olumlu imaj oluşturulması gibi amaçlar belirtilmiştir.¹⁴⁹ Özetle; insanlık tarihi kadar eski bir faaliyet alanı olan halkla ilişkilerin, kurumlar, kuruluşlar, örgütler ve işletmeler açısından bugüne kadar olduğu gibi bundan sonrada, iletişimi yöneterek özünü koruyacağı fakat yaşanan değişimlere de uyum sağlayarak varlığını sürdüreceği söylenebilmektedir.¹⁵⁰

2.1.2. Halkla İlişkilerin Tarihsel Gelişimi

İlk halkla ilişkilerin ortaya çıkması iki kişinin bir araya gelerek aralarında iletişim sağlamaya başlaması kadar eskilere dayanmaktadır. Sonralarında halkla ilişkiler devletlerin kurulmasıyla kurumsal bir nitelik kazanmaya başlamıştır. Otorite sahipleri halkla, düşünürler ise topluluklarla iletişim kurmak amacıyla konferanslar gerçekleştirmiş ve halkı bilgilendirmek için yazılı araçlar kullanmışlardır.¹⁵¹ Bununla birlikte rekabetin gün geçtikçe arttığı ve hedef kitlelerin daha da bilinçlendiği küresel dönemde, halkla ilişkilerin kamu kurumlarında ve özel sektörlerde daha fazla yer bulmaya başladığı söylenebilir.

Halkla ilişkilerin dünyadaki gelişimine baktığımızda; Amerika Birleşik Devletleri başkanı Thomas Jefferson'ın 1807 yılında kongreye gönderdiği ileti de ilk kez halkla ilişkiler kavramını kullanılmıştır. Bununla birlikte Beyaz Saray'da düzenli olarak basın toplantıları yapılmıştır. Başkan Jackson'ın danışmanı A. Kendall tarafından 19. yüzyılda kamuoyu araştırmaları yapılmaya başlatılmış ve sonrasında bu araştırmalar hızla çoğalmıştır. Halkla ilişkilerin planlı ve düzenli olarak

¹⁴⁸ Metin Kazancı, **Kamuda ve Özel Kesimde Halkla İlişkiler**, Turhan Kitabevi Yayınları (4. Baskı), Ankara 2002, s. 59.

¹⁴⁹ Ayla Okay, Aydemir Okay, **Halkla İlişkiler Kavram Strateji ve Uygulamaları**, Der Yayınları (6.Baskı), İstanbul 2013, s. 12.

¹⁵⁰ Filiz Balta Peltakoğlu, **Halkla İlişkiler Nedir?**, Beta Yayınları (7.Baskı), İstanbul 2012, s. 11.

¹⁵¹ Ahmet Bülend Göksel, **Stratejik Halkla İlişkiler Yönetimi**, Nobel Yayınları, Ankara 2010, s. 50.

uygulanması açısından Amerika Birleşik Devletlerinde 1896 yılında hazırlanan seçim kampanyaları çok önemli bir yer tutmuştur.¹⁵²

Gerçek anlamda halkla ilişkilerin gelişimi ve mesleğin temellerinin atılması bu mesleğin duayenlerinden Ivy Lee ve Edward Bernays döneminde olmuştur. Özellikle 20. yüzyılın başlarında halkla ilişkiler mesleğinde önemli gelişmeler yaşanmış ve 20. yüzyıl halkla ilişkiler yüzyılı olarak anılmıştır.¹⁵³ Dönemin toplumsal koşulları Lee ve Bernays'la birlikte halkla ilişkilerin gelişmesini hızlandırmıştır. "Muckraker" adında yeni bir gazeteciliğin başlaması burada önem taşımıştır. Bu dönemde kuruluşlarca kamunun güveninin yitirmesi söz konusudur. Bunun nedeni ise basının bu kuruluşların bazı uygunsuz işlerini ortaya çıkarması ve kuruluşların çalışanlara gerektiği kadar değer vermemesidir. Kamunun güveninin tekrar sağlanması amacıyla kurumlar önce bilgilendirme, daha sonra da halkla ilişkiler faaliyetlerinde bulunmaya başlamışlardır.¹⁵⁴

İş dünyasının 1900'lerin başında yeni yasal düzenlemelere uymak zorunda olması ve basının sert eleştirileriyle muhatap olması 20. yüzyılın büyük kuruluşlarında halkla ilişkiler çalışmalarını zorunlu hale getirmiştir. Bununla birlikte, basının kurumların olumsuz yönlerini açığa çıkarmak için harcadığı çaba, kurumların kendilerini açıklamak durumunda kalmalarına neden olurken, halkın bilgilendirilmesini dayanak alan yeni halkla ilişkiler anlayışının doğmasına zemin hazırlamıştır.¹⁵⁵

1917'de Halkı Aydınlatma Komitesi, kamu yönetiminin ilk halkla ilişkiler birimi olarak çalışmalarına başlamıştır. Bu arada Ivy Lee gazeteci kimliği ile Rockefeller Şirketler topluluğunda halkla ilişkiler uzmanı olarak görev yapmaya başlamış ve işçilerin işi bırakmasıyla ilgili sorunu çözüme kavuşturmuştur. Aynı zamanda Ivy Lee yayınladığı küçük broşürlerle halkla ilişkilerin özel kesimlerdeki basit ama ilk uygulama örneklerini vermiştir.¹⁵⁶ Böylelikle halkla ilişkilerin esas gelişmesini gazeteci ve J.D. Rockefeller'in danışmanı, Ivy Ledbetter Lee tarafından

¹⁵² Kazancı, **a.g.e.**, s. 5.

¹⁵³ Cavit Yavuz, **Halkla İlişkiler**, Detay Yayıncılık (3.Baskı), Ankara 2013, s. 4.

¹⁵⁴ Okay, Okay, **a.g.e.**, s. 19.

¹⁵⁵ Dilaver Tengilimoğlu, Yüksel Öztürk, **İşletmelerde Halkla İlişkiler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004, s. 27.

¹⁵⁶ Kazancı, **a.g.e.**, s. 6.

uygulanan çalışmalarda görülmektedir. Rockefeller, halkla ilişkiler faaliyetleri için büyük paralar harcamıştır. Ivy Lee, ilkeler beyannamesinde düşüncelerini: “Halka bilgi verilmelidir” olarak özetlemiştir.¹⁵⁷ Halkla ilişkilere 20. yüzyılda getirilen en önemli yenilik Lvy Lee ile birlikte savunma stratejisinden saldırıya geçiş şeklinde olmuştur. Bu dönemle birlikte kuruluşlar yalnızca kar amacı gütmekten çıkıp sosyal yönden araştırma merkezleri, müze, üniversite, fakirlere yardım kuruluşları gibi faaliyetlerde işbirliğine girişildiği görülmektedir.¹⁵⁸

1920 yılında halkla ilişkiler mesleğini daha iyi benimsetmek ve halkı daha iyi tanımak ve çeşitli isteklere cevap vermek amacıyla ilk kez halkla ilişkiler danışma ajansı kurulmuştur. New York Üniversitesinde ise 1923 yılında ilk kez halkla ilişkiler dersleri verilmeye başlanmıştır.¹⁵⁹

Halkla ilişkilerin yönetim ve işletmeler açısından bir gereksinim olduğu, 1929’daki büyük bunalım döneminde anlaşılmıştır. Bu zamana kadar önemli olaylar, başkanlık seçimleri, yerel grevlerin önlenmesi için başvuru ve olağanüstü dönemlerin bir uygulaması olarak ortaya çıkan halkla ilişkiler, bu bunalımdan sonra hem özel hem de kamu için sürekliliği olan ve her dönem de başvurulması gereken bir disiplin olarak ortaya çıkmıştır.¹⁶⁰ Beyaz Saray’da sık sık düzenlenen basın toplantıları, halkın isteklerini saptama komitelerinin kurulması ve en önemlisi bunların sürekli bir nitelik kazanması, ancak büyük bunalım sonrasında gerçekleşmiştir. 1940 ve daha sonraları televizyonda halk sohbetleri, halkın önemini belirten mesaj bombardımanları ve halk günleri büyük bunalımdan çıkarılan derslerin halkla ilişkilerle bağlantılı sonuçlarındandır.¹⁶¹

Halkla ilişkiler, yavaş yavaş sürekli, nesnel bir enformasyon aracı haline gelmiş ve Amerikalı iş adamları tarafından, geleceğin bir güvencesi olan ekonomik ve sosyal yaşantı için özel çıkarlarla, genel çıkarları birleştirmenin etkili bir aracı olduğunu anlaşılmıştır.¹⁶²

¹⁵⁷ Tortop, a.g.e., 2009, s. 12.

¹⁵⁸ Sabuncuoğlu, a.g.e., s. 10.

¹⁵⁹ Tortop, a.g.e., 2009, s. 13.

¹⁶⁰ Yavuz, a.g.e., s. 5.

¹⁶¹ Kazancı, a.g.e., s. 9.

¹⁶² Tortop, a.g.e., 2009, s. 13.

Türkiye’de ise halkla ilişkiler anlayışı Batı’daki, özellikle de ABD’deki gelişimi gösterememiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde yaptırılan kervansaraylar, halkın faydalanabileceği çeşmeler, padişahın belirli dönemlerde halkın ihtiyaçlarını dinleme faaliyetleri basit birer halkla ilişkiler örneği olarak değerlendirilebilir.¹⁶³

Modern anlamda halkla ilişkiler çalışmaları ise 6 Nisan 1920’de Anadolu Ajansının kurulmasıyla başlamıştır. Mustafa Kemal Atatürk, “Türkiye’nin İçeriye ve Dışarıya Açılan Penceresi” niteliğinde sayılan Anadolu Ajansı’nın kurulmasına öncelik vermiş ve olanak sağlamıştır.¹⁶⁴ Kamu ve özel sektörün ilişki kültüründe çok partili sistemle birlikte, halkı da göz önünde bulundurma gibi düşünceler ortaya çıkmıştır. Kamu sektöründe halkın ne istediği ve ne düşündüğü aynı şekilde özel sektörde de müşterilerinin nasıl olduğu ve nasıl düşündüğü üzerinde durma gereksiniminin temelleri atılmıştır.¹⁶⁵

Halkla ilişkilerin gerçek anlamda uygulanması 1960 yılından sonraya rastlamaktadır. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü ve Milli Savunma Bakanlığı Basın ve Halkla Münasebetler Daire Başkanlığı halkla ilişkilerle ilgili ilk örnekleri oluşturmaktadır.¹⁶⁶

1962 yılında Devlet Planlama Teşkilatı ve Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi tarafından hazırlanan Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi’nde (MEHTAP) halkla ilişkiler konusuna geniş yer verilmiştir. Bu projede devlet sektörünün her kademesinde yürütülen çalışmalar sırasında halk ile yakın ilişki sağlamanın faydaları üzerinde durulmuş ve her kurumun bünyesine uygun, halkla ilişkiler ve halkı dinleme gerekliliği vurgulanmıştır.¹⁶⁷

Türkiye’de özel sektörde 1969 yılından itibaren büyük holdingler, bankalar ve bazı hizmet sektöründe halkla ilişkilerin önemi kabul edilmiş ve faaliyetlerine bu yönde ağırlık vermeye başlanmıştır.¹⁶⁸

¹⁶³ Okay, Okay, **a.g.e.**, s. 24.

¹⁶⁴ Bülbül, **a.g.e.**, s. 38.

¹⁶⁵ Erdoğan, **a.g.e.**, s.97.

¹⁶⁶ Geçikli, **a.g.e.**, s.12

¹⁶⁷ Erdoğan, **a.g.e.**, s.139.

¹⁶⁸ Tengilimoğlu, Öztürk, **a.g.e.**, s.31.

1984 yılında çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnamelerle, değişik isimler adı altında bakanlıklarda halkla ilişkiler hizmeti yapan birimler Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği haline getirilmiştir.¹⁶⁹

Halkla ilişkiler alanında eğitim ise, 1990'lı yıllarda akademik alanda ağırlıklı olarak halkla ilişkilerle ilgili dersler verilmeye başlanarak, halkla ilişkileri araştırma ve benimsemeleri sağlanmıştır. Yani, üniversiteler özellikle özel üniversiteler halkla ilişkiler pazarı içine çekilmişlerdir. Hemen hemen her özel üniversitenin ilk yaptıklarından biri ders verecek yeterince uzman ve öğretim kadrosu olmamasına rağmen halkla ilişkiler bölümü açmak olmuştur.¹⁷⁰

Ülkemizde halkla ilişkiler anlayışı hızla gelişmekte ve bu alana olan ilgi her geçen gün artmaktadır. Fakat yaşanan gelişmelere rağmen maalesef çeşitli kurumların çoğunda halkla ilişkilerin farklı birimlerin adı altında yürütüldüğü görülmektedir. Halkla ilişkilerin istenilen seviye ulaşip hak ettiği değeri görmesi için bu mesleğin eğitimini veren kurumların kriter tanımlamalarını iyice oluşturup aktarmaları gerekmektedir.

Aksi takdirde Ayla ve Aydemir Okay'ın da dediği gibi bu alanla uzaktan yakından alakası olmayan ve sadece fiziksel niteliklerinden dolayı bu mesleği yapabileceğine inanan insanların mesleğe ilgisi devam edecek ve halkla ilişkileri "danışma" birimi görevi olarak algılayanların sayısı azalmayacaktır. Bu nedenle Türkiye'de en kısa zamanda mesleğe sahip çıkılması gerekmektedir.¹⁷¹

2.1.3. Halkla İlişkilerin Amaç, İlke ve Hedef Kitleleri

▪ Halkla İlişkilerin Amaçları

Halkla ilişkilerde temel amaç, toplumu tanımak ve topluma kurumu tanıtarak kamuoyu üzerinde olumlu etki bırakmaktır. Bu amacın gerçekleştirilmesinde kurum

¹⁶⁹ Tortop, a.g.e., 2009, s.21.

¹⁷⁰ Erdoğan, a.g.e., s. 152.

¹⁷¹ Okay, Okay, a.g.e., s. 39.

içinde ve diğer kurum ve kuruluşlarla arasında güven, saygınlık ve olumlu imaj önemli bir yer almaktadır.

Halkla ilişkilerin asıl amaçlarını şu şekilde özetleyebiliriz:¹⁷²

- Halkla ilişkiler, halkı bilgilendirmek ve çalışmalarını benimsetmek,
- Halkta üzerinde yönetimle ilgili olumlu davranışlar oluşturmak,
- Yönetimle olan ilişkilerde halkın işlerini kolaylaştırmak (müracaatı kolaylaştırma, bilgi verme),
- Halktan bilgi alarak verilen kararlarda isabet derecesini arttırmak,
- Kanun ve nizamlara uyulmasını sağlamak için bunlar hakkında halka aydınlatıcı bilgi vermek (trafik kuralları, yasaklar, vs.),
- Halkla işbirliği sağlayarak hizmetlerin daha çabuk ve kolay görülmesini sağlamak (okul, hastane, yol yapımı, okul aile birliği toplantıları gibi),
- Halkla ilişkilerin amacı, özel ve kamu yararlarına cevap vermeye çalışmak ve herkesin kişiliğine hürmet ederek sosyal sorumluluk duygusu oluşturmaktır.

▪ Halkla İlişkilerin Temel İlkeleri

Bütün mesleklerde olduğu gibi halkla ilişkilerde de uyulması gereken bazı ilkeler bulunmaktadır. Halkla ilişkiler çalışmalarının temel ilkeleri şu şekildedir:

İki Yönlü İletişim Kurmak; halkla ilişkilerde her türlü iletişim iki yönlü olarak gerçekleşmektedir. Reklam, duyurum, propaganda ve pazarlama gibi tek yönlü bir iletişim değildir. Halkla ilişkilerde kitle iletişim araçları ve kampanyalarla kamuoyuna bilgiler aktarılırken aynı zamanda kamunun kuruluştan istek, beklenti ve tepkileri de alınmaktadır. Düzenli iletişim kanalları sayesinde iki tarafın birbirini iyi tanıması ve etkileşmesi sağlanmakta, böylece kuruluş-halk etkileşimi ve işbirliği gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda geri dönütün meydana gelmesi iki yönlü iletişimde en önemli olgudur.¹⁷³

¹⁷² Tortop, a.g.e., 2009, s. 9.

¹⁷³ Bülbül, a.g.e., s. 61.

Dürüstlük; halkla ilişkilerde hedef kitleye bir şeyi gerçeklerden ayrılmadan ya da olduğundan daha iyi veya kötü göstermeden yansıtmak zorunludur. Böylece hedef kitlenin güveni de sağlanmış olmaktadır.¹⁷⁴ Bu yönüyle halkla ilişkiler, kuruluşu olmak istediği gibi değil olduğu gibi tanıtmaktır. Aynı zamanda insanların güvenini kazanabilen kurumların, kendi konumlarını sağlamlaştırma ve paydaşları tarafından daha fazla tercih edilebilir olmaları, bu alandaki çalışmaları artırmaktadır.

Inandırıcılık; halkla ilişkilerin temel ilkelerinden biri de mesajların aktarılmasında inandırıcı olabilmektir. Mesaj hazırlanırken, açık, anlaşılır, gerçekçi olmasına ve doğruluğuna dikkat edilmesi gerekmektedir.¹⁷⁵ İnsanları inandırmanın yolu doğru olmaktan geçmektedir. Hedef kitlelere doğru bilgiler verildiği sürece kuruma güven duymaları ve inanmaları mümkün olacaktır.

Açıklık; halkla ilişkilerde üzerinde önemle durulması gereken diğer bir ilke ise açıklıktır. Kuruluşa dair bilgiler hedef kitleye gerçekler gizlenmeden iletilmeli, işletmenin amaçları, ekonomik gücü, pazar alanları, ürünleri, sosyal çalışmaları olduğu gibi anlatılmalıdır. Böylelikle hedef kitlenin kuruluşa güven ve desteği artacaktır.¹⁷⁶

Sabırlılık; halkla ilişkiler planlı ve programlı bir çalışma olduğundan birbiri ardına birçok faaliyeti gerçekleştirmeyi zorunlu kılmaktadır. Halkla ilişkiler çalışmaları sonucunun reklamda olduğu gibi kısa sürede alınması mümkün değildir. Halkla ilişkilerin temel amacı, güven ve olumlu imaj oluşturmak olduğundan, karşılığı uzun dönemlerde görülen sabırlı bir bekleyişi gerektirmektedir.¹⁷⁷

Kurum İmajı; kuruluşa ilişkin hedef kitlelerde olumlu imaj oluşturmak, halkla ilişkiler çalışmalarının bir başka temel ilkesidir. Kamuoyunda dürüst, doğru, güvenli, topluma yararlı hizmetler verilmesi izleniminin oluşturulması durumunda kuruluş, özellikle kriz dönemlerinde halkı ve devleti yanında bulacak, böylelikle krizden

¹⁷⁴ Ahmet Güneş, "Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Halkla İlişkiler Kavramının Tanımı Yeri ve Önemi Üzerine Bir Yaklaşım", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 10, Sayı 1, 2009, s. 6., <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1913.pdf>. (Er: 18.03.2019)

¹⁷⁵ Geçikli, *a.g.e.*, s. 19.

¹⁷⁶ Sabuncuoğlu, *a.g.e.*, s. 77.

¹⁷⁷ Tengilimoğlu, Öztürk, *a.g.e.*, s. 79.

kurtulma şansını da artıracaktır. Ayrıca kuruluşun, kamuoyuna imajını yansıtabilecek işaret ve semboller kullanmasının da kuruma yararı olacaktır.¹⁷⁸

Süreklilik; iletilen mesajların kalıcılığını sağlamak ve hedef kitleyi etkilemek amacıyla halkla ilişkilerde yineleme yöntemi uygulanmalıdır. Böylelikle hedef kitlenin, iletilen mesajı belleğine geçirmesi ve kolay unutmamasını sağlar. Fakat halkla ilişkiler uzmanları çok fazla yinelenen mesajları yeniden düzenleyerek halkın nabzına göre değişik bir görüntüde farklı olarak sunmaya çalışmalıdır.¹⁷⁹

▪ Halkla İlişkilerde Hedef Kitleler

İletişim kurulurken bütün çabalar halkla ilişkiler sürecinin önemli bir unsuru olan hedef kitleye yöneltilmektedir. Bu nedenle hedef kitlenin üzerindeki bireysel ve grupsal faktörlerin analiz edilmesi gerekmektedir. Her kuruluş faaliyet alanına göre farklı hedef kitlelere yönelmektedir.¹⁸⁰ Bu nedenle halkla ilişkiler çalışmaları amaç olarak, hedef kitleye ve kamuoyuna çalışmalar hakkında bilgi vermektedir. Hedef kitle üzerinde kuruluş hakkında olumlu imaj oluşturabilmek için zamanında ve doğru bilgi vermek gerekmektedir.¹⁸¹ Özel kuruluşlar veya kamu kurumlarının varlığının devamlılığı amacıyla hedef kitlelerle uzun süreli bir iletişime ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlamda halkla ilişkiler çabalarının sürekli ve sürdürülebilir olması şarttır.

Kurum İçi Hedef Kitleler; kurumların kurum içi hedef kitleleri kapsamında yer alan en temel hedef kitleyi kurum çalışanları oluşturmaktadır.¹⁸² Kurumun dış çevresiyle ilişki kurabilmesi için öncelikle kendi içindeki iletişiminin iyi olması gerekmektedir. Bu nedenle de kurum içerisindeki olumlu halkla ilişkiler çabaları, kurumun dış çevresiyle iyi ilişkiler kurmasını sağlamaktadır.

Kurum Dışı Hedef Kitleler; kurumla doğrudan bağlantısı olmasa da kurumun karar ve faaliyetlerini etkileyen, bu karar ve faaliyetlerden etkilenen kurum dışındaki

¹⁷⁸ Bülbül, a.g.e., s. 63.

¹⁷⁹ Tengilimoğlu, Öztürk, a.g.e., s. 80.

¹⁸⁰ Aylin Pira, "Bir Halkla İlişkiler Hedef Kitleleri; Halkın Tamamı veya Büyük Bir Kısmı Olarak Kamu; Kavramsal Çerçeve", *Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 6, Sayı 12, 2004, s. 227., http://journals.manas.edu.kg/mjsr/oldarchives/Vol06_Issue12_2004/409.pdf. (Er: 19.03.2019)

¹⁸¹ Okay, Okay, a.g.e., s. 210.

¹⁸² Hatun Boztepe, *Halkla İlişkiler ve İlişki Yönetimi*, Derin Yayınları, İstanbul 2014, s. 25.

hedef kitlelerdir. Kurumun içinde faaliyet gösterdiği toplum, kamu kurumları, finansal kuruluşlar, tüketiciler, kuruma hammadde ve hizmet sağlayanlar, dağıtımıcılar kurum dışı hedef kitleler olarak gösterilebilmektedir.¹⁸³

Kişiler giderek daha fazla kendilerini önemseyen, kendilerini bilgi akışına dâhil eden kuruluşları tercih etmektedir. Bu nedenle kuruluşlar halkla ilişkiler uygulamalarında başarıya ulaşmak için hedef kitlelerini daha fazla merkezi bir konuma getirmeli ve iki yönlü simetrik iletişim çalışmalarını uygulamaya özen göstermelidir.

2.1.4. Halkla İlişkiler Modelleri

Halkla ilişkiler modelleri, kurumsal hedeflere ulaşmada halkla ilişkilerin sağladığı katkıları açıklamaya çalışmaktadır. Günümüzde halkla ilişkiler, kuruluş ve markadan hedef kitlesine ya da hedef kitleden kuruluş ve markaya yönelik mesajların aktarıldığı ve adına çift yönlü iletişim denilen bir noktaya gelmiştir. Bununla birlikte halkla ilişkilerin tarihini anlamamızda da halkla ilişkiler modellerinin etkisi bulunmaktadır. Baskin, Arnoff ve Latimore (1997) halkla ilişkilerin evrelerini üç başlık altında incelemektedir. Bunların ilki manipülasyon, ikincisi bilgi, üçüncüsü ise karşılıklı etkileşim ve anlayış aşamalarıdır. Grunig ve Hunt'un Dört Halkla İlişkiler Modeli de bu aşamalara karşılık gelmektedir.¹⁸⁴

2.1.4.1. Grunig ve Hunt'un Dört Halkla İlişkiler Modeli

Halkla ilişkiler modelleri, ilk olarak Grunig ve Hunt tarafından 1984'te geliştirilmiştir. Bu sınıflandırma çerçevesinde halkla ilişkiler faaliyetleri basın ajansı, kamuyu bilgilendirme, çift yönlü asimetric ve çift yönlü simetrik olarak sınıflandırılmıştır.¹⁸⁵

¹⁸³ Boztepe, **a.g.e.**, s. 29.

¹⁸⁴ Rasime Ayhan Yılmaz, **Halkla İlişkiler**, "Halkla İlişkiler Modelleri, Kurum İçi ve Kurum Dışı Halkla İlişkiler", (Ed: Aydın Ziya Özgür), Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir 2013, s. 107-108.

¹⁸⁵ Tellan, **a.g.e.**, s. 234.

2.1.4.1.1. Basın Ajansı Modeli

Grunig ve Hunt'un halkla ilişkiler modellerinden ilki olan bu model, kamunun ilgisini çekerek bir konunun tanıtımının yapılmasıdır.¹⁸⁶ Basın ajansı modelinin amacı propagandadır ve bu modelde esas olan kişilerin ve organizasyonların medyada yer almasıdır. Modelin temsilcisi olan P.T. Barnum'un kendi sirkinin tanıtımı, basın ajansı modelinin en eski örneklerinden sayılmaktadır. Aynı zamanda basın ajansı modeli tek yönlü bir iletişim modelidir ve tamamen doğruluk gerektirmemektedir.¹⁸⁷

Baskin, Aronoff ve Latimore (1997)'un iletişimde dinleme yerine anlatma üzerine odaklanıldığı ve manipülasyon olarak adlandırdığı dönem, basın ajansı modeli dönemine karşılık gelmektedir.¹⁸⁸

Yerel yöneticiler seçimle iş başına geldiğinden dolayı özellikle seçim öncesi dönemlerde yöneticilerin halkı etkilemek amacıyla gerçekleştirdiği siyasi faaliyetler basın ajansı modeline örnek olarak verilebilir.¹⁸⁹

2.1.4.1.2. Kamuyu Bilgilendirme Modeli

Kamuyu bilgilendirme modeli, kamu desteğinin sağlanması amacıyla kurum hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla tasarlanmıştır. Kaynaktan alıcıya doğru tek yönlü bir iletişim süreci gerçekleşmektedir. Basın ajansı modeli gibi halkla ilişkilerin tek yönlü olarak kamuoyu hakkında geri bildirim önem vermeyen bir modeldir. Modelin en önemli temsilcisi Ivy Ledbetter Lee'dir. Halkla ilişkiler mesleğinin ilk

¹⁸⁶ Okay, Okay, **a.g.e.**, s. 122.

¹⁸⁷ Ebru Güzelcik Ural, **Çok Kültürlü Ortamlarda Halkla İlişkiler, Kurumsal İletişim ve Yönetim**, "Çok Kültürlü Ortamlarda Halkla İlişkiler", (Ed: Pınar Eraslan Yayınoglu), İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2005, s. 216.

¹⁸⁸ Ayhan Yılmaz, **a.g.e.**, s. 109.

¹⁸⁹ Gökhan Şenyurt, "Belediyelerin Halkla İlişkiler Uygulamalarında İnternetin ve Sosyal Medyanın Kullanımı: Konya Merkez İlçe Belediyeleri Üzerine Bir İnceleme" (Yüksek Lisans Tezi), s. 47., <http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/handle/123456789/3567>. (Er: 21.03.2019)

uygulayıcılarından olan Lee aynı zaman da 1916'da Rockefeller'in danışmanı olarak göreve başlayan ve gizlilik anlayışını ortadan kaldırmaya çalışan bir gazetecidir.¹⁹⁰

Yerel yönetimler açısından değerlendirildiğinde ise, rutin basın toplantıları, yönetimin web sitesinde bulunan duyuru haberler, basılıp dağıtılan belediye yıllık faaliyet raporu gibi enformasyon sağlayıcı, gerçek verilere dayanan iletişim çalışmaları kamuyu bilgilendirme modeli kapsamına girmektedir. Böylelikle kamuyu bilgilendirme, bir belediye hiç bir şey yapmasa dahi yerine getirmesi gereken yönetsel bir görevdir.¹⁹¹

2.1.4.1.3. İki Yönlü Asimetrik Model

Halkla ilişkiler uygulayıcıları iki yönlü asimetrik modele göre, kamuoyundan bilgi almaya çalışılmakla birlikte aynı zamanda kamuoyuna bilgi de aktarmaktadır. Araştırmalarda bilimsel verilere dayanarak kurumu hedef kitesinde istediği şekilde tutum ve davranış değişikliğini sağlamak amacıyla ikna yöntemini kullanmaktadır. İki yönlü asimetrik model iki yönlü iletişim süreci olmasına rağmen bilgiler değerlendirilmediği için asimetrik bir özellik taşımaktadır.¹⁹² Geçmişte daha yoğun olmakla birlikte, günümüzde de hala gerek kamu sektöründe, gerek özel sektörde ve gerekse sivil toplum alanında faaliyet gösteren kurumlara genel anlamda bakıldığında, gerçekleşen ilişki perspektifinden halkla ilişkilerin daha çok asimetrik bir görünümde olduğu ortaya çıkmaktadır. Ancak söz konusu bu asimetrik ilişki her geçen gün simetrik ilişkiye doğru eğilim göstermektedir. İnsanların bilinçlenme düzeyindeki artışla birlikte kurumların da her anlamda kendilerine çeki düzen vermesini, insanların hassas oldukları konulara daha fazla ilgi göstermesini getirmektedir.¹⁹³

Yerel yönetimlerin bilimsel araştırmaya dayalı olarak halkı ikna etmek amacıyla gerçekleştirdiği çabalar bu model çerçevesinde gösterilebilir. Bununla

¹⁹⁰ Geçikli, **a.g.e.**, s. 27-29.

¹⁹¹ Yayinoğlu, **a.g.e.**, s. 33.

¹⁹² Geçikli, **a.g.e.**, s. 30.

¹⁹³ Metin Işık, Mustafa Akdağ, **Dünden Bugüne Halkla İlişkiler**, Eğitim Akademi Yayınları (2.Baskı), Konya 2011, s. 26.

birlikte yerel yönetimlerin kentsel dönüşüm projelerinin tanıtımında bilimsel ikna yöntemiyle halkı ikna etme çabaları bu modele örnek olarak verilebilir.¹⁹⁴

2.1.4.1.4. İki Yönlü Simetrik Model

Karşılıklı iletişim ve anlayışa dayanan bu modelde, iki yönlü ve dengeli bir etki gerçekleşmektedir. Kaynak ile alıcı farklı grupları temsil etmektedir. Kurumla hedef kitle arasında bir diyalog bulunmaktadır, hedef kitleler ve organizasyonun temel hedef kitlelerle ilişkisini anlamak üzere çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Çift yönlü simetrik modeli uygulayan kuruluşlar, hedef kitlelerinden edindikleri enformasyonu analiz edip değerlendirerek kuruluşun kamunun beklentileriyle uyumlu bir şekilde hareket etmesini sağlamaktadır.¹⁹⁵

İki yönlü simetrik model, geri bildirim etkin bir şekilde kullanıldığı, modern ve çağdaş halkla ilişkilere uygundur. Ancak Grunig bu modelin uygulanmasına fazla rastlanmadığını ifade etmekte ve üniversitelerdeki ders kitaplarında yer alan teorik bir model olduğunu belirtmektedir. Oysa 21. yüzyılda kamu yararını düşünmeyen, mal-hizmet üretiminde hedef kitlenin isteklerine karşılık vermeyen kurumların oldukça sorunları bulunmaktadır. Bu modelin uygulayıcıları Bernays, halkla ilişkiler eğitimcileri ve profesyonelleridir. İki yönlü asimetric modelin en önemli temsilcisi olan Edward Bernays, iki yönlü simetrik modeli de uygulayanlardan biridir.¹⁹⁶

Grunig halkla ilişkilerin simetrik konsepti için ise şu temel koşulları ortaya koymaktadır;¹⁹⁷

- İletişim anlaşmaya götürür. İletişimin ana hedefi, insanlar veya organizasyon, kamuoyu ve toplum gibi sistemler arasında anlaşmayı sağlaması olarak görülmektedir. İkna burada çok fazla istenilmemektedir.

¹⁹⁴Şenyurt, **a.g.m.**, s. 48.

¹⁹⁵ Tellan, **a.g.e.**, s. 239.

¹⁹⁶ Geçikli, **a.g.e.**, s. 32-33.

¹⁹⁷ James E. Grunig, **Public Relations Theory**, "Symmetrical Presuppositions as a Framework for Public Relations Theory", Vincent Hazleton, Carl H. Botan (Eds), 1989, s. 38.

- Bütünselleme; sistemlerin alt sistemlerden oluştuğu anlaşılmaktadır ve diğer yandan da bu sistemler üst sistemlerin unsurları olarak yorumlanmaktadır. Hepsinin, unsurlarının toplamından daha fazla olduğu ve her kısmi sistemin bir başka sistemi etkilediği varsayılmaktadır.
- Karşılıklı bağımlılık. Sistemler, kendilerini çevrelerinden ayıran sınırlar taşımalarına rağmen, başka sistemler bu sınırları aşarlar.
- Akış dengesi. Burada sistemlerin başka sistemlerle, böyle bir dengeye nadiren ulaşabildiği halde, bir denge oluşturmayı çabaladıkları varsayılmaktadır. Çabalanan denge sürekli bir akış içerisinde, çünkü çevre düzenli olarak değiştirmektedir.

İki yönlü simetrik modele belediyeler açısından baktığımızda ise, belediyelerin hedef kitlesi olan halk ile oluşturduğu iletişimlerde iki yönlü iletişimi gerçekleştirmesi halkın şikâyet, istek ve önerilerine yer vererek belediye yönetiminde başarı sağlanabilmektedir. Ayrıca meclis toplantıları ve halkla yapılan toplantılara halkın katılımı sağlanarak, halkın görüşleri alınmakta ve alınan kararlar doğrultusunda belediye tarafından uygulamaya konulmaktadır.¹⁹⁸

Özetle, hangi isim kullanılırsa kullanılsın, halkla ilişkilerin temel görevi tüm kuruluşlarda hayatta kalıp büyümek ya da derinleşmek isteyen tüm kuruluşlar için önem taşıyan sosyal ilişkileri kurması ve sürdürmesidir. Ancak bu modelin uygulanmasında belediyelerin özellikle hassasiyet göstermesi gereken önemli bir nokta eşit hizmet, kamu yararı ve ortak nitelikte bir ihtiyaç olma gibi kamu hizmeti anlayışını zedeleyecek taleplere karşılık yerel yöneticinin göstermesi gereken ahlaki tutum ve kamusal görev bilincidir.¹⁹⁹

2.2. Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler

Hızlı gelişim ve değişimler sonucu, insanların istek ve ihtiyaçlarının farklılaşması ve artması yerel yönetimlerin çevre ile olan ilişkilerini de etkilemiştir.

¹⁹⁸ Ahmet Tarhan, Ömer Bakan, **Belediyelerde Halkla İlişkiler ve Vatandaş Algısı**, Literatürk Academia Yayınları, Konya 2013, s. 55.

¹⁹⁹ Yayınoglu, a.g.e, s. 37.

Bu farklılıklar sonucu belediyeler çevrenin ihtiyaç ve beklentilerine göre hareket etmek durumunda kalmış, kendilerini çevreye tanıtmaya ve kabul ettirmeye çabası içine girmişlerdir.²⁰⁰ Bu nedenle de zamanla halkla ilişkiler uygulamalarından yararlanma yoluna gidilmiştir.

2.2.1. Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkilerin Önemi ve Rolü

Günümüzde yönetim anlayışının değişmesi ve önem kazanmaya başlamasıyla, yerel yönetimler açısından halkla ilişkiler daha da önem kazanmıştır. Halkla ilişkiler, idare-halk arasında ilişkiler kurmayı ve iyi niyet geliştirmeyi amaçladığı gibi yerel yönetimlerde de aynı amaçları gütmektedir.²⁰¹ Ayrıca halkla ilişkiler uygulamalarındaki etkililik, yerel yönetimlerin başarısını da etkilemektedir. Belediyelerin halkı daha iyi anlaması ve kendini halka daha iyi tanıtabilmesi stratejik süreçlerinde karşılaşılabilecek hataları en aza indirerek hizmetlerde başarıyı yakalama olanaklarını sağlayacaktır.

Yerel kuruluşlarda halkla ilişkilerin dört temel amacı bulunmaktadır:²⁰²

1. Yerel kuruluşun politikası ve günlük faaliyetleri hakkında halkı bilgilendirmek,
2. Önemli yeni projelerle ilgili kesin kararlar alınmadan önce halka görüşlerini belirtmek için fırsatlar vermek,
3. Halkı hak ve sorumlulukları ve yerel kuruluşun işleyiş sistemiyle ilgili aydınlatmak,
4. Vatandaşlık gururunu aşlamak ve geliştirmektir.

Buradan hareketle, yerel yönetimleri kurumsal olarak belirli bir düzeye taşımada ve alınan kararlar, hayata geçirilen uygulamalar yönünden halka dönük bir hizmet anlayışının geliştirilmesinde belediyelerdeki halkla ilişkiler birimleri

²⁰⁰ Akif Özer, “Yerel Yönetimlerin Varlık Nedeni Olarak Halkla İlişkiler”, **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 4, Sayı 5, 2003, s. 33.
<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423906477.pdf> (Er: 23.03.2019)

²⁰¹ Filiz Tufan Emine, Emine Sancak, “Yerel Yönetişim ve Halkla İlişkiler: Yerel Yönetimlerin Tanıma ve Tanıtma Yöntemleri Üzerine Bir Derleme”, **Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2018, s. 82.,
<https://dergipark.org.tr/download/article-file/498727>. (Er: 24.03.2019)

²⁰² Tortop, **a.g.e.**, 2009, s.140.

önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Belediyelerde oluşturulan halkla ilişkiler birim ve personelinin uygulayacağı politikalarla halkın güven ve desteği belediye yönetimine kazandırılacak ve hizmetlerin etkin olarak sunulmasına katkı sağlayacaktır.²⁰³ Dolayısıyla yerel yönetimlerin başarısı, uygulanacak halkla ilişkiler faaliyetlerinin etkinliğine bağlı olarak değişebilecektir.²⁰⁴

2.2.2. Bir Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediyelerde Halkla İlişkiler

Halkla ilişkiler, bütün kamu kuruluşları için önem taşımaktadır. Özellikle de demokratik toplumlarda halkın güveni ve desteği olmadan herhangi bir kuruluştaki başarıdan söz edilememektedir.²⁰⁵

Yerel yönetim birimleri içerisinde hizmet sunmada önemli bir yere sahip olan belediyelerin tanıma, tanıtma ve hizmet politikalarının belirlenmesi açısından halkla ilişkiler faaliyetleri önemli bir yere sahiptir. Bunun farkında olan belediye yönetimleri kendi kimliklerine uygun olarak halkla ilişkiler çalışmalarını oluşturmaktadır.²⁰⁶

Belediyeler fiziki alanlarının küçüklüğü yönünden halka daha yakındır. Bunun için de sürekli olarak denetime açık durumdadır. Yerine getirdiği hizmetler halkın gözü önünde gerçekleştirilmekte ve bu hizmetlerin çoğu günlük yaşamla ilgilidir. Halkla ilişkiler çalışmalarına ağırlık veren belediyeler hizmetlerini ve amaçlarını kamuoyuna bildirmek ve onları aydınlatmak zorundadırlar. Dolayısıyla yönetim, halkla ilişkiler çalışmaları sayesinde halk üzerinde olumlu imaj oluşturabilecektir.²⁰⁷ Belediyelerin halkla ilişkiler birimlerinin bu hizmetleri yerine getirebilmesi ve istenen etkiyi oluşturabilmesi halkla ilişkilerin doğasında var olan iki yönlü iletişim biçimiyle açıklanabilmektedir. Belediyeler, çalışmalarını ve aldığı kararları halka duyurmak amacıyla halkla ilişkilerden faydalanacağı gibi halkın istek ve

²⁰³ Tarhan, Bakan, **a.g.e.**, s. 30.

²⁰⁴ Yavuz, **a.g.e.**, s. 88.

²⁰⁵ Eryılmaz, **a.g.e.**, 1997, s. 9.

²⁰⁶ Mevlüt Keskin, "Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler ve Araştırma Birimleri ' Konya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Araştırmalar Merkezi Müdürlüğü (SAMM)" (Yüksek Lisans Tezi), s. 56., <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>. (Er: 24.03.2019)

²⁰⁷ Bülbül, **a.g.e.**, s. 148.

ihtiyaçlarının belirlenmesinde de bu birimlerden faydalanacaklardır. Özetle, “halkla ilişkiler birimlerinin önemi, iki yönlü iletişim imkânlarıyla birlikte hem yapılan çalışmalar hakkında halkı bilgilendirme işlevi görmeleri hem de halkın taleplerini öğrenerek yönetime aktarma özelliğinden kaynaklanmaktadır”.²⁰⁸

Belediye Yönetimlerinde Halkla İlişkiler İlkeleri:

Belediyelerde halkla ilişkiler ilkeleri, bölge halkına daha kaliteli hizmet sunma amacı içerisinde olan belediye yönetimleri ve çalışanları açısından oldukça önemlidir. Belediye yönetimine ve belediye çalışanlarına daha etkin ve verimli hizmet sunumunda yol gösterici halkla ilişkiler çalışmalarının yürütülmesinde temel alınması gereken ilkeler beş madde halinde irdelenmektedir.

Bütünlük İlkesi; anayasamızın 120. maddesinde “İdare, kuruluş ve görevleri ile bir bütündür ve yasayla düzenlenir.” Şeklinde. Halkla ilişkiler çalışmaları veya herhangi bir hizmetin yürütülmesine ilişkin yaklaşımlar, kamu yönetiminin çeşitli kuruluşları için de söz konusu olmaktadır. Belediyelerde halkla ilişkiler uygulama ve anlayışı, genel politika ve uygulamaları ile eşgüdüm içinde olunmasını ve birlikte değerlendirilmesini gerektirmektedir.²⁰⁹ Belediyelerde halkla ilişkiler yalnızca bir birimin görevi değil, tüm görevlilerin ve yöneticilerin sürekli olarak işlem ve ilişkilerinde gerçekleştirdikleri hizmet anlayışıdır. Bir belediyede halkla ilişkiler hizmetleri; belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümeni üyeleri, belediye halkla ilişkiler birimi görevli ve yöneticileri, belediyenin tüm birimlerinde her düzeydeki görevli ve yöneticiler tarafından yürütülmektedir. Bu durum öncelikle halkla ilişkiler birimi ve belediye başkanınca benimsenip, tüm görevlilere benimsetilmeli ve herkesin hizmetin geliştirilmesi, başarısı için olumlu katkılarda bulunması sağlanmalıdır.²¹⁰

Etkili, Verimli ve Yeterli Hizmet İlkesi; kamu kaynaklarından yararlanmak ve ekonomiklik ilkesine uygun hareket etmek zorunda olan yerel yönetimler, etkili,

²⁰⁸ Tarhan, Bakan, **a.g.e.**, s. 28.

²⁰⁹ Bülbül, **a.g.e.**, s. 149.

²¹⁰ Muhittin Acar, **Belediyelerde Halkla İlişkiler** (DPT-Uzmanlık Tezleri) 1993, s. 82.

verimli ve yeterli hizmet üretmeye yönelmektedir. İletişim, yerel yönetimlerin hangi hizmetlere kimlerin ihtiyaç duyduğunu, bu hizmetlerin ne şekilde yapılması gerektiğini, zamanını ve miktarını planlamaktadır. Böylece bilgi alışverişini sağlayarak daha etkili, verimli ve yeterli hizmet üretimini sağlamaktadır.²¹¹ Etkili, verimli ve yeterli hizmet üretmekte başarıya ulaşamayan belediyelerin halk üzerinde olumlu bir imaj oluşturması ve kendini kabul ettirmesi pek mümkün görülmemektedir.

Bundan dolayı halkla ilişkiler, içinde bulunan iki yönlü iletişim doğasıyla ve uygulamada kullandığı araç ve yöntemlerle, belediye kaynaklarının etkili ve verimli olarak kullanılmasını sağlamaktadır.²¹²

Tarafsız ve Eşit Hizmet İlkesi; belediyede yürütülen halkla ilişkiler faaliyetlerinin belediye başkanının içinde bulunduğu siyasi partilerce gerçekleştirilmesi halkla ilişkiler çalışmalarının tarafsız ve eşitlik ilkesine ters düşecektir. Belediye yönetimi bu durumun önüne geçerek halkın siyasal kimliklerini göz önünde bulundurmadan yansız hizmet sunmalıdır.²¹³

Açıklık İlkesi; belediyelerin halkla ilişkiler faaliyetlerinde olması gereken ilkelerden biri de açıklıktır. Açıklık, olumlu olarak gerçekleştirilen hizmetlerin yanı sıra gerçekleştirilmeyenleri de halka doğru bir şekilde aktarmayı gerektirmektedir. Bilgi Edinme Hakkı Kanununun da, kamu yönetimiyle kamu arasında ortak çıkarlara fayda sağlayacağı düşünülen bilgi ve belgeler halkın kullanımına sunulmaktadır. Kanunla birlikte kamu kendisini halka denetletmekte, bu baskısıyla da uygulamada ve yönetimde daha dikkatli davranma gereğini duyduğu için iki tarafa da fayda sağlamaktadır.²¹⁴ Geçmişte bazı belediye başkanları şeffaf veya açık kapı uygulamaları adı altında makam odalarının halk tarafından görünebilir olmasını

²¹¹ Hüseyin Dikme, **Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler**, Yalın Yayıncılık (2.Baskı), İstanbul 2016, s. 117.

²¹² Tarhan, Bakan, **a.g.e.**, s. 36.

²¹³ Kübra Kurt, "Belediyelerde Halkla İlişkilerin Önemi", **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Yıl 3, Sayı 9, Mart 2015, s. 339., http://www.asosjournal.com/Makaleler/27710903_477%20K%C3%9CBRA%20KURT.pdf. (Er: 27.03.2019)

²¹⁴ Kadir Cangöz, "Kamuda Halkla İlişkilerin Yeni Yüzü: Bilgi Edinme Yasası", **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, Yıl 5, Sayı 3, 2008, s. 148., <http://jos.c.selcuk.edu.tr/article/view/1075000166/1075000161>. (Er: 28.03.2019)

sağlamışlardır. Böylelikle kapalı kapılar ardında neler yapılıyor sorusuna sembolik olarak da olsa insanların yanıt bulması sağlanmıştır.²¹⁵

Katılım İlkesi; belediye çalışmalarında, halkın belediyenin karar verme ve uygulama süreçlerine ortak olması, belediye ile kamu arasındaki iletişimin etkililiği ve güvenin oluşturulması yönünden önem taşımaktadır.²¹⁶ Ayrıca katılımın sağlanması, vatandaşların kararları sahiplenmesi ve kararlara uyması konusunda da önem taşımaktadır.

2.2.3. Belediyelerin Halkla İlişkiler Uygulamaları

Belediye yönetimi ile halk arasındaki ilişkileri kuvvetlendirme belediyelerde halkla ilişkilerin amacını oluşturmaktadır. Belediyelerin yürüttüğü çalışmaları halka ulaştırma, halk üzerinde oluşan izlenimleri belirleme ve belediye yönetimde oluşan şeffaflıkla etkinliği hâkim kılma noktasında halka ilişkiler konusu önem kazanmaktadır.²¹⁷

Belediyelerden hizmet alan halkın en çok yakındığı konuların başında belediye yönetiminin aldığı karar ve gerçekleştirdiği uygulamalardan doğrudan etkilenecek olan kendisine yeterince bilgi verilmemesi ve kendisine hizmet sunan belediye personelinin donanım ve diyalog geliştirme bakımından yetersizliğidir.²¹⁸ Bu başlık altında, belediyelerin halkla ilişkiler faaliyetleri çerçevesinde tanıma ve tanıtma amacıyla hangi yöntemleri kullanabileceğine değinilecektir.

²¹⁵ M. Nejat Özüpek, **Belediyelerde Halkla İlişkiler**, Eğitim Yayınevi (2.Baskı), Konya 2013, s. 38.

²¹⁶ Yalçındağ, **a.g.e.**, 1996, s. 14.

²¹⁷ Kurt, **a.g.m.**, s. 336.

²¹⁸ Tarhan, Bakan, **a.g.e.**, s.45.

Tablo 2.1: Belediye Yönetimlerinin Kullandığı Halkla İlişkiler Uygulamaları

Tanıma Yönelik Uygulamalar	Tanıtmaya Yönelik Uygulamalar	Tanıma-Tanıtmaya Yönelik Uygulamalar
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hemşeri Profili ▪ İdari Danışma Merkezleri ▪ Kamuoyu Araştırmaları ▪ Referandum ▪ Dilek ve Şikâyet Kutuları ▪ Mektup ve Dilekçeler ▪ Personelden Edinilen Bilgiler 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Basınla İlişkiler ▪ Süreli Yayınlar ve Basılı Tanıtım Araçları ▪ Sosyal Etkinlikler ▪ Radyo ve Televizyondan Yararlanma 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Halkla ve Örgütlenmiş Gruplarla Yapılan Toplantılar ▪ Belediye Meclisi Toplantıları ▪ Web Sitesi ▪ Sosyal Medya

2.2.3.1. Belediyelerde Halkla İlişkilerde Tanımda Kullanılan Uygulamalar

Belediye ile hedef kitlesi olan halkın, belediye hakkındaki fikirlerini, isteklerini, beklentilerini, yakınmalarını, herhangi bir konuda belediyeye destekte buldukları ya da eleştirdikleri konuları saptayarak yönetsel olarak uygulamaya ve uygun halkla ilişkiler çalışmaları hazırlamaya olanak sağlamak amacıyla tanıma yönelik birçok uygulama bulunmaktadır.²¹⁹ Bunlar:

- **Hemşeri Profili (Hedef Kitlenin Tanınması)**

Halkla ilişkilerde tanıma yönelik etkinliklerden ilki, bütün diğer çalışmaların yönetileceği hedef kitleyi tanıma ve ortaya çıkarmaktır.

En geniş anlamıyla belediyeler açısından hedef kitle, tüm belde halkıdır. Diğer büyük ve önemli hedef kitleyi belediyedeki seçmenler oluşturmaktadır. Belediyelerin

²¹⁹ Yalçındağ, a.g.e., s. 101.

hizmet götördükleri hemşeri kitlesi çok çeşitli gruplandırmalara tabi tutulabilmektedir. Örneğin, seçmenler-seçmen olmayanlar, gençler-yaşlılar-çocuklar, erkekler-kadınlar, kente yeni gelenler-kentin eski sakinleri vb. Halkla ilişkiler birimleri açısından böyle bir incelemenin yapılması, hangi tür iletişim araç ve yöntemleriyle bu gruplardan birine ulaşmanın daha etkili olduğunun tespit edilmesine yaramaktadır. Bunula birlikte belediye sınırları içinde yaşayan halkla ilgili bilgilerin sık sık güncelleştirilerek halkla ilişkiler birimlerinin görev ve önceliklerini ortaya koymak büyük önem taşımaktadır.²²⁰

▪ İdari Danışma Merkezleri

Belediye ile halk arasında güçlü bir etkileşim sağlama, yönetenlerin temel hedefidir. İdari danışma merkezleri, yerel halkı tanımak ve taleplerini belirlemek açısından etkin yöntemlerden biridir.²²¹ Danışma hizmetleri tarafından güler yüzle karşılanarak ilgili sorunun kısa sürede çözülmesi halk üzerinde olumlu imaj oluşmasını sağlayacaktır.²²² Bu sebeple özellikle büyük kentlerde beyaz masa, mavi masa, açık kapı, halk danış, yıldırım servis, alo belediye gibi vatandaşın belediyesiyle arasında bir köprü işlevi görmesi amacıyla birimler oluşturulmuştur.

▪ Kamuoyu Araştırmaları

Kamuoyu araştırması, örnek grup olarak halk içinden seçilen bireylerle görüşülerek ya da anket uygulanarak halkın eğilimlerini ya da tutum ve davranışlarını saptamak amacıyla yapılan araştırmalardır.²²³ Belediyeler kamuoyu araştırmaları sonucunda elde edilen bilgiler ile hizmet politikalarını şekillendirmektedir. Bu bilgilerle birlikte belediyeler hatalarını düzeltmeye çalışmakta, memnun kalınan faaliyetlere ise devam etmektedir.

²²⁰ Bülbul, **a.g.e.**, s. 151.

²²¹ Öner, **a.g.m.**, s. 106.

²²² Nilay Başok Yurdakul vd., "Belediyelerde Halkla İlişkiler Yönetimi: İzmir İli Belediyelerine Yönelik Bir Araştırma", **Akademik Yaklaşımlar Dergisi**, Yıl 2011, Cilt 2, Sayı 2, s. 213., <https://dergipark.org.tr/download/article-file/39471> (Er: 30.03.2019)

²²³ Yalçındağ, **a.g.e.**, 1996, s. 107.

▪ Referandum

Referandum uygulaması, belediye hizmetleri konusunda halkın eğilimlerinin belirlenerek katılımın oluşturulmasında kullanılmaktadır. Halkın eğilimlerinin doğru olarak saptanarak çözüm önerilerinde hangisinin üzerinde yoğunlaştıklarının anlaşılması amacıyla yapılan bir yönetimdir.²²⁴

▪ Dilek ve Şikâyet Kutuları

Son yıllarda artan elektronik temelli diğer yöntemler etkisini azaltmış olsa da halkın görüşlerini öğrenmede dilek ve şikâyet kutuları uzun yıllar önemini korumuştur. Belde halkı çeşitli nedenlerden dolayı istek ve şikâyetlerini yüz yüze iletmekten kaçınabilir. Bu gibi durumlarda belediyenin, şehrin çeşitli yerlerine veya belediyeye ait birimlerin kolaylıkla görebileceği yerlerine koyulacak şikâyet kutuları çok etkili bir araç olarak kullanılabilir.²²⁵ Böylelikle halk gerçekleşmesini isteklerini dilek ve şikâyet kutuları sayesinde dile getirebilmekte belediyeler ise halkın beklentilerini öğrenebilmektedir.

▪ Mektup ve Dilekçeler

Halkın belediyeye ilişkin dilek, yakınma ve isteklerini öğrenmek amacıyla kullanılan araçlar arasında, belediyelere ilişkin başka kişi ve kuruluşlara yazılan mektup ve dilekçeler önemli bir yer tutmaktadır. Dilekçeler, yönetimler için yalnızca anayasal yükümlülük olarak görülmemeli aynı zamanda dilekçelerden halkla ilişkiler hizmetlerinde de yararlanılması gerekmektedir. Belde halkının başvurularının hangi konularla, hangi birimlerle ilgili olarak, hangi dönemlerde yoğunlaştığı vb. gibi birçok tahlile tabi tutulmaları mümkündür.²²⁶

▪ Personelden Edinilen Bilgiler

Belediyeler, halkın görüş ve şikâyetlerini belirlemek amacıyla kendi personelinin bilgiye ulaşma, haber alma şekillerinden de olabildiğince faydalanmaktadır. Özellikle küçük beldelerde halkla ilişkiler personelinin yakın ve uzak çevresinden

²²⁴ Şerif Öner, "Belediyelerde Yönetime Katılmada Halkla İlişkilerin Rolü ve Önemi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, 2001, s. 109., <http://www.sbe.deu.edu.tr/dergi/cilt3.say%C4%B12/3.2%20oner.pdf>. (Er: 30.03.2019)

²²⁵ Özüpek, a.g.e., s. 49.

²²⁶ Acar, a.g.m., s. 121.

öğrendikleri, şahit oldukları hadiseler halkla ilişkiler uygulamalarını büyük oranda etkilemektedir.²²⁷

2.2.3.2. Belediyelerde Halkla İlişkilerde Tanıtımda Kullanılan Uygulamalar

Belediyelerin aldığı kararlar ve gerçekleştirdiği çalışmalar hakkında bilgi vermeye yönelik tanıtma çabaları amacıyla kullandığı uygulamalar bu başlık altında ele alınacaktır.²²⁸

▪ Basınla İlişkiler

Basın ile belediyenin iyi ilişkiler kurması halkın bilgilendirilmesi ve etkilenebilmesi için zorunlu olarak görülmektedir. Halkla ilişkiler çalışmalarında halkın güvenini ve desteğini sağlayabilmek belediyenin ürettiği hizmeti, ortaya koyduğu başarıları halka göstermek gerekmektedir. Bunun yanında yanlış anlaşılmalara ortadan kaldırmak, belediye çalışmalarını halka kötü göstermek amacıyla yapılan karalama kampanyalarına cevap vermek ve aslı olmayan haberleri yalanlamak medya aracılığıyla kullanılacak yöntemlerdir. Halkla ilişkiler çalışmaları, hem medyayı yakından takip ederek doğru bilgiye ulaşmayı hem de medyaya bilgi ve haber vermeyi kapsamaktadır.²²⁹

▪ Süreli Yayınlar ve Basılı Tanıtım Araçları

Belediyelerin etkili bir iletişimi sağlamaları için halkla ilişkiler hizmetlerinde, tanıtım ve bilgi verme amacıyla yararlanılabilecek uygulamalar arasında süreli yayınlar ve bülten, afiş, yıllık gibi basılı araçlarda bulunmaktadır.²³⁰ Tanıtım amacıyla uygun koşullara göre ilgili araçlar kullanılarak belediyeler hakkında halka genel bilgiler verilmektedir. Bu amaçla belediye hizmetlerine halkın ilgisini çekmek ve desteği alınmak istenmektedir.

²²⁷ Dikme, a.g.e., s. 148.

²²⁸ Tarhan, Bakan, a.g.e., s. 64.

²²⁹ Ömer Faruk Kocaman, "Belediyelerde Halkla İlişkiler ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği" (Yüksek Lisans Tezi), s.35., <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>. (Er: 30.03.2019), s. 62.

²³⁰ Acar, a.g.m., s. 129.

▪ Sosyal Etkinlikler

Belediyeler tarafından düzenlenen kültürel etkinlikler, belediye-halk arasındaki iletişimi sağlamaları bakımından önemli faaliyetlerdir. Halkla ilişkiler sürecinde kurulan yüz yüze iletişim, oluşan iletişim engellerini ortadan kaldırmaktadır. Bu tür faaliyetlerde belediyelerin vermek istediği mesajlar, etkin bir şekilde, hedef kitleleri olan bölge halkına ulaşmaktadır. Ayrıca gazete, dergiler ve basın toplantıları gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili halka bilgilerin aktarılması ve sempatisinin kazanılması açısından önem taşımaktadır.²³¹

▪ Radyo ve Televizyondan Yararlanma

Belediyeler yaptıkları çalışmaları, amaçlarını ve programlarını radyo-televizyon kanalları aracılığıyla haber ve belgesel kuşaklar halinde kamuoyuna yansıtma olanaklarından da faydalanmaktadır. Radyo ve televizyon yayıncılığının sayısal olarak artışı belediyelerin halkla ilişkiler çalışmalarını da olumlu yönde etkilemektedir. Ulusların dışında, bölgesel ve yerel radyo-televizyon kanalları özellikle çevrelerine ait haber ve programları içerdikleri için belediyeler ve diğer kuruluşlar kendilerini kamuoyuna tanıtmada önemli bir olanağa kavuşmuş olmaktadır.²³²

2.2.3.3. Belediyelerde Halkla İlişkilerde Tanımada ve Tanıtmada Kullanılan Uygulamalar

Halka yönelik hizmet sunumunda belediye yönetimleri tarafından alınan kararlar ve yürütülen faaliyetler konusunda belediyelerin hem halkı tanımaya yönelik hem de halka kendini tanıtmaya yönelik olarak çeşitli halkla ilişkiler uygulamaları bulunmaktadır. Bu etkinlik ve araçlar ise şu şekilde sıralanmaktadır:

²³¹Mine Demirtaş, “Yerel Yönetimlerde Bir Halkla İlişkiler Çalışması Olarak Sosyal Paylaşım Ağlarının Kullanımı: Üsküdar Belediyesi Örneği”, *e-Journal of New World Sciences Academy*, Cilt 7, Sayı 4, 2012, s. 298., <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsahuman/article/view/5000062399/5000058664> (Er: 30.03.2019)

²³² Bülbül, *a.g.e.*, s. 154.

- **Halkla veya Örgütlenmiş Gruplarla Yapılan Toplantılar**

Belediyelerde halkın istek ve şikâyetlerini öğrenmek amacıyla başvuru yöntemlerinden olan halkı dinleme toplantıları, belediye yöneticilerinin doğrudan belde sakinleriyle yüz yüze olarak yaptığı görüşmelerdir. Bu görüşmeler belediyelerde veya halkın ayağına gitme biçiminde düzenlenebilmektedir.²³³ Özellikle başkan tarafından bilgilendirme amaçlı yapılan konuşmalardan sonra vatandaşa söz hakkının verilmesi, istek ya da şikâyetlerinin dinlenmesi ve anında açıklama yapılması çok önemlidir. Bunun sonucunda da, belediye yönetimi ile belde halkı arasında sağlıklı bir iletişim süreci gerçekleşmiş olmaktadır.

- **Belediye Meclisi Toplantıları**

Belediye meclisi toplantıları, halkı ilgilendiren konularda söz hakkı tanınan ve bazı karar süreçlerine halkın da dahil edildiği ortamın oluşmasını sağlayan faaliyetlerdir. Belediye tarafından düzenlenen bu toplantılar sayesinde, alınan kararlardan memnun olmayan ve kendi fikirleri alınmadığı için eleştiriler getiren önemli bir çoğunluğun tepkisi en aza indirilecek ve daha demokratik bir devlet anlayışı gerçekleşebilecektir.²³⁴

- **Web Sitesi**

Yerel yönetimler içerisinde halka en yakın hizmet sunan belediyelerde, iki yönlü anlayış ve ilişkilerin gelişmesinde online halkla ilişkiler uygulamalarından verimli bir şekilde faydalanılması, çalışmaların daha başarılı olmasına katkı sağlamaktadır.²³⁵ Günümüzde internet teknolojisinin gelişmesiyle birlikte yerel yönetimlerin halkla ilişkiler faaliyetlerinde web sayfaları oldukça önemli hale gelmiştir. Bununla birlikte kurumsal web sayfalarının, alınan kararlar ve gerçekleştirilen uygulamalar yönünden halkla ilişkilerin iki yönüne de hitap etmesi gerekmektedir.²³⁶

²³³ Acar, **a.g.m.**, s. 119.

²³⁴ Tarhan, Bakan, **a.g.e.**, s. 75.

²³⁵ Şenyurt, **a.g.m.**, s. 45.

²³⁶ Tarhan, Bakan, **a.g.e.**, s. 78.

▪ Sosyal Medya

Teknolojik gelişmelerin hızlanması, iletişim alanında etkileşimli ağların artmasını ve bilgisayar alanında ilerlemeyi sağlayarak interneti ortaya çıkarmıştır. Kitle iletişim araçlarının aksine internet, kişiye daha aktif bir rol veren çift yönlü iletişim esasına dayanmaktadır.²³⁷

Halkla ilişkiler açısından bakıldığında internet, kurumlara hedef kitlesiyle iletişim kurmada büyük destek sağlayan bir araç niteliğindedir.²³⁸ Kuruluşlar internet aracılığıyla duyurularını istediği şekilde ve istediği süreyle yayımlama imkânı elde edebilmektedir. Bu özelliği sayesinde internet kuruluş tarafından kontrol edilebilen bir araç özelliğindedir.²³⁹

Yeni medya ise, internet ve mobil ağlar yardımıyla oluşturulan veya kullanılan, web siteleri, sosyal medya ağları ve mobil uygulamaların tamamına verilen isimdir.²⁴⁰

İletişim teknolojilerinin gelişimi ve bunun bir sonucu olarak Yeni Medya'nın ortaya çıkması, hem halkla ilişkilerin çalışma prensiplerini değiştirmiş hem de en önemli işbirlikçisi olan medya çalışanları ile olan iletişimini etkilemiştir. Söz konusu yeni medya araçlarının kullanım sürecinde halkla ilişkiler uzmanlarına önemli görevler düşmektedir. Bu görevleri doğru şekilde yerine getirebilmeleri için yeni medya araçlarının nasıl kullanıldığı, içerik paylaşırken dikkat edilecek kriterler ve çeşitli ölçüleme araçlarının bilinmesi halkla ilişkiler uzmanları için kritik önem taşımaktadır. Bununla birlikte yeni medya, halkla ilişkiler uzmanlarına kurumun tüm hedef kitleleri ile karşılıklı iletişimi başlatma ve sürdürme şansı vermektedir.²⁴¹

²³⁷ Orhan Dikener, "İnternet Reklamcılığında Web Sitesi Tasarımının Önemi", **Erciyes İletişim Dergisi "academia"**, Cilt:2 Sayı:1, 2011, s. 154., <https://dergipark.org.tr/download/article-file/66311>. (Er: 29.04.2019).

²³⁸ Mine Saran, "İnternet ve Halkla İlişkiler", **Yeni Düşünceler Dergisi**, Yıl:1 Sayı:1, Haziran 2005, s. 66., <https://dergipark.org.tr/download/article-file/389174>. (Er: 29.04.2019).

²³⁹ Ahmet Tarhan, "Halkla İlişkilerde Tanıma ve Tanıtma Aracı Olarak İnternet: Belediyelerin Web Sayfaları Üzerine Bir Analiz", **Selçuk İletişim Dergisi**, Cilt:4 Sayı:4, 2007, s. 77., <http://jossc.selcuk.edu.tr/article/view/1075000220/1075000214>. (Er: 29.04.2019).

²⁴⁰ Vesile Çakır, "Yeni İletişim Teknolojilerinin Reklam Üzerine Etkileri", **Selçuk İletişim Dergisi**, Cilt:3 Sayı: 2, 2004, s. 171., <http://jossc.selcuk.edu.tr/article/view/1075000331> (Er: 30.04.2019).

²⁴¹ Mehmet Tokatlı, "Yeni Medya'nın Geleneksel Medya ve Halkla İlişkiler Meslek Alanı Üzerine Etkileri", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:9 Sayı:45, Ağustos 2016, s. 883., http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt9/sayi45_pdf/6iksisat_kamu_isletme/tokatli_mehmet.pdf. (Er: 30.04.2019).

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte günümüzde belediyeler açısından sosyal ağlar ve sosyal medyanın kullanımı önem kazanmaya başlamıştır. Özellikle sosyal medya, belediyelerde halkla ilişkiler faaliyetlerini duyurmak açısından önem taşımaktadır.²⁴²

Genel bir tanımlama yapacak olursak sosyal medya, yeni nesil web teknolojilerinin getirdiği kullanıcı kolaylığı ve eş zamanlı olarak bilgi paylaşımının takip edildiği bir dijital platformdur.²⁴³

Son yıllarda yerel yönetimlerin halkla etkili olarak iletişim kurabilmelerinde sosyal medya paylaşımları büyük öneme sahiptir. E- Belediyecilik uygulamalarını içeren yeni yönetim anlayışıyla birlikte belediyelerin sosyal medya paylaşımlarında büyük gelişmeler kaydedilmiştir.²⁴⁴

Belediyeler ile halk arasında sosyal medya aracılığıyla kurulan iletişimin bir diyalog biçiminde gerçekleşmesi sağlanarak, iki yönlü etkileşimde etkin bir rol alabilir. Kurumsal sosyal medya hesapları sayesinde belediyelerin bu yeni mecrada etkin olarak yer alması halk ile iletişimin sağlamlaştırılmasında ve ilişkilerin olumlu yönde geliştirilmesinde belediyelere fayda sağlayabilir.²⁴⁵

Araştırmamızda konu olarak ele aldığımız Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları açısından da sosyal medyanın kullanımı halk ile iki yönlü iletişime olanak sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Sosyal paylaşım ağları içerisinde en popüler yere sahip olan Facebook, geniş bir kitleye sahiptir. Kişilerin kolay ve sürekli olarak iletişimine imkân sağlayan Facebook, belediyeler ile halk arasında etkili iletişim sağlamak için ideal bir mecradır.²⁴⁶

Kurumsal Facebook hesaplarının günümüzde daha da önem kazandığı görülmektedir. Belirli strateji ve etkili bir kullanım içerisinde yönetilen kurumsal

²⁴² Gülsüm Çalışır, “Halkla İlişkiler Uygulaması Olarak Belediyelerde Sosyal Ağların Kullanımı”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, TODAİE, Cilt 24, Sayı 4, 2005, s. 66., <https://www.academia.edu/28308662>. (Er: 31.03.2019)

²⁴³ Şahin Tuğrul, “Yerel Yönetimlerde Basın ve Halkla İlişkiler: Mersin Büyükşehir Belediyesi Örneği”, **Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 1, Sayı 2, 2018, s. 387., <https://docplayer.biz.tr/115323863-Uluslararası-sosyal-bilimler-dergisi.html> (Er: 05.04.2019)

²⁴⁴ Demirtaş, **a.g.m.**, s.300.

²⁴⁵ Şenyurt, **a.g.m.**, s.54.

²⁴⁶ Demirtaş, **a.g.m.**, s.300.

Facebook hesaplarının, kurum veya markalara rakiplerinden farklılaşmak amacıyla avantajlar sağlamaktadır. Dolayısıyla kurumsal Facebook hesapları kurumun faaliyetlerini, ürün ve hizmetlerini duyurmak ve kamuoyu oluşturmak açısından önemli bir mecradır.²⁴⁷

Facebook hesapları, kullanıcılarına yeni arkadaşlıklar edinebilme, fotoğraflarını, düşüncelerini ve kişisel bilgilerini paylaşabilme gibi olanaklar sunmaktadır. Kullanıcılarına ücretsiz olarak hizmet veren Facebook, gelirini reklamlardan ve sponsorlardan karşılamaktadır.²⁴⁸

Ülkemiz, Facebook kullanımında 35 milyona yaklaşan kullanıcı sayısı ile Meksika'dan sonra dünyada 6. sırada yer almaktadır. Ve bu rakam her geçen gün artmaktadır. Facebook kullanımı istatistiksel olarak gruplara ayrıldığında en çok 18- 24 yaş grubu arasındaki kişiler tarafından kullanılmaktadır. Bu yaş grubunu 35-44 yaş aralığında bulunan kişiler takip etmektedir. Bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda ülkemizde Facebook' un daha çok genç nüfus tarafından kullanıldığı söylenebilmektedir. Facebook kullanımının cinsiyet oranlarına göre dağılımında ise; erkeklerin kadınlara göre oranı oldukça yüksektir.²⁴⁹

Sonuç olarak, Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları da sosyal medya araçlarından Facebook sayesinde, hedef kitleleriyle ilişki kurmaya, var olan ilişkilerini geliştirmeye ve diyaloglar üreterek iki yönlü iletişimin gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca sosyal medya araçlarından biri olan Facebook'un, hızlı erişim ve kullanım kolaylığı sağlayan bir ortam olması nedeniyle Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları için önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

²⁴⁷ İsmail Kocabaş, "Bir Halkla İlişkiler Aracı Olarak Sosyal Medya: Arçelik ve Bosch Markalarının Kurumsal Facebook ve Twitter Hesapları Üzerine Bir İnceleme", **Selçuk İletişim**, Cilt 9, Sayı 2, 2016, s.77. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/178234> (Er: 14.08.2019).

²⁴⁸ Başak Solmaz, vd., "İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama", **Selçuk İletişim**, Cilt 7, Sayı 4, 2016, s.25. <http://josc.selcuk.edu.tr/article/view/1075000023/1075000020> (Er: 15.08.2019).

²⁴⁹ Hakan Ayaz, "Kültürel Kimliklerin İfade Alanı Olarak Facebook'un Rolü: Eskişehir'de Yaşayan Karaçaylar Üzerine Bir İnceleme", (Yüksek Lisans Tezi), s.41. <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/7714?locale-attribute=en> (Er: 15.08.2019).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ MESLEK EDİNDİRME KURLARI FACEBOOK HESAPLARININ İKİ YÖNLÜ SİMETRİK MODEL BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Çalışmanın araştırma kısmının yer aldığı bu bölümde; ilk olarak araştırmaya dayanak oluşturması açısından meslek edindirme kurslarıyla ilgili genel kavramlara ve yerel yönetimlerin meslek edindirme kurslarıyla ilişkisine yer verilmiştir. Daha sonra araştırmanın yöntemiyle ilgili bilgiler ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Araştırmanın örneklemini olarak belirlenen –MEK uzantılı kurumsal bir yapılanma haline gelen Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarında, iki yönlü simetrik modelin etkin olarak kullanılıp kullanılmadığını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu tez çalışmasında; Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderiler ve değerlendirmeler iki yönlü simetrik model bağlamında incelenerek elde edilen veriler içerik analizi ile ortaya konulmuş ve yorumlanmıştır.

3.1. Meslek Edindirme Kurslarına Genel Bir Bakış

Küreselleşen ve kendini sürekli yenileyen dünya üzerindeki tüm uluslar, geleceğe katkıda bulunmak için, kalkınmanın en önemli unsurunun insan olduğunu vurgulayarak, eğitimi en geçerli yatırım olarak görmektedir.²⁵⁰ Yetişkin eğitimi, örgün eğitim sonrasında bireyin gereksinim ve isteklerine uygun olarak eğitim programlarını hazırlayıp sunma görevini üstlenmiştir. Günümüzde yetişkin eğitimine artan gereksinimi karşılamak üzere devlet, özel ve sivil toplum kuruluşlarının dışında yerel yönetimler de bu alanda faaliyet göstermektedir. Ülkemizde belediyelerin yetişkin eğitimi faaliyetleri incelendiğinde, bu tür hizmetlerin büyük ölçüde büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyeleri tarafından yerine getirildiği anlaşılmaktadır. Çoğu büyükşehir belediyesi bu alanda kapsamlı çalışmalar

²⁵⁰ Ömer Öksüz, “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Bazı Yetişkin Eğitimi Uygulamaları”, **İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2008, s. 136., <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/yetiskin2.pdf> (Er: 07.04.2019)

yapmakta ve böylece yetişkin eğitimi giderek daha da kurumsal bir nitelik kazanmaktadır.²⁵¹

3.1.1. Meslek Edindirme Kursları Bağlamında Yetişkin Eğitimi Kavramı

Eğitim; kişinin süregelen yaşamında bilgilerini, görgülerini, yeteneklerini, davranış biçimlerini değiştirdiği, geliştirdiği süreçleri ifade etmektedir.²⁵² Eğitim ve öğretim insanlığın başlangıcından bu yana vardır. Tarihsel süreç içerisinde, eğitim ve öğretimin yer aldığı ortamlar değişmiş, yeni boyutlar kazanmış, farklı arayışlara girilmiş, kurumsallaşmış, teknolojik gelişmelerle şekil değiştirmiştir.

Geçmişte eğitim ve öğretimin genç insanlar için gerekli olduğu olgusu öne çıkmış ve bu amaçla okullar açılmış, eğitim ve öğretimin temel fonksiyonu bu gençleri gelecekteki rollerine hazırlamak olarak şekillenmişti. Fakat kişinin çocukluk ve gençlik yıllarında almış olduğu eğitim ve öğretimin yaşamı boyunca yeterli olacağı görüşü son yıllarda geçerliliğini hızla kaybetmiş ve yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu görüşü yerini almıştır.²⁵³

1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda Türk milli eğitim sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere, iki ana bölümden kurulur. Örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.²⁵⁴ Milli Eğitim Bakanlığının Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğine göre, yaygın eğitim; “örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar” olarak ifade edilmektedir.²⁵⁵ Bu bakımdan yaygın eğitim kurumları, genç-yaşlı tüm insanları meslek sahibi yapmakla sorumlu

²⁵¹ Fatih Özer, **Meslek ve Beceri Kazandırmada Büyükşehir Belediyelerinin Rolü**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Uygulamaları: İSMEK (Yüksek Lisans Tezi), 2010, s. 23., <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (Er: 07.04.2019)

²⁵² Muammer Erol, “Yetişkin Eğitiminde Bir Yerel Yönetim Modeli: İSMEK”, **Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2007, s. 70., <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/sempozyum.pdf> (Er: 08.04.2019)

²⁵³ Özlem Ünlühisarcıklı, “Türkiye’de Mesleki Yaygın Eğitimin Gelişimi”, **Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2007, s.121., <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/sempozyum.pdf> (Er: 09.04.2019)

²⁵⁴ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> (Er: 11.04.2019).

²⁵⁵ Şükrü Ada, **Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi**, Anı Yayıncılık (2.Baskı), Ankara 2011, s 86.

oldukları gibi; meslek değiştirmek isteyen ya da mesleğinin gösterdiği gelişmelerin gerisinde kalan insanları eğitmekle de yükümlüdür.²⁵⁶

Teknolojideki hızlı değişim, meslek yaşamında başarılı olma arzusu, kadının statüsündeki değişim ve ev hayatındaki serbest zamanının göreceli olarak artması, kişilerin kendilerini belirli alanlarda geliştirmeleri ve sosyal olarak statü kazanma istekleri, bilginin giderek sosyal yaşamın bir parçası haline dönüşmesi nedeniyle özellikle yetişkinlerde bilgi ve eğitime olan talebi artırmaktadır.²⁵⁷ Bununla birlikte yetişkinler, farklı beceriler kazanmak, meslek edinmek, iş yeri açmak, boş zamanlarını değerlendirmek, sosyal yaşamda daha aktif rol oynamak gibi farklı pek çok sebeple yetişkin eğitimi faaliyetlerine ilgi göstermektedirler.²⁵⁸

Bu anlamda yetişkin eğitimi; toplumda yetişkin sayılan kişilerin, yeteneklerini geliştirmek, mesleki ve teknik niteliklerini ilerletmek ya da bu niteliklere yeni bir yön vermek ve bir yandan kişisel gelişmelerini gerçekleştirerek dengeli ve bağımsız biçimde sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmeye katılmak amacıyla tutum ve davranışlarında değişiklikler oluşturmak için yararlandıkları eğitim sürecidir.²⁵⁹

Yetişkin eğitimi, tarihsel süreç içerisinde gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerde farklılık göstererek gelişmiş ülkelerde sivil toplum örgütleri tarafından gerçekleştirilen bir faaliyet olarak algılanırken, az gelişmiş ülkelerde bu işlevi yerine devlet getirmektedir.²⁶⁰ Ülkemizde ise yetişkin eğitimi uygulamaları çeşitli program alanlarında ve farklı kurumlarda yapılmaktadır. Bugün ülkemizdeki yetişkin eğitimi uygulamalarına bakıldığında, yetişkin eğitimi uygulayan kurumlar genel olarak devlet, yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları olarak ele

²⁵⁶ Rıfar Miser, “Halk Eğitim Programlarının İnsangücü Planlamasına Etkisi”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, Cilt 28, Sayı 2, Ankara 1995, s.208., <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/486/5717.pdf> (Er: 12.04.2019)

²⁵⁷ Bilal Eryılmaz, “Yerel Yönetimler ve Eğitim”, **İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2008, s.62., <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/yetiskin2.pdf> (Er: 12.04.2019)

²⁵⁸ Muammer Erol, **a.g.m.**, s. 70.

²⁵⁹ Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, **Hayatboyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, DPT, Ankara 2001, s. 21., http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/08_HayatboyuEgitimiOrgunOlmayanEgitim.pdf (Er: 12.04.2019)

²⁶⁰ Meral Uysal Tekin, “Gelişmiş Ülkelerde Yetişkin Eğitimi”, **İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2008, s. 87., <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/yetiskin2.pdf> (Er: 12.04.2019)

alınabilmektedir.²⁶¹ Türkiye’de yetişkin eğitimi yasal olarak, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü aracılığıyla koordine edilmektedir.²⁶² Bu nedenle yetişkin eğitiminin sürekliliği, sunulan programların çeşitliliği ve hizmetlerin ulaştığı kitlelerin sayıları bakımından Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan Çıraklık ve Yaygın Eğitim genel müdürlüğü tarafından yürütülen etkinlikler tüm bu uygulamalar içinde önemli bir yere sahiptir.²⁶³ Ayrıca yetişkin eğitim programlarının içeriği ve yöntemi öğrenenlerin ilgi ve gereksinimlerine karşılık verecek ve toplumun gelişmesine katkıda bulunacak şekilde düzenlenmeli ve yetişkin eğitimine halkın içtenlikle katılmasını sağlayacak yollara ağırlık verilmelidir.

Yetişkin Eğitiminin Amaç ve İlkeleri

Eğitim, bilgiye ulaşma ve bilgiyi uygulayabilecek yeterliliğe sahip olmanın yoludur. Bundan dolayı eğitimin hayat boyu sürmesi, kişiler ve ülkeler için bir zorunluluktur.²⁶⁴ Milli eğitim bakanlığı yaygın eğitim yönetmeliğinde yaygın eğitimin amaç ve işlevleri detaylı bir şekilde açıklamaktadır.

Yönetmeliğe göre;

-Bireylerin millî bütünleşme ve bireysel gelişimini güçlendirici, yurttaşlık hak ve ödevlerini bilinçli olarak yapmalarını sağlayıcı, demokrasi kültürünü, düşünce, kişilik ve yeteneklerini geliştirici biçimde eğitim çalışmaları yapmak. Ayrıca millî kültür değerlerinin korunmasına, dünya kültürüne açık olarak geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına yardımcı olmak, yöresel özellik ve ihtiyaçlara göre eğitim, öğretim, üretim, istihdam ve pazarlamaya yönelik çalışmalar ile nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde meslekî ve teknik içerikli eğitim çalışmaları yaptırmak, göç edenlerin yeni ortamlarına uyum sağlamalarına yönelik eğitim çalışmaları yaptırmak,

²⁶¹ Ozona Ural, “Ülkemizde Yetişkin Eğitimi Uygulamaları”, **İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2008, s. 39., <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/yetiskin2.pdf> (Er: 12.04.2019)

²⁶² Erol, **a.g.m.**, s. 70.

²⁶³ Rıfat Okçabol, **Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi)**, Der Yayınları (2.Basım), İstanbul 1996, s. 128.

²⁶⁴ Rıfat Misir, “Küreselleşen Dünya’da Yetişkin Eğitimi”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Yıl 2002, Cilt 35, Sayı 1-2, s. 56., <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/137/956.pdf> (Er: 13.04.2019)

-Bilmeyenlere okuma-yazma öğretmek, bilenlere eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim imkânları hazırlamak, Türkçenin doğru, güzel, etkili ve kurallarına uygun olarak öğretilmesi, kullanılması ve yaygınlaştırılması yönünde yurt içi ve ikili anlaşmalar çerçevesinde yurt dışı için öğretim programları hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak, hayat boyu öğrenme anlayışıyla bireylerin; bilimsel, girişimci, teknolojik, iktisadi, sosyal, kültürel gelişmelerini ve serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırarak yeteneklerini geliştirme imkânını sağlamak, özel eğitim gerektiren bireylere, gelişim özelliklerine göre, bireysel yeterlilikleri doğrultusunda okuma-yazma öğretmek, bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamak,

-Sağlık kuruluşları ve alan uzmanları ile iş birliği yapılarak halk sağlığının korunması, aile planlaması, sağlıklı beslenme ve barınma, iyi bir üretici ve bilinçli bir tüketici olma niteliğini kazandırıcı çalışmalar yaptırmak ve ayrıca aile eğitimi programları ile Türk aile yapısını güçlendirerek toplumsal yapının korunmasını sağlamak ve bu amaçla sürekli eğitim imkânları hazırlamak, toplumda sevgi, hoşgörü, diyalog, iş birliği, farklılıklara saygı, yardımlaşma ve birikimleri paylaşma kültürünün gelişmesini sağlamak, yaşlı bireylerin sosyal ve ekonomik hayata etkin olarak katılımları için eğitim çalışmaları yapmak, olarak belirtilmiştir.²⁶⁵

Aynı yönetmeliğin yaygın eğitim hizmet ilkelerine baktığımızda ise:²⁶⁶

-herkese açıklık, ihtiyaca uygunluk, yenilik ve gelişmeye açıklık,

-süreklilik, geçerlilik, her yerde eğitim, hayat boyu öğrenme,

-İş birliği ve eş güdüm, bilimsellik ve bütünlük, gönüllülük, planlık olarak belirlenmiştir. Literatüre göre yetişkin eğitiminin amaç ve ilkeleri yaygın eğitim amaç ve ilkeleri adı altında değerlendirilmektedir.

²⁶⁵ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100521-4.htm> (Er: 16.04.2019)

²⁶⁶ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100521-4.htm> (Er: 16.04.2019)

3.1.1.1. Yetişkin Eğitimi ve Meslek Edindirme

Günümüzde sosyal, ekonomik ve teknolojik yapıda meydana gelen hızlı gelişim ve değişimler bazı mesleklerin tümüyle ortadan kalkmasına, bazı yeni mesleklerin de ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Fakat bu hızlı gelişme ve değişimler karşısında mevcut örgün eğitim kurumları yetersiz kalabilmektedir. Bu nedenle daha önceden örgün eğitim kurumlarına gidememiş ya da bu kurumlara devam etmiş olmalarına rağmen meydana gelen gelişmeler karşısında mevcut beceri ve yetenekleri zayıflayan veya yetersiz kalan insan gücünün yeniden eğitime tabi tutulmaları gerekmektedir. Bunu sağlayabilecek olan da yetişkin eğitimi programlarıdır.²⁶⁷ Bu nedenle toplumda bilgiye ulaşmanın eşit şartlar altında sağlanabilmesi için vasıfsız insan unsurunu, çağın ve kent yaşamının gereklerini yerine getirecek bilgiye donatmak amacıyla mesleki eğitim uygulamaları önem taşımaktadır.²⁶⁸

Yaygın Mesleki ve Teknik Eğitim; “örgün meslekî ve teknik eğitimin yanında veya dışında uygulanan programlarla bireyleri bir mesleğe hazırlayan, bir meslek sahibi olanların mesleklerinde gelişmelerine, yeni mesleklere uyumlarına olanak sağlayan, ayrıca bireylerin günlük yaşamlarında ilgi, istek ve gereksinimlerine uygun eğitimlerle sertifikaya ve belgeye götüren eğitim” olarak tanımlanmaktadır.²⁶⁹ Bu yönüyle meslek eğitimi, “bireye iş hayatındaki belirli bir meslek ile ilgili bilgi beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleri ile geliştiren eğitim sürecidir”.²⁷⁰ Bundan dolayı mesleki-teknik eğitim programlarının meslek kazandırma, bir mesleğe hazırlama işlevlerinin yanında, meslekte ilerlemeyi, gelişmeyi sağlayıcı ve meslek değiştirme gereksinimini karşılayıcı işlevler üzerinde de yoğunlaşması gerekmektedir.²⁷¹

Meslek kursları ise; gerekli donanıma sahip olmayan ve örgün eğitim sisteminden ayrılmış veya hiç gitmemiş olan kişileri istihdam imkânı olan işlere

²⁶⁷ Sedat Murat, “Yerel Yönetimlerin Yetişkin Eğitiminde Karşılaştıkları Temel Sorunlar ve Yetişkin Eğitimi Programlarını Tamamlayanların İstihdamları”, **Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2007, s. 167., <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/sempozyum.pdf> (Er: 17.04.2019)

²⁶⁸ Öksüz, **a.g.m.**, s. 136.

²⁶⁹ <http://www.tesk.org.tr/tr/mevzuat/mesleki.pdf> (Er: 17.04.2019).

²⁷⁰ Mehmet Bilir, **Yaşam Boyu Öğrenme**, “ Mesleki Gelişmenin Gereği Olarak Yaşam Boyu Öğrenme”, (Ed: Fevziye Sayılan, Ahmet Yıldız), Pegem A. Yayıncılık (2.Baskı), Ankara 2006, s.152.

²⁷¹ Miser,**a.g.m.**, 1995, s. 215.

hazırlamak amacıyla düzenlenen kurslardır.²⁷² Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 75. maddesine göre kurslara devamlılık esastır. Ayrıca kursu başarı ile bitirenlere kurs bitirme belgesi verilmektedir.²⁷³ Bununla birlikte bireyin işini koruyarak istenilen kalitede mal ve hizmet üretebilmesi için meslek yaşamı boyunca bilgi ve becerilerini yenilemesi gerekmektedir. Bu amaçla eğitim hizmeti, bireyin ulaşabileceği yapıda ve yerde olmalıdır.²⁷⁴

Türkiye’de mesleki eğitimin gelişimi tarihi süreç içerisinde ele alındığında özellikle çıraklık eğitiminin temelleri, 13. yüzyılın ortalarından itibaren toplumun ekonomik, kültürel ve toplumsal hayatında önemli rol oynayan Ahi birlikleri ile atılmıştır. Ahi Birlikleri’nde mesleki eğitim, askeri eğitim ve sosyal yaşam iç içeydi. Bu kurum, 13. yüzyıldan 16. yüzyıla kadar varlığını yalnızca Müslüman esnaf ve sanatkârların üye olabildiği bir örgüt olarak sürdürmüştür. Sonraları gedik adı altında ve farklı dinlerden esnaf ve sanatkârların bir arada olduğu bir kuruma dönüşen bu birlikler, 1861 yılına kadar devam etmiş ancak gediklerin tekelci yapısı nedeniyle kaldırılmıştır. Fakat kaldırılan bu kurumların lonca sistemi devam etmiş, 1912 yılında çıkarılan bir kanunla ise tamamen kaldırılmıştır. Bu kurumlar, Türkiye’de mesleki eğitimin gelişmesi anlamında tarihimizde önemli bir yer tutmakta ve günümüzdeki mesleki eğitim uygulamalarında da etkileri görülmektedir.²⁷⁵

Cumhuriyet döneminde ise, ilk yıllardan itibaren meslek edindirmeye yönelik çalışmalar olduğu bilinmektedir. 1964 yılında MEB’e bağlı Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü’nün Köy İşleri Bakanlığı’na bağlanıp sonrasında tekrar 1967 yılında MEB’e bağlanması, yetişkin eğitiminin sadece kırsal kesimin kalkınmasını sağlayacak araç olarak algılanmaktan çıkmaya başladığını göstermektedir. Mesleksiz, işsiz nüfusun artması ve göç, dikkatleri kentteki yetişkinlere çekmiştir. Kentlerde yaşayan yetişkinlere değişik eğitim, gereksinim ve isteklerini karşılayacak yetişkin eğitimi programlarının hazırlanması önem kazanmıştır. Fakat daha sonraları

²⁷² Sefer Ada, Ahmet Şirin, “Türkiye Genelinde Halk Eğitimi Üzerine Bir İnceleme”, **Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2007, s. 91.,

<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/sempozyum.pdf> (Er: 17.04.2019)

²⁷³ <http://www.tesk.org.tr/tr/mevzuat/mesleki.pdf> (Er: 19.04.2019).

²⁷⁴ Hıfzı Doğan, “Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Cilt 30, Sayı 1, 1997, s. 19., <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/484/5663.pdf> (Er: 20.04.2019)

²⁷⁵ Ünlühisarcıklı, **a.g.m.**, s. 120.

yetişkin eğitimi alanında programı olan eğitim fakültelerindeki Yetişkin Eğitimi bölümlerinin kapatılması “Yetişkin Eğitimi” kavram, içerik ve öneminin umulduğu kadar anlaşılamadığını göstermektedir.²⁷⁶ 1979 yılında açılan Çıraklık Eğitim merkezlerinin adı 2003-2004 öğretim yılından itibaren Mesleki Eğitim Merkezi olarak değiştirilmiştir. Bu merkezlerde, örgün eğitim kurumlarından ayrılan ya da öğrenimine devam etmeyip bir meslek edinmek amacıyla işyerlerinde çalışanlar çeşitli alanlarda mesleki eğitim görmüşlerdir. Yıllar içerisinde ise merkezlerin sayılarında önemli artışlar meydana gelmiştir. Merkez sayılarında asıl artış ise, 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu’nun 19.06.1986 tarihinde kabul edilmesinden sonra olmuştur.²⁷⁷ 21. yüzyılın ise mesleki eğitim yılı olduğu üzerinde durulmaktadır. Çeşitli ülkelerde mesleki ve teknik eğitim, kamu ve özel sektör tarafından uygulanmaktadır. Fakat ülkemizde kamunun dışındaki özel mesleki eğitim kurumları, daha çok akademi veya kurs adı altında son on yılda gelişme göstermiş ve çeşitlenmeye başlamıştır.²⁷⁸

Yetişkin eğitimi, bilgi ve becerilen gün geçtikçe eskidiği küresel dünyada insanların ve ulusların geleceğini belirleyen hizmetlerin başında gelmektedir.²⁷⁹ Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile çıraklık ve meslek eğitimin bir sistem bütünlüğü içinde günümüz şartlarına göre düzenlenmesi amaçlanmıştır. Bu kanunla birlikte:²⁸⁰

- Çıraklık eğitimi (İkili eğitim sistemi)
- Tam ve yarı zamanlı okul sistemi
- Yaygın Meslek Eğitimi (Meslek Kursları)

Böylelikle meslek ve beceri kurslarının açılmasıyla yeteneklerini geliştiren kişilere üretimde bulunabilmeleri amacıyla iş kurma, donatım ve üretim kredilerinin

²⁷⁶ Ozona Ural, “Türkiye’de Yetişkin Eğitiminin Bugünkü Durumu ve Geleceği”, **Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2007, s. 18., <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/sempozyum.pdf> (Er: 20.04.2019)

²⁷⁷ Okçabol, **a.g.e.**, s. 132.

²⁷⁸ Ed. Metin Tunçalp, **Mesleki Eğitim Sanayi ve Yüksek Teknoloji 2023**, “Mesleki Eğitimin Ulusal-Uluslararası Rekabete Açılması ve Sertifikasyon ile Mesleki İş Gücü Dolaşımı”, Akademik Araştırma Projeleri, 2013, s. 3., http://www.tasam.org/Files/Etkinlik/File/ProjeDosyasi/mesleki_egitimin_ulusal_-_uluslararası_rekabete_acilmasi_ve_sertifikasyon_ile_mesleki_is_gucu_dolasimi_konvertibilite_e6c80da0-a3ed-4604-bbb3-520ac10a4045.pdf (Er: 20.04.2019)

²⁷⁹ Miser, **a.g.m.**, 2002, s. 56.

²⁸⁰ <http://www.istanbulsoğutmacilar.org.tr/calisma-alanlari/mesleki-egitim.html> (Er: 20.04.2019).

sağlanması, üretimin değerlendirilmesi gibi çeşitli konularda bilgilendirilme yapılmalıdır.²⁸¹

3.1.2. Yerel Yönetimlerde Yetişkin Eğitimi Olarak Meslek Edindirme Kursları

Günümüzde dünyada küresel ve yerel bağlamda bir süreç yaşanmakta bu nedenle de bölgesel değerler göz önüne çıkmaktadır. Ülkemizde merkezi yapılanmada oluşan tikanlıklar yerel yönetimlerin ön plana çıkmasını gerekli kılmaktadır. Bu konuda özellikle büyükşehir belediyeleri, halkın kültürel ihtiyaçlarını karşılamak, istihdam sorunlarına çözüm bulmak ve yöresel kültürü geliştirmek amacıyla çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır.²⁸²

Örgün eğitimin sosyo-ekonomik, teknolojik yapı ve yerel düzeydeki gelişmeleri takip edememesi ve bu gelişmelere uyum sağlayamaması sonucunda yetişkin eğitiminin önemi ve bu alandaki rolleri de artmaktadır. Yetişkin eğitiminin bireysel ve sosyal alanda önemli işlevler ortaya koyması, merkezi hükümetlerin ve yerel yönetimlerin bu alana yönelmelerine neden olmuştur.²⁸³ Bununla birlikte yaygın eğitim adı altında düzenlenen, okul dışı eğitim, sürekli eğitim ve yetişkin eğitimleri ülke genelinde birçok yerel yönetim tarafından uygulanmaktadır.²⁸⁴

Ülkemizde yerel yönetim birimi olarak halk tarafından en fazla bilinen belediyeler, sosyal belediyecilik kavramının gelişmesiyle birlikte 1990'lı yılların ortalarından itibaren eğitim hizmetlerine ağırlık vermeye başlamış ve bu anlamda pek çok faaliyete imza atmışlardır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK), yerel yönetimlerin yetişkin eğitimi alanında ortaya koyduğu en güzel örneklerdendir. İSMEK ulaştığı kursiyer sayısı ve İstanbul'un dört

²⁸¹ Mehmet Bilir, "Kentleşme Sürecinde Yetişkinlerin Eğitim Gereksinimi: Ankara Mamak İlçesi Tuzlu Çayır Senti Ege Mahallesi Örneği", **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Yıl 2004, Cilt 37, Sayı 1, s. 120., <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/667/997.pdf?show> (Er: 20.04.2019)

²⁸² Muhtar Akyol, "Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları", **İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2008, s. 156., <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/yetiskin2.pdf> (Er: 22.05.2019)

²⁸³ Murat, **a.g.m.**, s. 200.

²⁸⁴ M. Sait Karaçorlu, "Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Sanat Eğitim Kursları (KO-MEK)", **İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2008, s. 145., <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/yetiskin2.pdf> (Er: 20.04.2019)

bir yanında eğitim hizmetini İstanbulluların ayağına kadar götürmesi ile yetişkin eğitimi alanında başarılı bir model olarak gösterilmektedir.²⁸⁵

Halkın seçimiyle görev başına gelen belediye başkanları halkın yararına olacak yetişkin eğitimi uygulamalarını gerçekleştirirken, bazen bunu halkla ilişkiler çalışmaları anlayışıyla yapmaktadırlar. Bu anlayışla birlikte gerçekten gereksinim duyulan konularda, konunun uzmanlarından oluşan bir ekiple, hedef kitleye uygun, etkili eğitim programları düzenlenmelidir. İyi imkânları olan belediyeler tarafından bu tür merkezler açıldığında, çok sayıda yetişkine ulaşıldığı görülmektedir. Koşulları yeterli olmayan belediyelerin ise bu tür çalışmalara destek bulmaları ve hazır olduklarında bu tür merkezler açmaları daha uygun olmaktadır.²⁸⁶

Son yıllarda yerel yönetimleri ve belediyeleri ilgilendiren yasal düzenlemeler yapılmış ve bu yasalarla belediyelere bazı görevler verilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun Görev Yetki ve Sorumluluklarına ilişkin 14. maddesine göre;

Belediyelere coğrafi ve kent bilgi sistemleri, kültür, sanat, gençlik, spor, meslek ve beceri kazandırma, okul öncesi eğitim kurumları açma yetkisi ve devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapma veya yaptırma, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilme konularında hizmetler sunmak görevleri verilmiştir.²⁸⁷

5393 sayılı Belediye Kanunu ile birlikte belediyelerin yetişkin eğitimi kapsamında öncelikle meslek ve beceri kazandırma işlevi olmak üzere çok çeşitli fonksiyonları üstlenebileceği anlaşılmaktadır. Böylece yerel yönetimlerin yetişkin eğitimi alanındaki işlevleri olarak sıralanan toplum ve emek piyasalarına uyum meslek ve beceri kazandırma kursları ile sağlanmaktadır.²⁸⁸ Ayrıca hemşeri hukuku, 5393 sayılı Belediye Kanunuyla yeniden düzenlenerek, belediyenin “hemşeriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması

²⁸⁵ Erol, **a.g.m.**, s. 70.

²⁸⁶ Ural, **a.g.m.**,2007, s. 36.

²⁸⁷ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm> (Er: 23.04.2019).

²⁸⁸ Halis Yunus Ersöz, “Yerel Yönetimlerin Yetişkin Eğitimi Alanındaki Etkinlikleri”, **Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2007, s. 57., <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/sempozyum.pdf> (Er: 24.04.2019)

konusunda gerekli çalışmaları yapar” maddesiyle zorunlu bir görev haline getirilmiş ve bu konularda ilgili çevrelerle işbirliği yapılabilmesi hükme bağlanmıştır.²⁸⁹

Belediyelerin dışında yetişkin eğitimleri konusunda il özel idareleri, merkezi idare birimleri ve köyler de görev yapmaktadır. Fakat bu kurumlar tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla ülkemizde bu tür etkinlikleri yürüten belediyelerin sayısı az olmakla birlikte büyükşehir belediyeleri dışında, yerel yönetimlerin çoğunun yetişkin eğitimi konusunda önemli faaliyetleri bulunmamaktadır.²⁹⁰

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Karasar’a göre bilimsel yöntem, bir problemi çözmek ve bilimsel bir sonuç elde etmek için izlenmesi gereken aşamaları içeren bir süreç, bir yoldur. Bu sürecin belli aşamaları bulunmaktadır. Bu aşamalar şu şekildedir:²⁹¹

- Güçlüğü sezilmesi,
- Problemin tanımlanması,
- Çözümün kestirilmesi,
- Sınayıcıların belirlenmesi,
- Sınamanın yapılması,
- Raporlama.

Bu tez çalışmasında Karasar’ın yöntemin aşamaları olarak belirlediği bu süreç izlenince temel alınarak; araştırma konusu, amacı ve önemi, sınırlılıkları, çalışma evreni ve örnekleme belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama ve analiz tekniği olarak içerik çözümleme tekniğinin kullanılmasına karar verilmiştir. Son olarak ise içerik analiziyle toplanan bu veriler yorumlanmış ve sonuç kısmında genel bir değerlendirme yapılmıştır. Bu aşamalar aşağıda detaylı olarak anlatılmıştır.

²⁸⁹ Eryılmaz, **a.g.m.** 2008, s. 64.

²⁹⁰ Ersöz, **a.g.m.**, s. 58.

²⁹¹ Niyazi Karasar, **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler**, Nobel Akademik Yayıncılık (30. Basım), Ankara 2016, s. 29.

3.2.1. Araştırmanın Konusu/Problemi

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle ağ toplumuna dönüşen modern dünyada zamanla gündelik yaşamın bir parçası olan yeni medya ortamları teknolojiyle paralel olarak ilerlemektedir. Söz konusu yeni medya, internet ve mobil ağlar yardımıyla oluşturulan veya kullanılan, web siteleri, sosyal medya ağları ve mobil uygulamaların tümüdür.²⁹² Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki bu değişim özellikle internet kullanımı ile zaman ve mekân engelini ortadan kaldırarak iletişim alanında giderek önem kazanmaya başlamıştır.

Bu çerçevede, yerel düzeyde halka en yakın yönetim birimi olarak tanımlanan belediyeler arasında büyükşehir statüsüne sahip olan belediyeler nüfus, ekonomik etkinlik, sosyal gelişmişlik düzeyi, bütçe, yetki ve sorumluluklar, çalışan sayısı ile görevli olduğu coğrafyanın büyüklüğü açısından ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye’de genelde yerel yönetimler, özelde ise belediyeler arasında büyükşehir belediyelerinin özel ve öncelikli bir yeri vardır. Büyükşehir Belediyelerinin meslek ve beceri edindirme kursları açmaları da kanununda yer alan görev ve sorumluluklarında belirtilmektedir. Ülkemizde 30 büyükşehir belediyesinin 21’inde –MEK uzantılı kurumsal bir yapılanma vardır. Bu meslek edindirme kursları büyükşehir belediyesi ile hedef kitlesi arasında önemli bir iletişim alanıdır. Bu iletişimin etkili olarak yürütülebilmesi ise halkla ilişkiler çalışmalarıyla mümkün olabilmektedir. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının sosyal medya hesapları meslek edindirme kursları ve halk arasında karşılıklı iletişime olanak sağlayan iki yönlü iletişim araçlarından biridir. Bu bağlamda Grunig ve Hunt’un halkla ilişkiler modellerinden biri olan iki yönlü simetrik modelin Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının sosyal medya hesabı Facebook üzerinden etkili olarak kullanılıp kullanılmadığı sorusu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

²⁹² <https://www.priletisim.com/yenimedya-sosyalmedya-hesabiacak/> (Er: 26.04.2019).

3.2.2. Araştırmanın Amacı/Önemi

Yerel yönetimlerin bir uygulama alanı olan Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının, Facebook üzerinden hedef kitleyle kurduğu iletişimin doğru ve etkili olarak yürütülmesi gerekmektedir. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının sosyal medya hesaplarından Facebook'u halkla ilişkiler modellerinden iki yönlü simetrik iletişim modeli bağlamında etkin olarak kullanıp kullanmadığını ortaya çıkarmak araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları sayesinde büyükşehir belediyesi ile halk arasında yakın ilişkiler kurulmaktadır. Bununla birlikte Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarında halk ile doğru ve etkili iletişimin sağlanmasında halkla ilişkiler çalışmaları önem taşımaktadır. Bu açıdan Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook üzerinden hedef kitleyle kurduğu iletişimde iki yönlü simetrik modeli etkili olarak yürütmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada elde edilen bulguların ve sunulacak önerilerin Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarına katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Ayrıca Türkiye'deki Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları ile ilgili daha önce böyle bir araştırmanın yapılmamış olması bu araştırmayla birlikte bu alandaki eksikliğin giderilmesi ve literatüre katkı sağlaması açısından önemli görülmektedir.

3.2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın konu sınırını Türkiye'deki Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının iki yönlü simetrik modeli etkin kullanımı oluşturmaktadır. Bu bağlamda Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook hesapları analize tabi tutulmuştur.

Araştırmanın zaman sınırını, (Facebook hesaplarının incelenmesi yönünden belirtmek gerekirse) Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Güz-Bahar kurs başlama ve bitiş dönemleri göz önünde bulundurularak 1 Ağustos 2018-31 Temmuz 2019 tarihleri arasındaki bir yıllık süre oluşturmaktadır.

3.2.4. Araştırmada Kullanılan Çözümleme Tekniği

İçerik analizi teknikleri, bir söylemi anlamada ve yorumlamada, incelemeyi yapandan kaynaklı etkenlerden arınmayı sağlama amacını taşımaktadır. Aynı zamanda okuyucunun bilgisine, sezgisine, tutumlarına, değerlerine ve referans çerçevesine bağlı, kolayca yapılmış yorumuna karşı, nesnel okuma ilkeleri getirmektedir. Dolayısıyla okuyucu tarafından kolayca yakalanarak görünen ve herkes tarafından ilk bakışta algılananın yerine, üstü kapalı içeriğini ortaya çıkarmayı sağlamaktadır.²⁹³

Bu bağlamda bu araştırma betimleyici, başka bir deyişle mevcut durumu ortaya koymaya yönelik bir araştırmaya dayalıdır. Türkiye'deki Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları Facebook hesapları, iki yönlü simetrik model bağlamında etkin olarak kullanılıp kullanılmadığı yönünden ele alınmış ve içerik çözümleme tekniği kullanılarak araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

Tablo 3.1: Araştırmanın Amacı, Çözümleme Birimi ve Kategorisi

İçerik Çözümlemesi			
Araştırmanın Amacı	Örneklem	Çözümleme Birimi	Çözümleme Kategorisi
Yerel yönetimlerin bir uygulama alanı olarak Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının iki yönlü simetrik model bağlamında sosyal medya hesaplarını etkin olarak kullanıp kullanmadığını ortaya çıkarmaktır.	Büyükşehir belediyesi, –MEK uzantılı kurumsal bir yapılanma haline gelen meslek edindirme kurslarının kurumsal Facebook hesapları	Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderiler ve değerlendirmeler	GÖNDERİLER -Kurs ile ilgili gönderiler -Kursiyerler ile ilgili gönderiler -Büyükşehir Belediyesi ile ilgili gönderiler DEĞERLENDİRMELER -Memnuniyet ifade etme -Tavsiye -İstek -Şikâyet -Soru

²⁹³ Nuri Bilgin, *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*, Siyasal Kitabevi (3.Baskı), Ankara 2014, s. 1.

3.2.4.1. Çözümleme Birimi

İçerik çözümlemesinde gerçekte sayılan birim, çözümleme birimidir. Atabek de Krippendorff'a atıfla “fiziksel birimler, sözdizimsel birimler, göndergesel birimler, önermesel birimler ve tematik birimler” olmak üzere beş farklı çözümleme birimi olduğunu vurgulamaktadır.²⁹⁴ Bu araştırmada kullanılacak olan çözümleme birimi; fiziksel birim kapsamında olan Türkiye’deki Büyükşehir Belediyeleri Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderiler ve değerlendirmelerdir.

3.2.4.2. Çözümleme Kategorileri

Berelson’a göre analiz kategorileri ilgilendiğimiz, ortaya koymaya çalıştığımız durumlarla ilgilidir. Bu durumlar da söylenene ve söyleme tarzına ilişkin kategorileri içermektedir. Analiz kategorileri şu yanlarla ilgili olabilmektedir. Söylenen şeye ilişkin kategoriler; iletişimin konusu, iletişimin yönü (taraf-taraf), işlenen değerler, amaçlar veya arzular, amaçlara ulaşmada başvurulan yanlar, kişileri betimlemede kullanılan özellikler, mesajın kaynağı hedefi, olayların geçtiği yer ve zaman, çatışma kaynakları ve konularıdır. Söyleme tarzı ise; iletişimin tipi, kullanılan araçlar, dilbilgisi ve kullanılan retorik yöntemi vb.’dir.²⁹⁵

Bu araştırmada kategoriler şu şekilde tespit edilmiştir: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderiler sekmesi; kurslarla ilgili gönderiler, kursiyerlerle ilgili gönderiler ve büyükşehir belediyesi ile ilgili gönderiler olarak ayrılmıştır. Değerlendirmeler sekmesi ise; memnuniyet ifade etme, tavsiye, istek, şikâyet ve soru olarak belirlenmiştir.

²⁹⁴ Gülseren Şendur Atabek, Ümit Atabek, *Medya Metinlerini Çözümlemek*, Siyasal Kitapevi, Ankara 2007, s. 13.

²⁹⁵ Bilgin, a.g.e., s. 12.

3.2.5. Evren ve Örneklem

Türkiye’de 2019 yılı itibariyle, 30 büyükşehir belediyesi, 519 büyükşehir ilçe belediyesi, 51 il belediyesi, 403 ilçe belediyesi ve 396 belde belediyesi olmak üzere toplam 1399 adet belediye bulunmaktadır. Ülkemizdeki büyükşehir belediyeleri alfabetik sıraya göre, Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, Mersin, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Sakarya, Samsun, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van’dır. Bu çerçevede analiz nesnesi olarak, Türkiye’de yerel yönetimlerin en yaygın ve işlevsel birimi olan belediyeler esas alınmıştır. Belediyeler arasında ise büyükşehir belediyeleri, nüfus, ekonomik etkinlik, sosyal gelişmişlik düzeyi, bütçe, yetki ve sorumluluklar, çalışan sayısı ile görevli olduğu coğrafyanın büyüklüğü açısından ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye’de genelde yerel yönetimler, özelde ise belediyeler arasında büyükşehir belediyelerinin özel ve öncelikli bir yeri vardır. Ayrıca büyükşehir belediyesi görev ve sorumlulukları arasında meslek ve beceri kursları açmak yer almaktadır. Bu araştırmada Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları bu nedenlerden ötürü temel analiz birimi olarak seçilmiştir. Türkiye’deki 30 büyükşehir belediyesinin 21’inde –MEK uzantılı kurumsal bir yapılanma vardır. Bu 21 –MEK uzantılı meslek edindirme kursunun 16’sı kurumsal Facebook, Twitter ve Instagram olmak üzere üç sosyal medya hesabından en az birine sahiptir. Diğer 5 meslek edindirme kursunun ise kurumsal olarak Facebook, Twitter ve Instagram hesabı bulunmamaktadır.

Bu araştırmada evreni Türkiye’deki tüm büyükşehir belediyeleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, –MEK uzantılı Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesapları bulunanlar oluşturmaktadır. Kurumsal Facebook hesabı olan 15 meslek edindirme kursu bulunmaktadır. Bunlar; Antalya-ASMEK, Balıkesir-BALMEK, Bursa-BUSMEK, Denizli-DENMEK, Eskişehir-ESMEK, Gaziantep-GASMEK, Hatay-HATMEK, İstanbul-İSMEK, İzmir-İZMEB, Kahramanmaraş-KAMEK, Kayseri-KAYMEK, Kocaeli-KO-MEK, Konya-KOMEK, Mardin-MARMEK ve Sakarya-SAMEK’tir.

3.2.6. Araştırmanın Soruları

Türkiye’de kurumsal bir yapı haline gelmiş –MEK uzantılı Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının sosyal medya hesaplarından Facebook’u Grunig ve Hunt’un halkla ilişkiler modellerinden biri olan iki yönlü simetrik model bağlamında etkili olarak kullanılıp kullanılmadığını ortaya koymak üzere yola çıkılan bu araştırmanın cevap aradığı sorular şunlardır:

Araştırma Sorusu 1: Araştırma kapsamında ele alınan Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları kurumsal Facebook hesaplarını aktif olarak kullanmakta mıdır?

Araştırma Sorusu 2: Araştırma kapsamında ele alınan Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesapları üzerinden hedef kitleleriyle kurdukları iletişimin içeriği nasıldır?

Araştırma Sorusu 3: Araştırma kapsamında ele alınan Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesapları üzerinden hedef kitlesi ile kurdukları iletişimin etkileşim düzeyi nedir?

Araştırma Sorusu 4: Araştırma kapsamında ele alınan Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesapları üzerinden hedef kitlesi ile kurdukları iletişim Grunig ve Hunt’un halkla ilişkiler modellerinden biri olan iki yönlü simetrik modele uygun mudur?

3.3. Araştırma Bulguları ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilen bulgular iki başlık altında değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Birinci başlıkta yer alan bulgular, Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları ile ilgili genel bilgilerdir. İkinci başlık olan araştırmanın analiz ve yorumlanmasında ise, örneklem olarak belirlenen Facebook hesaplarındaki gönderiler ve değerlendirmeler sekmelerinin iki yönlü simetrik model bağlamında incelenmesi sonucunda elde edilen verilere yer verilmiştir.

3.3.1. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları İle İlgili Genel Bilgiler

Türkiye’de yerel yönetimlerin en yaygın ve işlevsel birimi olarak belediyeler tanımlanmaktadır. Belediyeler arasında ise büyükşehir belediyeleri, nüfus, ekonomik etkinlik, sosyal gelişmişlik düzeyi, bütçe, yetki ve sorumluluklar, çalışan sayısı ile görevli olduğu coğrafyanın büyüklüğü açısından ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye’de genelde yerel yönetimler, özelde ise belediyeler arasında büyükşehir belediyelerinin özel ve öncelikli bir yeri vardır. Büyükşehir belediyelerinin meslek ve beceri edindirme kursları açmaları da kanununda görev ve sorumluluklarında arasında belirtilmiştir.

İşsizliğin yüksek düzeyde seyrettiği günümüz dünyasında insan gücünün niteliğinin iyileştirilmesinde, istihdamın artırılmasıyla birlikte iş piyasalarının aradığı niteliklere ve özelliklere sahip iş gücünün kazanılmasında meslek edindirme kursları büyük öneme sahiptir. Ülkemizde büyükşehir belediyeleri tarafından meslek edindirme amacıyla kurumsal nitelikte kursların açılması Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 1994 yılında başlamıştır.²⁹⁶

Büyükşehir belediyeleri içinde en kapsamlı yetişkin eğitim hizmetleri sunan şüphesiz İstanbul Büyükşehir Belediyesi’dir. İSMEK 1996 yılında bir sosyal doku projesi olarak faaliyetlerine başlamıştır. Günümüzde birçok üniversitenin öğrenci sayısından daha fazla sayıda öğrenciye sahip olan İSMEK, kursların ve katılımcıların sayısı, çeşitli branşların olması ve verilen eğitimlerin sonunda kursiyerler tarafından ortaya konan kaliteli ürünlerle adeta ülkemizin en büyük Halk Üniversitesi durumuna gelmiştir. İSMEK’in kurulmasıyla birlikte yetişkin eğitim faaliyetleri kurumsal bir nitelik kazanarak İSMEK modeli altında diğer belediyelere öncülük etmiştir.²⁹⁷

²⁹⁶ Halis Yunus Ersöz, “Türkiye’de Belediyelerin Meslek ve Beceri Edindirme Kursları ve İstihdam”, s.3. <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/documans/halisyunusersoz.doc> (Er: 27.07.2019)

²⁹⁷ <https://www.ismek.ist/tr/kurumsal.aspx> (Er: 27.07.2019)

Tablo 3.2: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Kısaltmaları ve Açılımları

Büyükşehir Belediyeleri	Düzenleyen Birim/Kurum
1) Ankara	BELMEK: Kadınlara Yönelik El Becerisi ve Meslek Edindirme Kursları
2) Antalya	ASMEK: Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
3) Balıkesir	BALMEK: Meslek Edindirme Kursları
4) Bursa	BUSMEK: Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
5) Denizli	DENMEK: Meslek Edindirme Kursları
6) Diyarbakır	DİSMEK: Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları
7) Erzurum	ESMEK: Sanat ve Eğitim Merkezleri
8) Eskişehir	ESMEK: Sanat ve Meslek Eğitim Kursları
9) Gaziantep	GASMEK: Sanat ve Meslek Eğitim Kursları
10) Hatay	HATMEK: Meslek Edindirme Kursları
11) İstanbul	İSMEK: Sanat ve Meslek Edindirme Kursları
12) İzmir	İZMEB: İzmir Meslek Fabrikası
13) K. Maraş	KAMEK: Meslek Edindirme ve Sanat Eğitimi Kursları
14) Kayseri	KAYMEK: Meslek Edindirme ve Beceri Kursları
15) Kocaeli	KO-MEK: Meslek ve Sanat Edindirme Kursları
16) Konya	KOMEK: Meslek Edindirme Kursları
17) Manisa	MASMEK: Sanat ve Meslek Edindirme Kursları
18) Mardin	MARMEK: Meslek Edindirme Kursları
19) Ordu	ORMEK: Meslek ve Sanat Eğitimi Kursları
20) Sakarya	SAMEK: Sanat ve Meslek Eğitim Kursları
21) Tekirdağ	TEMEK: Meslek Edindirme Kursları

Türkiye'deki 30 büyükşehir belediyesinin 21'inde –MEK uzantılı kurumsal bir yapılanma vardır. Diğer 9 Büyükşehir Belediyesinin Meslek Edindirme Kursları ise halk eğitim ve özel kurumlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının 21'inde kurumsallaşma görülmesine rağmen yalnızca 12'sinin kurumsal web sitesi bulunmaktadır. Diğer 9 meslek edindirme kursunun duyuruları ise bağlı bulunduğu büyükşehir belediyesi resmi web sitesi üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Yukarıdaki tabloda kurumsal bir nitelik kazanan 21 Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kısaltmaları ve açılımlarına yer verilmiştir. Tabloyu incelediğimizde, ülkemizdeki büyükşehir belediyelerinin 2/3 sinde meslek edindirme amacıyla –MEK uzantılı kurumsal bir yapılanmanın olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları, yetişkinlere yönelik meslek ve beceri kazandırmalarının yanı sıra büyükşehir belediyesi ile halk arasında iletişimi sağlayan önemli bir işlev üstlenmektedir.

Kamu hizmetlerinde demokratik devlet anlayışının bir gereği olarak kalite ve etkiyi artırma çabaları, kamu yönetiminde şeffaflığın ve katılımın artırılması, halkın denetiminin etkinleştirilerek istek ve önerilerinin yönetimde alınan kararlara yansıtılarak çözümler sağlanması önem kazanmaya başlamıştır. Dolayısıyla belediyelerde halkla ilişkiler, belediyeyle halk arasındaki ilişkilerin karşılıklı anlayış ve işbirliğine dayalı olmasını içermektedir. Belediye ile halk arasındaki bu ilişki iki yönlü bir iletişimi gerektirmektedir. Bu nedenle belediyeler, halk ile iletişim kanallarını sürekli açık tutmalı ve bunlardan gelecek tepkileri önemsemelidir. Böylelikle halk üzerinde olumlu bir imaj oluşabilmektedir.²⁹⁸ Büyükşehir belediyelerinin faaliyet alanlarından olan meslek edindirme kursları için de aynı durum söz konusudur. Büyükşehir belediyesi ile halkın sürekli olarak iç içe olduğu bu kurslarla birlikte halk üzerinde belediye hakkında olumlu veya olumsuz bir imaj ve itibar oluşabilmektedir. Bundan dolayı Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarında etkili olarak halkla ilişkiler çalışmalarının yürütülmesi gerekmektedir.

3.3.2. Araştırma Bulgularının Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada belirlenen Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarına ait kurumsal sosyal medya hesaplarının varlığına dair verilerin analizi doğrultusunda aşağıdaki tablolar oluşturulmuş ve değerlendirilmiştir. Aşağıda bulunan Tablo 3.3'de Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kullandığı sosyal medya araçları yer almaktadır. Diğer tablolarda ise örneklem olarak seçilen Büyükşehir

²⁹⁸ M. Sezai Türk, Habibe Akçay, "Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler Faaliyetlerinin Kurum İmajına Etkisi Üzerine Bir Çalışma: Trabzon Belediyesi", **İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**, Güz 2010, Sayı 31, s. 143. <https://www.academia.edu/30636831> (Er: 03.08.2019).

Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesapları analiz edilerek değerlendirmeler yapılmıştır.

Araştırmada analizin ilk bulgusu Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının sosyal medya araçlarından Facebook' un incelenmesi olduğu için meslek edindirme kurslarının kullandığı kurumsal sosyal medya araçları analiz edilmiştir.

Aşağıdaki Tablo 3.3'de görüldüğü üzere kurumsal bir yapılanma haline gelen 21 meslek edindirme kursundan 15'inin kurumsal Facebook hesabının bulunduğu 6'sının ise bulunmadığı görülmüştür. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Twitter hesaplarını incelediğimizde, 12'sinin kurumsal Twitter hesabının bulunduğu 9'unun ise bulunmadığı görülmüştür. Aynı şekilde Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Instagram hesaplarını incelediğimizde ise, 10'unun Instagram hesabının olduğu, 11'inin olmadığı görülmüştür. Genel olarak değerlendirdiğimizde, meslek edindirme kurslarından 9'unun Facebook, Twitter ve Instagram hesaplarından hepsinin bulunduğu, 7'sinin sosyal medya hesaplarından en az birinin bulunduğu, 5'inin ise herhangi bir sosyal medya hesabının bulunmadığı anlaşılmıştır.

Araştırma örneklemini olarak belirlediğimiz Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook hesaplarına web sitesi üzerinden, kurumsal web sitesi bulunmayan meslek edindirme kurslarının Facebook hesaplarına ise Facebook üzerinden arama yapılarak ulaşılmıştır.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook'a katılım tarihlerini incelediğimizde, Facebook'un kuruluşundan altı yıl sonrası olan 2010 yılında İSMEK ve KO-MEK Facebook'a katılmıştır. Sonrasında 2011 yılında BUSMEK, 2012 yılında KOMEK, 2013 yılında ESMEK, 2014 yılında ASMEK, 2015 yılında BALMEK, GASMEK, HATMEK, İZMEB gibi dört meslek edindirme kursu, 2016 yılında KAYMEK, 2017 yılında KAMEK, SAMEK katılmıştır. Son iki yıl içerisinde ise 2018 yılında MARMEK ve 2019 DENMEK Facebook'a katılmıştır.

Facebook sayfalarında bilindiği üzere kurumsal bilgilere yer verilen ana sayfa, hakkında, gönderiler vb. sekmeler bulunmaktadır. Araştırmada analiz edilmek üzere gönderiler ve değerlendirmeler sekmesi belirlenmiştir. Büyükşehir Belediyesi

Meslek Edindirme Kurslarının Facebook sekmelerini incelediğimizde kurumsal Facebook hesabı olan 15 meslek edindirme kursunun hepsinde gönderiler sekmesinin yer aldığı fakat değerlendirmeler sekmesine baktığımızda meslek edindirme kurslarından DENMEK, HATMEK, KAYMEK, KO-MEK, KOMEK ve MARMEK’de bu sekmenin yer almadığı görülmektedir. Ayrıca MARMEK’in kurumsal Facebook hesabı diğer meslek edindirme kurslarından farklı olarak “arkadaş ekle” olarak oluşturulmuştur.

Tablo 3.3: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Sosyal Medya Araçlarını Kullanımı

	SOSYAL MEDYA HESAPLARI		
	FACEBOOK	TWİTTER	INSTAGRAM
ASMEK	✓	✓	✓
BALMEK	✓	✓	×
BELMEK	×	×	×
BUSMEK	✓	✓	✓
DENMEK	✓	×	✓
DİSMEK	×	×	×
ESMEK (ERZ.)	×	×	×
ESMEK	✓	✓	✓
GASMEK	✓	✓	✓
HATMEK	✓	✓	×
İSMEK	✓	✓	✓
İZMEB	✓	×	×
KAMEK	✓	×	×
KAYMEK	✓	✓	✓
KO-MEK	✓	✓	✓
KOMEK	✓	✓	✓
MASMEK	×	×	×
MARMEK	✓	✓	✓
ORMEK	×	×	×
SAMEK	✓	✓	×
TEMEK	×	×	×

Aşağıdaki tabloda Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Güz-Bahar kurs başlama dönemleri doğrultusunda 1 Ağustos 2018-31 Temmuz 2019 tarihleri arasındaki gönderi ve değerlendirmeleri analiz edilmiştir.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının belirtilen tarih aralığındaki gönderi sayıları aylara göre incelendiğinde; 2018 Ağustos ayında 88 gönderiyle en fazla gönderiyi MARMEK paylaşmıştır. KAMEK'in ise hiçbir gönderisi bulunmamaktadır. Yaz dönemi olan ağustos ayında MARMEK'in bu kadar fazla sayıda gönderiye sahip olmasının sebebi güz dönemi kurslarının ağustos ayında başlamasıdır. MARMEK eylül ayında en fazla gönderiye, KAMEK ise en az gönderiye sahip olan meslek edindirme kursudur. MARMEK kursları güz dönemi derslerinin eylülde değil de ağustos ayında başlamasına rağmen eylül ayındaki gönderi sayısı ağustos ayının gönderi sayısından fazladır. Bunun nedeni MARMEK'in gönderilerinde duyurular yerine daha çok derslere yönelik gönderi paylaşımlarının yapılmasıdır. Ekim ayında en fazla gönderi paylaşımında bulunan meslek edindirme kursu MARMEK, ilk sırada, hiçbir gönderisi bulunmayan meslek edindirme kursu ise SAMEK'tir. Kasım ayında ASMEK 77 gönderiyle en fazla gönderi sayısına sahiptir. Ayrıca ASMEK'in bir yıl içerisindeki en fazla gönderi sayısına sahip olduğu ay kasımdır. ASMEK kasım ayı gönderilerinin içeriğini incelediğimizde bazı merkezlerde kurs kayıtlarının devam ettiği ve bilgilendirmeye dair gönderilerin yoğun olarak paylaşıldığı görülmektedir. Gönderisi bulunmayan meslek edindirme kursları ise SAMEK ve KAMEK'tir. Aralık ayında İSMEK 66 gönderiyle en fazla gönderisi bulunan meslek edindirme kursudur. İSMEK'in bir yıl içerisinde en fazla gönderiye sahip olduğu ve diğer meslek edindirme kurslarından daha fazla paylaşım yaptığı ay aralıktır. MARMEK'in ise gönderisi bulunmamaktadır. Araştırma kapsamında 2018 yılında ele aldığımız beş ay içerisinde üç ayın en yüksek gönderi sayısına sahip olan MARMEK kış dönemi olan aralık ayında hiçbir gönderiye sahip değildir. MARMEK' in paylaşımlarının içerikleri yoğun olarak derslere yönelik olduğundan tatil döneminde herhangi bir paylaşımında bulunmadığı söylenebilir. 2019 yılı Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları Facebook gönderilerini incelediğimizde, GASMEK ve KO-MEK'in de ön plana çıktığı görülmektedir. Ocak ayında en fazla gönderi sayısına sahip meslek edindirme kursu 107 gönderi sayısı ile GASMEK'tir. Ocak ayında GASMEK'in

gönderi sayısının fazla olmasının nedeni 21 Ocak-3 Şubat tarihleri arasında bahar dönemi kurs kayıtlarının ve kursta açılacak branş duyurularının yapılmasıdır. DENMEK'in ise hiçbir gönderisi bulunmamaktadır. Şubat ayında 206 gönderi sayısı ile MARMEK bir yıl içerisindeki en fazla gönderi sayısına sahiptir. Şubat ayı MARMEK gönderi içeriğini incelediğimizde yoğun olarak derslerle ilgili paylaşımlar yapıldığı görülmektedir. SAMEK ise hiçbir gönderi paylaşımında bulunmamıştır. Mart ayı şubat ayı ile paralel olarak ilerlemiştir. En fazla gönderisi bulunan MARMEK, hiçbir gönderi paylaşımında bulunmayan meslek edindirme kursu ise SAMEK'tir. Nisan ayında KO-MEK 106 gönderiyle en fazla gönderi sayısına sahiptir. Aynı zamanda KO-MEK'in bir yıl içerisindeki en fazla gönderiye sahip olduğu aydır. KO-MEK nisan ayı gönderi içeriği incelediğimizde yoğun olarak ilçe sergilerinin duyurusu, açılışı ve sergiden fotoğraf paylaşımlarının yapıldığı görülmektedir. Ayrıca KO-MEK'in başlatmış olduğu "Ben okudum, sen de oku" adı altında okurların birbiriyle kitaplarını değiştirmesine olanak sağlayan kitap kampanyasının düzenlendiği fuarla ilgili bilgilere ve görüntülere sıkça yer verilmiştir. KOMEK' in ise nisan ayında hiçbir gönderisi bulunmamaktadır. Mayıs ayında ASMEK en fazla gönderiye sahipken DENMEK, KAMEK, MARMEK ve SAMEK'in ise gönderisi bulunmamaktadır. Bahar dönemi kurslarının sonlandığı haziran ayına geldiğimizde, 62 gönderi sayısı ile GASMEK en fazla gönderi paylaşımında bulunan meslek edindirme kursudur. Bunun nedeni GASMEK'in haziran ayında yaz kursu başvurularının olmasıdır. GASMEK yaz kursu başvuruları 23 Haziran'a kadar devam etmektedir. Gönderisi bulunmayan meslek edindirme kursları ise İZMEB ve MARMEK'tir. İZMEB' in belirtilen tarih aralıkları içerisinde en az gönderiye 2019 yaz aylarında sahip olduğu görülmektedir. Temmuz ayında KOMEK en fazla gönderiye sahiptir. BALMEK, MARMEK ve SAMEK'in ise gönderisi bulunmamaktadır.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarından DENMEK, HATMEK, KAYMEK, KO-MEK, KOMEK ve MARMEK'in kurumsal Facebook hesaplarında değerlendirme sekmesi bulunmamaktadır. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının 1 Ağustos 2018- 31 Temmuz 2019 tarihleri arasındaki değerlendirme sayıları aylara göre incelendiğinde; ağustos, eylül, ekim, kasım ve aralık ayında en fazla değerlendirmesi bulunan meslek edindirme kursu İSMEK'tir.

2019 Ocak ayına baktığımızda ise, 2 değerlendirme sayısı ile en fazla değerlendirme İSMEK ve ESMEK'e yapılmıştır. Şubat, mart ve nisan ayında en fazla değerlendirmesi bulunan meslek edindirme kursu İSMEK'tir. Mayıs ayında ise en fazla değerlendirme ESMEK'e yapılmıştır. Diğer aylarda öne çıkan İSMEK'e yalnızca mayıs ayında herhangi bir değerlendirmenin yapılmadığı görülmektedir. Haziran ve temmuz ayında en fazla değerlendirme İSMEK'e yapılmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde ise, toplamda en fazla değerlendirmenin eylül ve haziran aylarında yapıldığı görülmektedir. Bu aylar kursların güz başlangıç ve bahar bitiş dönemleridir. Toplamda en az değerlendirme sayısı ise mayıs ayına aittir.

Tablo 3.4: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Kurumsal Facebook Hesaplarındaki Gönderiler ve Değerlendirmelerin Aylarına Göre Dağılımı

	2018												2019											
	AĞUSTOS		EYLÜL		EKİM		KASIM		ARALIK		OCAK		ŞUBAT		MART		NİSAN		MAYIS		HAZİRAN		TEMMUZ	
	G	D	G	D	G	D	G	D	G	D	G	D	G	D	G	D	G	D	G	D	G	D	G	D
ASMEK	29	2	40	2	27	1	77	1	44	2	41	-	36	-	53	-	52	2	63	-	37	-	24	-
BALMEK	15	-	17	-	13	1	25	-	11	-	10	-	6	-	11	-	11	-	5	-	-	-	-	1
BUSMEK	20	2	29	-	26	-	23	-	16	-	22	-	20	1	17	-	15	2	13	-	6	1	9	1
DENMEK	+	*	+	*	+	*	+	*	+	*	-	-	12	*	5	*	2	*	-	*	2	*	7	*
EŞMEK	6	-	10	-	10	-	13	-	17	-	13	2	38	-	22	1	16	1	23	2	11	1	9	1
GASMEK	42	1	88	1	50	1	60	1	56	1	107	-	67	2	23	-	33	-	53	1	62	1	38	3
HATMEK	25	*	16	*	18	*	30	*	7	*	21	*	22	*	19	*	13	*	18	*	7	*	22	*
İSMEK	54	3	44	7	64	5	50	5	66	4	30	2	39	4	60	5	13	3	20	-	22	9	10	4
İZMEB	13	1	17	2	21	-	27	2	9	-	14	1	7	-	11	1	19	-	11	-	-	-	1	-
KAMEK	-	-	3	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	2	-
KAYMEK	41	*	47	*	41	*	53	*	44	*	44	*	38	*	38	*	40	*	17	*	20	*	34	*
KO-MEK	11	*	31	*	63	*	35	*	32	*	51	*	40	*	88	*	106	*	46	*	24	*	57	*
KOMEK	52	*	38	*	15	*	29	*	35	*	68	*	21	*	22	*	24	*	19	*	53	*	65	*
MARMEK	88	*	95	*	117	*	13	*	-	*	7	*	206	*	169	*	20	*	-	*	-	*	-	*
SAMEK	5	-	6	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-

G: Gönderiler

* : Değerlendirme sekmesi bulunmuyor.

D: Değerlendirmeler

+ : 2018 yılı sonrasında Facebook hesabı açmıştır.

- : Gönderi ve değerlendirme bulunmamaktadır.

Tablo 3.5’de Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook hesapları takipçi ve beğenen sayısı yönünden analiz edilmiştir. Takipçi; sayfayı takip eden kişi sayısını, kurumun Facebook sayfasını beğenen kişi sayısı ise beğenen sayısını ifade etmektedir. Sayfa takipçi sayılarını incelediğimizde, en fazla takipçi sayısına sahip olan ilk iki meslek edindirme kursu 103.663 takipçisi olan İSMEK ile 48.567 takipçiye sahip olan KOMEK’tir. En az takipçi sayısı olan meslek edindirme kursları ise, DENMEK ve KAMEK’tir. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları kurumsal Facebook hesaplarının beğenen sayılarını incelediğimizde, en fazla beğenen sayısı olan 102.610’la İSMEK ile 48.371 beğeneni olan KOMEK’tir. En az beğenen sayısı olan meslek edindirme kursu ise DENMEK’tir. Genel bir değerlendirme yapıldığında, meslek edindirme kurslarını takipçi ve beğenen sayısı yönünden fazladan aza göre sıraladığımızda sıralamanın paralellik gösterdiği anlaşılmıştır. Aynı zamanda takipçi sayısı bütün meslek edindirme kurslarında beğenen sayısından fazladır.

Tablo 3.5: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Kurumsal Facebook Hesaplarındaki Takipçi ve Beğenen Sayısı

Takipçi ve Beğenen Sayısı	Takipçi Sayısı	Beğenen Sayısı
Meslek Edindirme Kursları		
ASMEK	11.896	11.522
BALMEK	2.552	2.518
BUSMEK	20.460	20.285
DENMEK	195	191
ESMEK	7.866	7.635
GASMEK	11.333	10.978
HATMEK	7.056	6.884
İSMEK	103.663	102.610
İZMEB	5.283	5.022
KAMEK	456	447
KAYMEK	14.331	13.909
KO-MEK	24.290	24.030
KOMEK	48.567	48.371
MARMEK	-	-
SAMEK	2.984	2.858

Araştırmada Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderi, beğeni, paylaşım ve yorum sayıları analiz edilmiş ve toplam sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Burada araştırılan konu, meslek edindirme kurslarının gönderi paylaşım sayısına göre Facebook hesaplarının aktif kullanım durumu ve gönderilerin beğeni, paylaşım ve yorum sayılarını analiz ederek etkileşim düzeyini ortaya çıkarmaktır.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki toplam gönderi sayıları analiz edildiğinde, en fazla gönderi sayısı bulunan üç meslek edindirme kursu sırasıyla; 715 gönderi sayısı ile MARMEK, 679 gönderi sayısı ile GASMEK ve 584 gönderi sayısı ile KO-MEK'tir. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının gönderi sayılarının fazlalığı kurumsal Facebook hesaplarının aktif kullanımı ile ilgili bize bilgi vermektedir. Burada öne çıkan, MARMEK'in bir ay hiçbir paylaşımında bulunmamasına rağmen ilk sırada yer almasıdır. Bunun nedeni ise MARMEK'in gün içerisinde çok fazla paylaşım yapmasıdır. En az gönderisi bulunan meslek edindirme kursu ise, KAMEK'tir. KAMEK'in az gönderisi olmasının nedeni iki etkinlik duyurusu haricinde diğer gönderilerinin yalnızca kurs başvuru dönemlerinde bilgilendirme amaçlı yapılmasıdır. Az bir gönderi sayısına sahip olan SAMEK, KAMEK'in aksine farklı kategorilerde paylaşımlar yapmış fakat sık gönderi paylaşımı olmamıştır. SAMEK'in iki gönderisi arasındaki sürenin 3 ay olduğu tarihler bulunmaktadır. DENMEK kurumsal Facebook hesabındaki gönderiler incelendiğinde ise, DENMEK kurumsal Facebook hesabını el sanatları satış merkezi olarak oluşturmuştur. DENMEK gönderilerinin çoğunda satımı gerçekleşmesi istenen atölye çalışmalarına yer verildiği için kurumsal olarak fazla gönderisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla DENMEK, KAMEK ve SAMEK'in kurumsal Facebook hesaplarını aktif olarak kullanmadığı söylenebilir. Facebook iki yönlü simetrik modelin etkin olarak kullanılabilmesi için bir mecra olarak görülmektedir. Bu yönüyle Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının, kurumsal Facebook hesapları üzerinden iki yönlü simetrik modeli aktif olarak gerçekleştirebilmesi için gönderilerinin hedef kitleyi harekete geçirebilecek içeriklere sahip olması gerektiği söylenebilir.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderilerin toplam beğeni sayılarını analiz ettiğimizde, en çok beğeni alan üç meslek edindirme kursu sırasıyla, 56.191 beğeniyle İSMEK, 32.552 beğeniyle MARMEK ve 22.028 beğeniyle GASMEK'tir. Kullanıcıların kurum tarafından yapılan gönderileri beğeni sayısı aynı zamanda meslek edindirme kurslarının ne kadar aktif olduklarını da kanıtlar niteliktedir. Beğeni sayıları fazla olan meslek edindirme kurslarının sık olarak gönderi paylaşımında bulunduğu söylenebilir. Gönderi beğeni sayısı en az olan meslek edindirme kursu ise sırasıyla, KAMEK, SAMEK ve DENMEK'tir. Dolayısıyla sıralamaya baktığımızda en az gönderi sayısı ile en az gönderi beğeni sayısının doğru orantılı olduğu görülmektedir.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderilerin toplam paylaşılma sayıları analiz edildiğinde, en çok gönderisi paylaşılan üç meslek edindirme kursu; 4.092 paylaşılma sayısıyla İSMEK, 3.135 paylaşılma sayısıyla GASMEK ve 2.697 paylaşılma sayısıyla MARMEK'tir. Gönderilerin kullanıcılar tarafından paylaşılma sayısı kullanıcıların meslek edindirme kursları kurumsal Facebook hesaplarında ne düzeyde aktif olduğu ve kurum ile kullanıcı arasındaki etkileşim düzeyi hakkında bilgi vermektedir. Yukarıdaki Tablo 3.5'te KOMEK'in takipçi sayısının GASMEK'ten fazla olduğu görülmektedir. Fakat takipçi ve beğeni sayısının fazla olmasının paylaşılma sayısı ile doğru orantılı olmadığı anlaşılmıştır. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderilerin kullanıcılar tarafından paylaşılma sayılarının en az olduğu üç meslek edindirme kursunu sıraladığımızda ise; KAMEK, SAMEK ve DENMEK'tir. Meslek edindirme kurslarının toplam gönderi ve beğeni sayılarında olduğu gibi gönderilerin toplam paylaşılma sayısının en az olduğu meslek edindirme kursu sıralamasında bir farklılık görülmemektedir.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki toplam yorum sayıları olarak ifade edilen, kullanıcı yorumları ve kullanıcı yorumlarına karşılık kurumun verdiği yanıtlardır. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki toplam yorum sayıları analiz edildiğinde, en fazla yorum yapılan ilk iki meslek edindirme kursu sırasıyla 1773 yorumla İSMEK ve 1173 yorumla KAYMEK'tir. Toplam yorum

sayılarında KAYMEK'in ön plana çıktığı görülmektedir. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki toplam yorum sayılarının en az olduğu meslek edindirme kursu ise; KAMEK'tir. Tablo 3.7'de Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderilere kullanıcıların yaptığı yorumlar ve kullanıcı yorumlarına karşılık kurumun verdiği yanıtlar olarak daha ayrıntılı değinilecektir.

Tablo 3.6: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Gönderi, Beğeni, Paylaşım ve Yorum Sayıları

	Toplam Gönderi Sayısı	Toplam Beğeni Sayısı	Toplam Paylaşım Sayısı	Toplam Yorum Sayısı
ASMEK	523	4.059	304	253
BALMEK	124	2.499	190	90
BUSMEK	216	5.092	297	253
DENMEK	28	756	125	19
ESMEK	188	7.003	694	124
GASMEK	679	22.028	3.135	335
HATMEK	218	11.365	1.379	520
İSMEK	472	56.191	4.092	1773
İZMEB	150	6.292	1.699	214
KAMEK	12	74	11	10
KAYMEK	457	15.610	2.669	1173
KO-MEK	584	4.389	783	371
KOMEK	441	13.453	1.946	616
MARMEK	715	32.552	2.697	83
SAMEK	17	530	81	40

Aşağıdaki Tablo 3.7’de Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook Hesaplarındaki gönderilerin kullanıcılar tarafından yorumlanma sayısı ve kullanıcı yorumlarının kurum tarafından yanıtlanma sayısı analiz edilmiştir. Bu tablo yukarıdaki Tablo 3.6’daki toplam yorum sayısının açılımını vermektedir. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderilere yapılan yorumlar analiz edildiğinde, gönderilerinin altına kullanıcı tarafından en fazla yorum yapılan meslek edindirme kursu 1198 yorumla İSMEK’tir. Meslek edindirme kurslarından KAYMEK’in de 722 yorumla büyük bir orana sahip olduğu görülmektedir. ASMEK ve BUSMEK’in gönderilerine yapılan yorum sayıları ve yorumların kurum tarafından yanıtlanma sayıları birbirine eşittir. İki yönlü simetrik model bağlamında önemli olan yapılan yorumların kurum tarafından yanıtlanma durumudur. Yorumların yanıtlanma sayılarını incelediğimizde ise, İSMEK’in 1198 yorumun 575’ini yanıtladığı görülmektedir. Yorumların yaklaşık olarak yarısına yakınına kurum tarafından cevap verilmiştir. Kullanıcı tarafından yapılan yorumlara İSMEK’in verdiği yanıtların içeriklerini incelediğimizde, genel olarak sorulan sorulara karşılık bilgi alabilecekleri telefon numaraları ve mail adreslerinin yazıldığı anlaşılmıştır. Kurslara yönelik öneri içerikli yorum yapan kişilerin ise taleplerini iletebilecekleri linkler yazılarak yönlendirmeler yapılmıştır. Yorum üzerinden detaylı olarak bilgilendirme yapılmamış, samimi ve ölçülü bir dil kullanılmıştır. 722 kullanıcı yorumuna karşılık 451 yanıtlanma sayısı dikkat çeken diğer bir meslek edindirme kursu KAYMEK’in kullanıcılara verdiği yanıtların içeriklerini incelendiğimizde, sorulan sorulara bilgilendirici yanıtların verildiği fakat yine de daha detaylı bilgi almak isteyenler için kuruma ait linkler bırakıldığı görülmektedir. Kullanıcılara verilen yanıtlarda ölçülü bir dil kullanılmış ve dm üzerinden geri dönüşlerin yapıldığına dair bilgilendirme yanıtları da verilmiştir. Öne çıkan diğer bir meslek edindirme kursu KOMEK’tir. KOMEK tarafından 401 yorumun 215’ine yanıt verilmiştir. Buradan anlaşılacağı gibi yapılan yorumların yarısından fazlasına yanıt verilmiştir. Yapılan yorumlar KOMEK tarafından ayrıntılı olarak yanıtlanmıştır. Az bir gönderiye sahip olan SAMEK yapılan 28 yorumdan 12’sini yanıtlayarak dikkat çekmektedir.

Gönderilere yapılan yorumların yanıtlanması sayesinde meslek edindirme kursları hedef kitlesi ile karşılıklı iletişim kurmaktadır. Bu yönüyle Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarından paylaştığı bütün gönderilere, kullanıcıların kendi düşünceleri ve fikirleri doğrultusunda özgürce yanıt verme, yorum yapma olanağı olduğundan yapısal olarak iki yönlü simetrik iletişim ortamı sağlamaktadır. Kurum tarafından kullanıcı yorumlarına verilen yanıtlara baktığımızda ASMEK, BUSMEK, İSMEK, KAYMEK ve KOMEK'in yapılan yorumların yarısından fazlasını yanıtlayarak diğer meslek edindirme kurslarına oranla gönderiler sekmesi üzerinden iki yönlü simetrik modeli en fazla uygulayan meslek edindirme kursları olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.7: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Gönderilerine Yapılan Toplam Yorumların (Kullanıcı-Kurum) Dağılımı

	TOPLAM	Kullanıcı Tarafından Yapılan Yorum Sayısı		Kurum Tarafından Yapılan Yorum (Yanıtlama) Sayısı	
		f	%	f	%
ASMEK	253	166	65,6	87	34,4
BALMEK	90	76	84,4	14	15,6
BUSMEK	253	166	65,6	87	34,4
DENMEK	19	14	73,7	5	26,3
ESMEK	124	81	65,3	43	34,7
GASMEK	335	224	66,9	111	33,1
HATMEK	520	363	69,8	157	30,2
İSMEK	1773	1198	67,6	575	32,4
İZMEB	214	171	79,9	43	20,1
KAMEK	10	7	70,0	3	30,0
KAYMEK	1173	722	61,6	451	38,5
KO-MEK	371	336	90,6	35	9,4
KOMEK	616	401	65,1	215	34,9
MARMEK	83	76	91,6	7	8,4
SAMEK	40	28	70,0	12	30,0

Aşağıdaki Tablo 3.7.1’de Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook gönderilerine kullanıcılar tarafından yapılan yorumların içeriği analiz edilmiştir. Kullanıcı yorumlarının içeriği analiz edilmek üzere, olumlu yorumlar, bilgi edinmeye dair yorumlar, dilek/isteğe dair yorumlar, şikâyet/eleştiri yorumları ve diğer yorumlar olarak kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategorilerin toplamı yukarıda Tablo 3.7’deki kullanıcı tarafından gönderilere yapılan yorum sayısını vermektedir. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook gönderilerindeki kullanıcı yorumlarının içeriğini analiz ettiğimizde, en fazla olumlu yorum alan meslek edindirme kursunun İSMEK olduğu anlaşılmıştır. Olumlu yorumların içeriklerini incelediğimizde, İSMEK’in çalışmalarından duyulan memnuniyet, teşekkür ve tebrik yorumları olduğu görülmektedir. Meslek edindirme kurslarından KAMEK ve SAMEK’e olumlu bir yorumda bulunulmamış yorumlar daha çok bilgi edinmeye dair yapılmıştır. En fazla bilgi edinmeye dair yorum alan meslek edindirme kursu KAYMEK’tir. KAYMEK’e yapılan yorumların 3/2’sini bilgi edinmeye dair yapılan yorumlar oluşturmaktadır. Bu yorumların içeriğini çoğunlukla kursların açılma tarihleri ve hangi branşların açılacağına dair sorular oluşturmaktadır. En fazla dilek/istek yorumları ise İSMEK’e yapılmıştır. İSMEK’e yapılan dilek/istek yorumlarının içeriklerinde çoğunlukla kullanıcılar tarafından ikamet edilen yerlerde de kursların açılmasına dair yorumlar yer almaktadır. En fazla şikâyet/eleştiri yorumu yapılan meslek edindirme kursu ise KAYMEK’tir. DENMEK, KAMEK ve MARMEK’e şikâyet/eleştiri içerikli yorum yapılmamıştır. Diğer yorumlar başlığı adı altında ise kullanıcıların göndere yorum olarak bıraktığı çeşitli emoji ve kullanıcılar arasında gerçekleşen yorumlar yer almaktadır.

Tablo 3.7.1: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Gönderilerine Kullanıcılar Tarafından Yapılan Yorumların İçeriksel Analizi

	TOPLAM	Olumlu Yorumlar		Bilgi Edinmeye Dair Yorumlar		Dilek/İsteğe Dair Yorumlar		Şikâyet/ Eleştiri Yorumları		Diğer (Emoji vs.)	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
ASMEK	166	21	12,7	115	69,3	11	6,6	19	11,5	-	-
BALMEK	76	4	5,3	36	47,4	10	13,2	6	7,9	20	26,3
BUSMEK	166	27	16,3	96	57,8	7	4,2	7	4,2	29	17,5
DENMEK	14	9	64,3	5	35,7	-	-	-	-	-	-
ESMEK	81	29	35,8	40	49,4	4	5,0	2	2,5	6	7,4
GASMEK	224	9	4,0	119	53,1	35	15,6	8	3,6	53	23,7
HATMEK	363	24	6,6	241	66,4	22	6,1	8	2,2	68	18,7
İSMEK	1198	141	11,8	365	30,5	173	14,4	19	1,6	500	41,7
İZMEB	171	8	4,7	95	55,6	13	7,6	22	12,9	33	19,3
KAMEK	7	-	-	5	71,4	2	28,6	-	-	-	-
KAYMEK	722	18	2,5	404	56,0	114	15,8	40	5,5	146	20,2
KO-MEK	336	34	10,1	40	11,9	4	1,2	8	2,4	250	74,4
KOMEK	401	10	2,5	254	63,3	31	7,7	10	2,5	96	23,9
MARMEK	76	16	21,1	24	31,6	2	2,6	-	-	34	44,7
SAMEK	28	-	-	11	39,3	2	7,1	5	17,9	10	35,7

- : Yorum bulunmamaktadır.

Tablo 3.7.1’de Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook gönderilerine kullanıcılar tarafından yapılan yorumların içeriğine yönelik analize yer verilmiştir. Fakat kurum tarafından yapılan yorum (yanıtlama) sayısının içeriksel analizine yönelik bir tablo oluşturulmamıştır. Bunun nedeni ise, kurum tarafından yapılan yorumların tasnif edilmeye dair bilgi içermemesidir.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderilerin içerikleri kurslara yönelik gönderiler, kursiyerlere yönelik gönderiler ve büyükşehir belediyesi ile ilgili gönderiler olarak kategorilere ayrılmıştır. Aşağıdaki Tablo 3.8’de Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki bu kategoriler içerisinde yer alan gönderiler analiz edilmiştir. Kursa yönelik gönderileri incelediğimizde; toplam gönderisi en az olan KAMEK’in gönderilerinin tamamının kursa yönelik paylaşımlardan oluştuğu görülmektedir. Toplam gönderi sayısının kategoriler arası dağılımını incelediğimizde, MARMEK’in kursa yönelik gönderi yüzdesinin diğer kurslara oranla daha az olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir kategori olan kursiyerlere yönelik gönderileri analiz ettiğimizde ise; MARMEK %76’lık oranla kursiyerlere yönelik en fazla gönderisi olan meslek edindirme kursu olduğu anlaşılmıştır. Meslek edindirme kurslarından KAMEK’in kursiyerlere yönelik gönderisi bulunmamaktadır. Ayrıca İZMEB %1’lik oran ile kursiyerlere yönelik gönderisi en az olan meslek edindirme kursudur. Büyükşehir Belediyesi ile ilgili gönderileri analiz ettiğimizde; meslek edindirme kursları içerisinde ESMEK’in en fazla paylaşım yüzdesine sahip olduğu tespit edilmiştir. DENMEK, KAMEK ve SAMEK’in bu kategoride herhangi bir paylaşımı bulunmamakla birlikte paylaşım oranının %1 altında olduğu meslek edindirme kursları İSMEK ve MARMEK’tir.

Tablo 3.8: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Gönderilerin İçeriksel Analizi

Gönderilerin İçerikleri Meslek Edindirme Kursları		Kursa Yönelik Gönderiler		Kursiyerlere Yönelik Gönderiler		Büyükşehir Belediyesi İle İlgili Gönderiler	
		f	%	f	%	f	%
	TOPLAM						
ASMEK	523	402	76,9	55	10,5	66	12,6
BALMEK	124	81	65,3	42	33,9	1	0,8
BUSMEK	216	86	39,8	119	55,1	11	5,1
DENMEK	28	10	35,7	18	64,3	-	-
ESMEK	188	96	51,1	6	3,2	86	45,7
GASMEK	679	522	76,9	146	21,5	11	1,6
HATMEK	218	79	36,2	128	58,7	11	5,1
İSMEK	472	367	77,8	103	21,8	2	0,4
İZMEB	150	98	65,3	1	0,7	51	34,0
KAMEK	12	12	100,0	-	-	-	-
KAYMEK	457	363	79,4	24	5,3	70	15,3
KO-MEK	584	334	57,2	103	17,6	147	25,2
KOMEK	441	345	78,2	52	11,8	44	10,0
MARMEK	715	171	23,9	541	75,7	3	0,4
SAMEK	17	10	58,8	7	41,2	-	-

- : Gönderi bulunmamaktadır.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki kursa yönelik gönderilerin içeriklerini analiz ettiğimizde, iletişim başlığı altında kuruma ulaşılabilecek telefon numaraları, kurs adresleri ve sosyal medya hesapları yer almaktadır. İletişime yönelik en fazla gönderi paylaşımında bulunan meslek edindirme kursu GASMEK'tir. Genel olarak meslek edindirme kurslarını incelediğimizde iletişim yönlü gönderilerinin az olduğu görülmektedir. Yetkili kişilerin kursa yaptığı ziyaretlere dair gönderilerle ilgili en fazla paylaşımında bulunan KOMEK'tir. En fazla bilgilendirme paylaşımında bulunan meslek edindirme kursu ise ASMEK'tir. Kursa dair yapılan duyurularda kurs kayıtlarının başlama ve bitiş tarihleri, kursta açılacak branşlar gibi kursa dair duyurular yer almaktadır. Bununla birlikte kursa dair en fazla duyuru paylaşımında bulunan meslek edindirme kursu GASMEK'tir. Etkinlik duyurularına gönderilerinde en fazla yer veren meslek edindirme kursu ise İSMEK'tir. Burada meslek edindirme kursu tarafından düzenlenen sanat, kültür ve çeşitli alanlardaki etkinlik faaliyetleri yer almaktadır. İstihdama dair duyuru paylaşımında bulunan tek meslek edindirme kursu 4 gönderi sayısıyla İZMEB'tir. Haberler de tanıtım niteliği taşıyan bir araç olarak görülmektedir. Bu açıdan ele alındığında meslek edindirme kurslarının kendilerine ait haberlere gönderilerinde yer vermelerinin önem taşıdığı söylenebilir. Kursa dair en fazla haber paylaşımında bulunan meslek edindirme kursu olarak KO-MEK öne çıkmaktadır. Ülke gündemini takip ederek bu yönde en fazla gönderi paylaşımında bulunan meslek edindirme kursları 7 gönderiyle BUSMEK ve KO-MEK'tir. Ülke gündemi ile ilgili yapılan paylaşımlar meslek edindirme kurslarının olaylara karşı tepkisiz kalmadığını göstererek kurumun duyarlılığı hakkında bilgi vermektedir. Kursiyerlerin hazırlamış olduğu ürünlerin sunulduğu sergilere dair en fazla gönderi paylaşımında bulunan meslek edindirme kursu KO-MEK'tir. Özel gün ve haftalara en fazla dikkat eden ve paylaşımlarında bu yönde gönderilere yer veren meslek edindirme kursu GASMEK'tir. KO-MEK kursa yönelik en fazla tanıtım içerikli görsel paylaşımında bulunan meslek edindirme kursudur. Kurs ile ilgili en fazla tanıtım içerikli video paylaşan meslek edindirme kursu ise KAYMEK'tir. Facebook'un ücretsiz reklam avantajı sağladığı bilinmektedir. Tanıtım amaçlı görsel ve videoların Facebook aracılığıyla kullanımı bu açıdan önem taşımaktadır. Fakat meslek edindirme kursları içerisinde BALMEK, DENMEK, HATMEK, KAMEK ve

SAMEK'in tanıtım içerikli görsel ve videoya gönderilerinde yer vermediği görülmektedir. Tanıtım açısından incelendiğinde bu durum meslek edindirme kursları açısından eksiklik olarak görülmektedir. Diğer adı altındaki gönderi içeriklerinde ise kan ihtiyacı duyuruları, hava durumu vb. gönderiler yer almaktadır.

Tablo 3.8.1: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Kursa Yönelik Gönderilerin Dağılımı

	TOPLAM	İletişim	Yetkili Kişilerin Kurs Ziyareti	Bilgilendirmeye Dair Gönderiler	Kursa Dair Duyurular	Etkinlik Duyuruları	İstihdama Dair Duyurular	Kursa Dair Haberler	Ülke Gündemi	Sergiler	Özel Gün ve Haftalar	Tanıtım İçerikli Görseller	Tanıtım İçerikli Videolar	Diğer
ASMEK	402	-	3	149	121	11	-	22	1	11	21	5	32	26
BALMEK	81	1	2	-	24	22	-	12	3	-	10	-	-	7
BUSMEK	86	-	1	3	26	9	-	31	7	-	3	1	2	3
DENMEK	10	-	-	1	1	1	-	2	-	-	-	-	-	5
ESMEK	96	6	-	5	31	7	-	16	-	18	10	-	2	1
GASMEK	522	10	7	64	244	5	-	45	6	6	94	6	16	19
HATMEK	79	-	1	30	24	18	-	1	-	4	1	-	-	-
İSMEK	367	2	3	61	89	32	-	77	1	25	36	10	27	4
İZMEB	98	-	3	-	53	7	4	11	-	-	15	-	1	4
KAMEK	12	-	-	10	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
KAYMEK	363	1	4	33	59	23	-	82	2	14	78	1	66	-
KO-MEK	334	1	4	10	27	29	-	89	7	60	30	44	31	2
KOMEK	345	1	11	49	87	11	-	80	1	36	16	32	17	4
MARMEK	171	-	8	3	53	2	-	63	-	6	4	2	3	27
SAMEK	10	-	-	-	3	2	-	5	-	-	-	-	-	-

- : Gönderi bulunmamaktadır.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki kursiyerlere yönelik gönderileri analiz ettiğimizde, kursiyerin çeşitli kurum ve kuruluşlara yaptığı ziyaretlere yönelik gönderilere en fazla yer veren meslek edindirme kursunun ASMEK olduğu anlaşılmıştır. Kursiyerlerin istihdamına yönelik haberler kursa teşvik açısından önem taşımaktadır. Meslek edindirme kurslarının gönderilerinde istihdamla ilgili haberlere yer vermesi kursa katılmayı düşünen kişiler açısından önemli olduğu söylenebilir. Bununla birlikte kursiyerlerin istihdamına yönelik en fazla gönderi paylaşımında bulunan meslek edindirme kursunun İSMEK olduğu görülmektedir. Kursiyerlerin kurslarda hazırlamış oldukları ürünler olan atölye çalışmalarına gönderilerinde en fazla yer veren meslek edindirme kursu HATMEK'tir. Atölye çalışmalarına dair görsellerin hedef kitleyi kurslara yönelik teşvik etme açısından etkileyici olduğu söylenebilmektedir. Kurslarda verilen derslere yönelik en fazla görsel paylaşımında bulunan meslek edindirme kursu 472 gönderiyle MARMEK'tir. MARMEK'in kursiyerlere yönelik gönderilerinin 3/2'sinden fazlasının derslere yönelik gönderilerden oluştuğu tespit edilmiştir. Kurslarda kursiyerlere yönelik hazırlanan doğum günü kutlamaları, teşekkür belgeleri ve sertifika törenleri kursiyerlere yönelik kutlama/tebrik/teşekkür başlığı altında ele alınmıştır. Kursiyerlere yönelik en fazla kutlama/teşekkür/tebrik gönderisi paylaşan meslek edindirme kursu KO-MEK'tir. Kursiyerlerin kurs hakkındaki görüşlerine gönderilerinde en fazla yer veren GASMEK'tir. Böylece GASMEK'in kursiyer görüşlerini önemseydiği söylenebilir. Ayrıca meslek edindirme kurslarının gönderilerinde kursların kalitesi hakkında kursiyerlerin olumlu görüşlerine yer verilmesi kurumun itibarı ve imajına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 3.8.2: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Kursiyerlere Yönelik Gönderilerin Dağılımı

	TOPLAM	Kursiyerlerin Ziyaretleri	Kursiyerlerin İstihdamına Yönelik Haberler	Atölye Çalışmalarına Dair Görseller	Derslere Dair Görseller	Kursiyerlere Yönelik Kutlama/Tebrik/Teşekkür	Kursiyer Görüşleri	Diğer
ASMEK	55	8	1	29	16	1	-	-
BALMEK	42	-	-	1	40	1	-	-
BUSMEK	119	2	1	80	31	2	3	-
DENMEK	18	-	-	18	-	-	-	-
ESMEK	6	-	-	2	3	-	-	1
GASMEK	146	4	2	45	44	11	39	1
HATMEK	128	1	-	110	7	10	-	-
İSMEK	103	3	21	20	45	12	2	-
İZMEB	1	-	-	-	-	1	-	-
KAMEK	-	-	-	-	-	-	-	-
KAYMEK	24	7	-	-	9	3	4	1
KO-MEK	103	6	6	36	11	33	10	1
KOMEK	52	7	1	4	35	5	-	-
MARMEK	541	5	3	33	472	12	-	16
SAMEK	7	-	-	-	7	-	-	-

- : Gönderi bulunmamaktadır.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarında paylaştığı bazı gönderilerde bağlı bulunduğu büyükşehir belediyesi ile ilgili duyuru, haber, etkinlik, kutlama-teşekkür-tebrik ve belediye başkanının kişisel hesabındaki paylaşımlara yer verilmektedir. Meslek edindirme kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki büyükşehir belediyesi ile ilgili paylaşımların içeriğini analiz ettiğimizde, büyükşehir belediye başkanının kişisel hesabına dair paylaşımlara en fazla yer veren meslek edindirme kursları 40 gönderi ile ESMEK ve 39 gönderi ile KAYMEK'tir. Böylelikle ESMEK ve KAYMEK'in belediye başkanının yaptığı paylaşımlara kurumsal hesaplarında büyük oranda yer verdiği anlaşılmıştır. Büyükşehir Belediyesi ile ilgili en fazla duyuru, haber, etkinlik ve tanıtıma yer veren meslek edindirme kursu olarak KO-MEK ön plana çıkmaktadır. Büyükşehir belediyelerine dair en fazla kutlama/teşekkür/tebrik gönderisi ise MARMEK'e aittir. Burada dikkat çeken diğer bir nokta ise diğer kategorilerde öne çıkan İSMEK' in büyükşehirle ilgili yalnızca 1 haber ve 1 tanıtımla birlikte toplamda iki gönderi paylaşımında bulunmasıdır. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları kurumsal Facebook hesapları üzerinden sadece kurumsal paylaşımlar değil bağlı bulunduğu büyükşehir belediyesine dair paylaşımlar da yaparak hem belediyenin tanıtımını yapmakta hem de belediyenin faaliyetleri konusunda halkı bilgilendirmektedir. Fakat meslek edindirme kurslarından DENMEK, KAMEK ve SAMEK'in kurumsal Facebook hesaplarında büyükşehir belediyesi ile ilgili herhangi bir gönderiye yer vermediği tespit edilmiştir.

Tablo 3.8.3: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Büyükşehir Belediyesine Yönelik Gönderilerin Dağılımı

	TOPLAM	Belediye Başkanının Kişisel Hesabına Dair Paylaşımlar	Duyurular	Haberler	Etkinlik	Tanıtım	Kutlama/Teşekkür/Tebrik
ASMEK	66	7	6	22	29	2	-
BALMEK	1	-	-	1	-	-	-
BUSMEK	11	-	1	9	1	-	-
DENMEK	-	-	-	-	-	-	-
ESMEK	86	40	12	11	17	6	-
GASMEK	11	4	3	-	1	2	1
HATMEK	11	1	-	7	3	-	-
İSMEK	2	-	-	1	-	1	-
İZMEB	51	-	15	14	18	3	1
KAMEK	-	-	-	-	-	-	-
KAYMEK	70	39	1	28	2	-	-
KO-MEK	147	17	20	48	47	14	1
KOMEK	44	8	4	27	3	2	-
MARMEK	3	-	-	-	-	-	3
SAMEK	-	-	-	-	-	-	-

- : Gönderi bulunmamaktadır.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook hesaplarındaki değerlendirmeler sekmesinin varlığını incelediğimizde, kurumsal Facebook hesabı bulunan meslek edindirme kurslarının 9'unda değerlendirmeler sekmesinin yer aldığı 6'sında ise değerlendirmeler sekmesinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Değerlendirmeler sekmesi bulunan Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme kursları şunlardır; ASMEK, BALMEK, BUSMEK, ESMEK, GASMEK, İSMEK, İZMEB, KAMEK ve SAMEK'tir. Değerlendirme sekmesi bulunmayan Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları ise; DENMEK, HATMEK, KAYMEK, KO-MEK, KOMEK ve MARMEK'tir. Dolayısıyla 6 meslek edindirme kursunun değerlendirme sekmesi olmadığından hedef kitle kuruma yönelik bir değerlendirmede bulunamamıştır. Böylelikle değerlendirmeler sekmesi üzerinden bu meslek edindirme kurslarında iki yönlü simetrik iletişimin gerçekleşmediği anlaşılmıştır.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarındaki değerlendirmeler sekmesini analiz ettiğimizde, en fazla takipçi ve beğenen sayısına sahip olan İSMEK'in değerlendirme sayısı yönünden ön plana çıktığı görülmektedir. İSMEK 51 değerlendirmeden 4' ünü yanıtlamıştır. İSMEK en fazla değerlendirme ve beğeni sayısına sahip olmasına rağmen en fazla değerlendirme yanıtına sahip olan meslek edindirme kursu BUSMEK'tir. Aynı zamanda BUSMEK 7 değerlendirmeden 5'ini yanıtlamıştır. Kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderi sayıları ve aktiflik durumları göz önüne alındığında KAMEK ve SAMEK'in diğer meslek edindirme kurslarına oranla değerlendirme sayılarında geri planda olduğu görülmektedir. Meslek edindirme kurslarından KAMEK'in değerlendirmesi bulunmamaktadır. Büyükşehir Belediyesi Meslek edindirme kurslarının genel olarak değerlendirme yanıtlarına baktığımızda, BUSMEK 7 değerlendirmeden 5'ine cevap vererek en fazla yanıtına sahiptir. ASMEK, BALMEK, ESMEK, İZMEB, KOMEK ve SAMEK'in ise yapılan değerlendirmelere yanıt vermediği görülmektedir.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarına kullanıcılar tarafından yapılan değerlendirmelere meslek edindirme kursları tarafından verilen yanıtlar iki yönlü simetrik iletişimin gerçekleştiğinin

göstergesidir. Değerlendirme sekmesi bulunan 9 meslek edindirme kursundan yalnızca BUSMEK, GASMEK ve İSMEK yapılan değerlendirmelerini yanıtlamıştır. Dolayısıyla değerlendirmeler sekmesi üzerinden BUSMEK, GASMEK ve İSMEK'in hedef kitlelerine verdiği yanıtlarla karşılıklı iletişimin sağlandığı ve bu meslek edindirme kurslarında iki yönlü simetrik iletişimin gerçekleştiği söylenebilir. Fakat değerlendirme sayısına oranla İSMEK ve GASMEK'in yanıtlama sayılarının az olması iki yönlü simetrik modelin öneminin yeteri kadar kavranmadığını göstermektedir.

Tablo 3.9: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Değerlendirmeler Sekmesi ile İlgili Genel Bilgiler

	Değerlendirme Sayısı	Değerlendirme Beğeni Sayısı	Değerlendirme Yanıt Sayısı
ASMEK	10	2	-
BALMEK	2	1	-
BUSMEK	7	1	5
ESMEK	8	4	-
GASMEK	12	4	1
İSMEK	51	16	4
İZMEB	7	1	-
KAMEK	-	-	-
SAMEK	1	-	-

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarına kullanıcılar tarafından yapılan değerlendirmelerin içeriğini analiz ettiğimizde, takipçi ve beğenen sayılarındaki fazlalıkla doğru orantılı olarak en fazla memnuniyet ifade etme, tavsiye, istek, şikâyet ve soru içerikli değerlendirmeler İSMEK'e yapıldığı anlaşılmıştır. İSMEK'e yapılan şikâyetlerin içeriğini incelediğimizde kursun tam güne çevrilmesinden duyulan rahatsızlık, malzeme ücretinin fazlalığı ve siyasi olarak tarafsız olunması gerektiğine dair yorumlardır. Şikâyetlerden yalnızca biri İSMEK tarafından yanıtlanarak hedef kitlenin öneri ve taleplerini iletebilecekleri bir link sunulmuştur. Aynı zamanda İSMEK, kullanıcının 8 soru içerikli değerlendirmesinden yalnızca 2'sini yanıtlamıştır. Verilen yanıtlarda ise konu ile ilgili bilgi alabilecekleri telefon numarası yazılmıştır. Memnuniyet ifade edilen ve tavsiye içerikli değerlendirmelere herhangi bir yanıt verilmemiştir. İstek ifade edilen 3 değerlendirmeden yalnızca 1'ine yanıt verilmiş ve öneri –talep iletebilecekleri bir link sunulmuştur. İSMEK yapılan değerlendirmeler üzerinden hedef kitlesine ayrıntılı yanıtlar vermeyerek şikâyet, istek ve önerilerini iletebilecekleri linkler yazmıştır. Değerlendirmeler sekmesinde öne çıkan diğer bir meslek edindirme kursu ise, 7 değerlendirmeden 5'ini yanıtlayan BUSMEK'tir. Değerlendirmelerin içeriğini incelediğimizde, memnuniyet ifade edilen 1 değerlendirmeye emojili cevap verilmiş, istek ifade edilen 2 değerlendirmeye isteklerin ilgili kişilere iletileceğine dair cevap verilmiş, şikâyet üzerine yapılan 2 değerlendirmeye ise yanıt olarak şikâyette bulunulan kurs merkezlerini ve hocalarını kendilerine iletilmeleri ve konuyu araştıracaklarını belirtmiştir. Tavsiye ve soru içerikli değerlendirmeler ise yanıtlanmamıştır. ESMEK'i incelediğimizde, yapılan bütün değerlendirmelerin tavsiye içerikli olduğu görülmektedir. Yapılan değerlendirmelere ESMEK tarafından herhangi bir yanıtta bulunulmamıştır. Genel olarak meslek edindirme kurslarının kurumsal Facebook hesaplarına kullanıcılar tarafından en fazla tavsiye içerikli değerlendirmeler, en az ise istek içerikli değerlendirmelerin yapıldığı anlaşılmıştır.

İki yönlü simetrik modele göre olumsuz yorumlara karşı hedef kitle ikna edilmeksizin olumsuz yorumları olumluya çevirebilmek için detaylı olarak hedef kitleyi bilgilendirme söz konusudur. Meslek edindirme kurslarından İSMEK kuruma karşı yapılan olumsuz yorum ve eleştirileri detaylı olarak yanıtlamak yerine

şikâyetlerini iletebilecekleri linklerle hedef kitlesine karşılık vermiştir. Bu yönüyle İSMEK'in iki yönlü simetrik modelin yeteri düzeyde uygulayamadığı söylenebilir. Değerlendirmeler sekmesinde öne çıkan diğer bir meslek edindirme kursu olan BUSMEK ise kuruma karşı yapılan olumsuz yorum ve eleştirilere karşı daha açıklayıcı bir tutum sergilemiştir. Değerlendirmeler sekmesi üzerinden hedef kitlenin kurs hocalarına yönelik şikâyetlerine karşı BUSMEK yanıt olarak, bahsi geçen hocaların kendilerine iletilmesini istemiş ve durumu ayrıntılı olarak araştıracakları konusunda hedef kitlesini bilgilendirmiştir. Dolayısıyla BUSMEK'in değerlendirmeleri yanıtlama sayısı ile, yaptığı yanıtlamaların içeriklerini analiz ettiğimizde kurumsal Facebook hesabı üzerinden iki yönlü simetrik modeli uyguladığı söylenebilir.

Tablo 3.9.1: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının Facebook Hesaplarındaki Değerlendirmeler Sekmesinin İçeriğine Yönelik Analiz

	TOPLAM	Memnuniyet İfade Etme	Tavsiye	İstek	Şikâyet	Soru
ASMEK	10	2	2	2	2	2
BALMEK	2	-	1	-	1	-
BUSMEK	7	1	1	2	2	1
ESMEK	8	-	8	-	-	-
GASMEK	12	-	9	-	3	-
İSMEK	51	15	18	3	7	8
İZMEB	7	1	4	1	1	-
KAMEK	-	-	-	-	-	-
SAMEK	1	-	1	-	-	-

GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Yerel yönetimler içerisinde halka en yakın olanı belediyelerdir. Belediyeler içerisinde ise nüfus sayıları, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlikleri gibi etkenler göz önüne alındığında büyükşehir statüsüne sahip olan belediyeler ön plana çıkmaktadır. Bu durumda ekonomik gelişmişlik düzeyleri göz önüne alındığında büyükşehir statüsüne sahip belediyelerin yapmakla yükümlü olduğu görev ve sorumluluklar diğer belediyelere oranla daha fazladır. İşsizliğin yüksek düzeyde ilerlediği ülkemizde insan gücünün niteliğinin iyileştirilmesinde, istihdamın artırılmasıyla birlikte iş piyasalarının aradığı niteliklere ve özelliklere sahip iş gücünün kazanılmasında meslek edindirme kurslarının büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Büyükşehir belediyesi tarafından düzenlenen meslek edindirme kursları zamanla kurumsal bir nitelik kazanmıştır. Büyükşehir belediyeleri arasında en kapsamlı yetişkin eğitim hizmetleri sunan şüphesiz İstanbul Büyükşehir Belediyesi'dir. 1996 yılında İSMEK'in kurulmasıyla birlikte yetişkin eğitim faaliyetleri İSMEK Modeliyle diğer belediyelere öncülük etmiştir. Ülkemizdeki 30 büyükşehir belediyesinden yalnızca 21'inde bu tür kurumsal bir yapılanma söz konusudur. Kurumsal bir nitelik kazanan Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları bağlı bulunduğu büyükşehir belediyesi ile hedef kitlesi arasında önemli bir iletişim alanıdır. Bu iletişimin etkili olarak yürütülebilmesi ise halkla ilişkiler faaliyetleriyle mümkün olabilir.

Son yıllarda teknoloji alanında yaşanan gelişmelerle belediyelerin halkla ilişkiler uygulamalarında yeni iletişim teknolojilerinden faydalandığı bilinmektedir. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları da sosyal medya hesaplarını etkin olarak kullandığı takdirde halkın görüşlerine daha hızlı ve doğrudan ulaşabilecektir. Bu yönüyle Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının halktan aldığı geri bildirimlerle birlikte hizmetlerine yön vermesi ve halkı kararlara dâhil etmesi büyükşehir belediyelerinin halk ile olan bağlarının güçlenmesine, karşılıklı anlayış ve işbirliğinin sağlanarak daha başarılı olunmasına katkı sağlayacaktır. Bu tez çalışmasında ele aldığımız Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesapları, hedef kitlelere doğrudan ve istenildiği zaman ulaşabilme ve sunduğu iki yönlü iletişim imkânı ile sadece yayın yapmaktan çıkıp

dilek ve şikâyet bildirimleri sonucunda diyalog kurmaya olanak sağlaması gibi özellikleriyle iki yönlü simetrik modele katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmayla birlikte Türkiye'deki Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesapları, kursların güz ve bahar başlama dönemleri dikkate alınarak 1 Ağustos 2018-31 Temmuz 2019 tarihleri arasında, gönderiler ve değerlendirmeler sekmesi yönünden Grunig ve Hunt'un halkla ilişkiler modellerinden biri olan iki yönlü simetrik model bağlamında içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Literatürdeki diğer çalışmalar incelendiğinde, Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının halkla ilişkilerle olan ilişkisi yönünde bir çalışmanın bulunmadığı anlaşılmıştır. Bu analizle birlikte çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. –MEK uzantılı kurumsal bir yapılanmada olan 21 meslek edindirme kursunun 15'inin kurumsal Facebook hesabının olduğu tespit edilmiştir. Kurumsal Facebook hesabı olan 15 meslek edindirme kursu içerisinde en fazla takipçi ve beğenen sayısına sahip olan meslek edindirme kursu İSMEK'tir. Meslek edindirme kursları, takipçi sayısı en fazla olandan en aza göre sıralandığında beğenen sayıları ile bir paralelliğin söz konusu olduğu görülmektedir. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesapları gönderiler sekmesi yönünden analiz edildiğinde, en fazla gönderiye sahip olan meslek edindirme kursu MARMEK'tir. MARMEK en fazla gönderiye sahip olmasına rağmen en fazla beğeni, paylaşım ve yorum sayısı olan meslek edindirme kursu İSMEK'tir. İSMEK kullanıcılar tarafından yapılan toplam 1198 yorumun 575'ini yanıtlamıştır. Burada öne çıkan diğer bir durum MARMEK gönderi paylaşımı yönünden ilk sırada yer almasına rağmen 76 yorumun yalnızca 7'sini yanıtlamıştır. Meslek edindirme kursları tarafından yorumlara verilen yanıtlarda genel olarak samimi bir dil kullanılmıştır. İki yönlü simetrik modelin bir gereği olarak gönderilere yapılan yorumlara yanıt vermek gerekmektedir. Dolayısıyla Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının gönderilerine yapılan yorumlardan çok meslek edindirme kursları tarafından hedef kitleye verilen yanıtlar iki yönlü simetrik modelin işlerliği hakkında bilgi vermektedir. Bu anlamda meslek edindirme kurslarının hepsi gönderilerine yapılan yorumlara yanıt vermiştir. Fakat DENMEK, KAMEK ve MARMEK'in yorumları yanıtlama sayısı yönünden diğer meslek edindirme kurslarının gerisinde kaldığı görülmektedir. Yapılan yorumları yanıtlama oranlarına

baktığımızda ise, meslek edindirme kursları içerisinde İSMEK ile KAYMEK'in iki yönlü simetrik modeli daha yoğun uyguladığı söylenebilir.

Araştırmamızda Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesabından paylaştığı gönderilerin içerikleri kurs, kursiyer ve büyükşehir belediyesine dair gönderiler adı altında kategorize edilerek analiz edilmiştir. Kurslara dair gönderileri incelediğimizde genel olarak bütün meslek edindirme kurslarının iletişim yönlü gönderilerinin az olduğu görülmektedir. Kurumsal Facebook hesabında kursiyer istihdamına yönelik duyurulara gönderilerinde yer veren yalnızca İZMEB'dir. Kurs ile ilgili en fazla tanıtım içerikli video paylaşan meslek edindirme kursu ise KAYMEK'tir. Facebook'un ücretsiz reklam avantajı sağladığı bilinmektedir. Tanıtım amaçlı görsel ve videoların Facebook aracılığıyla kullanımı bu açıdan önem taşımaktadır. Fakat meslek edindirme kursları içerisinde BALMEK, DENMEK, HATMEK, KAMEK ve SAMEK'in tanıtım içerikli görsel ve videoya gönderilerinde yer vermediği tespit edilmiştir. Tanıtım açısından incelendiğinde bu durum meslek edindirme kursları açısından eksiklik olarak görülmektedir. Kursiyerlere dair gönderileri analiz ettiğimizde, kursiyerlerin istihdamına yönelik haberler kursa teşvik açısından önem taşımaktadır. Meslek edindirme kurslarının gönderilerinde istihdamla ilgili haberlere yer vermesi kursa katılmayı düşünen kişiler açısından önemli olarak görülebilir. Bununla birlikte kursiyerlerin istihdamına yönelik en fazla gönderi paylaşımında bulunan meslek edindirme kursunun İSMEK olduğu anlaşılmıştır. Derslere dair en fazla görsel paylaşımı MARMEK tarafından yapılmıştır. Dolayısıyla MARMEK'in 715 olan toplam gönderi içeriğinin yarısından fazlasının derslere ait görsellerden oluştuğu tespit edilmiştir. Gönderilerinde, kursiyerlerin kurs hakkındaki görüşlerine en fazla yer veren GASMEK'tir. GASMEK'in gönderilerinde, kursların kalitesi hakkında katılımcıların olumlu görüşlerine yer vermesiyle birlikte kurumun kursiyer görüşlerini önemsendiği söylenebilir. Aynı zamanda bu tür paylaşımların GASMEK'in kurumun itibarı ve imajına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Büyükşehir belediyesi ile ilgili gönderiler incelendiğinde, kurs ve kursiyer kategorilerinde öne çıkan İSMEK'in büyükşehirle ilgili yalnızca 1 haber ve 1 tanıtımla birlikte toplamda iki gönderi paylaşımında bulunması dikkat çekmektedir.

Ayrıca DENMEK, KAMEK ve SAMEK'in kurumsal Facebook hesaplarında büyükşehir belediyesi ile ilgili herhangi bir gönderiye yer vermediği tespit edilmiştir.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının 9'unun Facebook hesaplarında değerlendirmeler sekmesinin yer aldığı 6'sında ise yer almadığı anlaşılmıştır. Değerlendirme sekmesi bulunmayan meslek edindirme kursları; DENMEK, HATMEK, KAYMEK, KO-MEK, KOMEK ve MARMEK'tir. Dolayısıyla bu meslek edindirme kursularının değerlendirme sekmesi olmadığından dolayı hedef kitle kuruma yönelik bir değerlendirmede bulunamamıştır. Böylelikle değerlendirmeler sekmesi üzerinden bu meslek edindirme kurslarında iki yönlü simetrik iletişimin gerçekleşmediği tespit edilmiştir. En fazla takipçi ve beğenen sayısına sahip olan İSMEK değerlendirme sayısı yönünden ön plana çıkmaktadır. İSMEK 51 değerlendirmeden 4'ünü yanıtlamıştır. İSMEK'in 51 değerlendirmeden yalnızca 4'ünü yanıtlaması değerlendirmeler sekmesi üzerinden iki yönlü simetrik modele yeteri kadar önem vermediğini kanıtlamaktadır. Öne çıkan diğer bir meslek edindirme kursu olarak BUSMEK, 7 değerlendirmeden 5'ini yanıtlamıştır. Hedef kitle tarafından yapılan değerlendirmelerin çoğuna BUSMEK tarafından yanıt verilmesi hedef kitlenin şikâyet, istek ve önerilerine önem verilerek kurum tarafından iki yönlü simetrik iletişimin uygulandığını göstermektedir. Kurumsal Facebook hesaplarındaki gönderi sayıları ve aktiflik durumları göz önüne alındığında KAMEK ve SAMEK'in diğer meslek edindirme kurslarına oranla değerlendirme sayılarında geri planda olduğu görülmektedir. ASMEK, BALMEK, ESMEK, İZMEB, KOMEK ve SAMEK'in ise yapılan değerlendirmeleri yanıtladığı görülmektedir. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarına yapılan değerlendirmelere meslek edindirme kursları tarafından verilen yanıtlar iki yönlü simetrik iletişimin gerçekleştiğinin göstergesidir. Değerlendirme sekmesi bulunan 9 meslek edindirme kursundan yalnızca BUSMEK, GASMEK ve İSMEK'in yapılan değerlendirmeleri yanıtladığı tespit edilmiştir.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarında yapılan değerlendirmelerin içeriği kurslara duyulan memnuniyeti ifade etme, kursları kişilere tavsiye etme, kurs hakkında şikâyetle bulunma ve kurs hakkındaki sorular olarak kategorilere ayrılmıştır. Değerlendirmelerin içeriğini analiz

ettiğimizde çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. En fazla memnuniyet ifade etme, tavsiye, istek, şikâyet ve soru içerikli değerlendirmeler İSMEK'e yapılmıştır. İSMEK yorumlar üzerinden ayrıntılı yanıtlar vermeyerek kullanıcıların şikâyet, istek ve önerilerini iletebilecekleri linkler yazmıştır. Değerlendirmelerin içeriğini incelediğimizde, tavsiye içerikli değerlendirme hariç diğer değerlendirmelerin yanıtladığı anlaşılmıştır. Genel olarak meslek edindirme kursları kurumsal Facebook hesapları üzerinden kişilerin en fazla tavsiye içerikli değerlendirmeler, en az ise istek içerikli değerlendirmeler yaptığı görülmektedir.

Facebook barındırdığı özellikler yönünden karşılıklı iletişime olanak sağlayarak E. Bernays'ın temsilcisi olduğu iki yönlü simetrik model için alt yapı oluşturmuştur. Ele alınan Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesapları üzerinden hedef kitlesi ile kurduğu etkileşim incelendiğinde iki yönlü iletişimin söz konusu olduğu söylenebilir. Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları tarafından paylaşılan gönderilere hedef kitle tarafından yapılan yorumlarla birlikte kullanıcılar pasif birer kullanıcı olmaktan çıkarak aktif kullanıcılara dönüşmekte ve kaynak ile hedef kitle arasında karşılıklı bir iletişim meydana gelmektedir. Aynı şekilde değerlendirmeler sekmesi üzerinden kullanıcıların yaptığı yorumlarla birlikte hedef kitlenin düşüncelerinin öğrenilmesi ve bu yorumlara karşılık olarak meslek edindirme kurslarının verdiği yanıtlar iki yönlü iletişimin sağlanması açısından önemlidir.

Araştırmamız sonucunda Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının iki yönlü simetrik model bağlamında Facebook kullanımı üzerine sunulacak öneriler şunlardır:

- Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal sosyal medya hesaplarını bilmeyen halka yönelik tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilmelidir. Bu sayede halkın, online halkla ilişkiler araçlarından biri olan kurumun Facebook hesabından haberdar olup bu araçları etkin ve etkileşimli olarak kullanması sağlanabilir.

- Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesaplarını daha etkin ve etkileşimli kullanılmasını sağlayacak 7/24 aktif sosyal medya birimlerinin oluşturulması gerekmektedir. Bu sayede halkla daha sık etkileşime geçilebilir.
- Hedef kitlenin Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları kurumsal Facebook hesaplarına yaptığı yorumlara en kısa zamanda cevap verilmesi ve kurum tarafından yorumların dikkate alındığının belirtilmesi gerekmektedir.
- Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kurslarının kurumsal Facebook hesapları üzerinden kurslara yönelik alınacak kararlar ve açılması istenen branşlar konusunda hedef kitlenin görüşleri alınarak memnuniyet düzeyini artırma olanağı sağlanabilir. Aynı zamanla hedef kitle ile Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları arasında etkileşim sağlanarak iki yönlü simetrik modelin pratiğe geçirilmesi kolaylaştırılabilir.

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları kurumsal Facebook hesapları ile ilgili yukarıda ortaya konulan sonuçlara göre birtakım uygulamalar gerçekleştirilebilir. Böylelikle yalnızca kurs duyuruları yapan ve hizmetleri duyuran tek yönlü bir halkla ilişkiler anlayışı yerine, halkın görüşlerine göre çalışmalarına yön veren iki yönlü simetrik halkla ilişkiler sağlanabilir.

KAYNAKÇA**Kitap**

ADA, Şükrü, **Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi**, Anı Yayıncılık, (2.Baskı), Ankara 2011.

AKARÇAY, Pınar, **Yerel Yönetimler**, Paradigma Akademi Yayınları, İstanbul 2014.

AKDOĞAN, Abdurrahman, **Kamu Maliyesi**, Gazi Kitabevi, (9.Baskı), Ankara 2003.

ASNA, Alaeddin, **Public Relations**, Der Yayınları, İstanbul 1993.

ATABEK, Gülseren Şendur-ATABEK, Ümit, **Medya Metinlerini Çözümlemek**, Siyasal Kitabevi, Ankara 2007, s. 4.

ATASOY, Veysel, **Türkiye’de Mahalli İdarelerin Yapısı ve Yeniden Düzenlenmesi**, TDAV Yayını, İstanbul 1992.

ATEŞ, Hamza-BIYIKLIOĞLU, Mücahit, **Belediye Yönetimi ve Kamusal İlişkiler**, Der Yayınları, İstanbul 2017.

BAŞARAN, İsmail, **Kent ve Yerel Yönetim**, Okutan Yayıncılık, İstanbul 2008.

BİLGİN, Nuri, **Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar**, Siyasal Kitabevi, (3.Baskı), Ankara 2014, s. 1.

BİLİR, Mehmet, **Yaşam Boyu Öğrenme**, “ Mesleki Gelişmenin Gereği Olarak Yaşam Boyu Öğrenme”, (Ed: Fevziye Sayılan, Ahmet Yıldız), Pegem A. Yayıncılık, (2.Baskı), Ankara 2006, s. 152.

BOZTEPE, Hatun, **Halkla İlişkiler ve İlişki Yönetimi**, Derin Yayınları, İstanbul 2014.

BÜLBÜL, Rıdvan, **Halkla İlişkiler**, Nobel Yayınları, (2.Baskı), İstanbul 2004.

ÇUKURÇAYIR, Akif, **Küreselleşme ve Türkiye’de Yerel Yönetimler**, Gökçe Ofset, Ankara 2009.

DİKME, Hüseyin, **Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler**, Yalın Yayıncılık, (2.Baskı), İstanbul 2016.

DURSUN, Davut-AL, Hamza, **Türkiye’de Yerel Yönetim Geleneği (Kurumlar, Sorunlar ve Yeniden Yapılanma Arayışları)**, İlke Yayıncılık, İstanbul 1998.

ERBAY, Yusuf-AKGÜN, Hasan, **Türkiye’de ve Avrupa’da Yerel Yönetimler**, Röle Akademik Yayıncılık, (2.Baskı), İstanbul 2017.

ERDOĞAN, İrfan, **Teori ve Pratikte Halkla İlişkiler**, Erk Yayınları, (3.Baskı), Ankara 2014.

ERDOĞAN, Melike, **İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler**, “Tarihsel Süreçte Köy Yönetimi ve Köy Kanunu Tasarısı Taslağının Yönetimsel Boyutu Üzerine Değerlendirmeler”, (Ed: Mehmet Mecek, vd.), Bekad Yayınları, Antalya 2015.

ERSÖZ, Halis Yunus, **Sosyal Politikada Yerelleşme**, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul 2011.

ERTEKİN, Yücel, **Halkla İlişkiler**, TODAİE, (2.Baskı), Ankara 1986.

ERTEN, Metin, **Nasıl Bir Yerel Yönetim?**, Anahtar Kitaplar Yayınevi, (2.Baskı), İstanbul 2018.

ERYILMAZ, Bilal, **Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme**, İşaret Yayınları, Ankara 1992.

ERYILMAZ, Bilal, **Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması**, Birleşik Yayıncılık, Ankara 1997.

GEÇİKLİ, Fatma, **Halkla İlişkiler ve İletişim**, Beta Yayınları, (2.Baskı), İstanbul 2010.

GÖKSEL, Ahmed Bülend, **Stratejik Halkla İlişkiler Yönetimi**, Nobel Yayınları, Ankara 2010.

GÖRMEZ, Kemal-YAYLI, Hasan, **Yerel Yönetimler**, Orion Yayınları, (2.Baskı), Ankara 2018.

GÖZLER, Kemal-KAPLAN, Gürsel, **Kısa İdare Hukuku**, Ekin Yayınları, (9.Baskı), Bursa 2005.

GÜLLÜCE, İdris, **Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri**, Alfa Yayınları, İstanbul 2004.

HAMAMCI, Can, **Belediye Yönetimi**, “Belediyeler: Genel Yapı”, (Ed: Ayşegül Sabuktay), TODAİE, Ankara 2007.

IŞIK, Metin-AKDAĞ, Mustafa, **Dünden Bugüne Halkla İlişkiler**, Eğitim Akademi Yayınları, (2.Baskı), Konya 2011.

GRUNİG, James E. , **Public Relations Theory**, “Presuppositions as a Framework for Public Relations Theory”, (Eds. Vincent Hazleton, Carl H. Botan), 1989.

KARASAR, Niyazi, **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler**, Nobel Akademik Yayıncılık, (30. Basım), Ankara 2016, s. 25.

KAVRUK, Hikmet, **Köy ve Mahalle: Yerleşim ve Yönetim Birimi**, Odak Yayınevi, Ankara 2004.

KAZANCI, Metin, **Kamuda ve Özel Kesimde Halkla İlişkiler**, Turhan Kitabevi Yayınları, (4.Baskı), Ankara 2002.

KELEŞ, Ruşen, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, Cem Kitabevi, (5.Baskı), İstanbul 2006.

KOÇAK, Yüksel, **Türkiye’de Yerel Yönetimler**, Siyasal Kitabevi, Ankara 2013.

MUTLUER, M. Kamil-ÖNER, Erdoğan, **Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Geleceği, “Belediye Bütçeleri”**, (Ed: Nihat Falay, vd.), Seçkin Yayıncılık, (2.Baskı), Ankara 2010.

NEGİZ, Nilüfer, **İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler**, “Avrupa Perspektiflerinin Yerel Yönetimlere Etkisi”, (Ed: Mehmet Mecek, vd.), Bekad Yayınları, Antalya 2015.

OKAY, Ayla-OKAY, Aydemir, **Halkla İlişkiler Kavram, Strateji ve Uygulamaları**, Der Yayınları, (6.Baskı), İstanbul 2013.

OKÇABOL, Rıfat, **Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi)**, Der Yayınları (2.Basım), İstanbul 1996, s. 128.

ORTAYLI, İlber, **Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2000.

ÖKMEN, Mustafa-PARLAK, Bekir, **Kuram ve Uygulamada Yerel Yönetimler-Kavramlar, Yaklaşımlar, Yapılar ve Mevzuat**, Orion Yayınları, (3.Baskı), Ankara 2013.

ÖZÜPEK, M. Nejat, **Belediyelerde Halkla İlişkiler**, Eğitim Yayınevi, (2.Baskı), Konya 2013.

PARLAK, Bekir, **İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler**, “ Türkiye’de Değişen ve Dönüşen Büyükşehir Belediyeleri: 5216 Sayılı Yasadan 6360 Sayılı Yasaya Büyük Dönüşümün Analizi”, (Ed: Mehmet Mecek, vd.), Bekad Yayınları, Antalya 2015.

PARLAK, Bekir, **İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler**, “Yerel Yönetimler: Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve”, (Ed: Mehmet Mecek, vd.), Bekad Yayınları, Antalya 2015.

PARLAK, Bekir, **İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler**, “ Yerel Yönetim Reformları Perspektifinden Temel Bir Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediyeler”, (Ed: Mehmet Mecek, vd.), Bekad Yayınları, Antalya 2015.

PELTEKOĞLU, Filiz Balta, **Halkla İlişkiler Nedir?**, Beta Yayınları, (7.Baskı), İstanbul 2012.

SABUNCUOĞLU, Zeyyat, **İşletmelerde Halkla İlişkiler**, Alfa Akademi Yayınları, (9.Baskı), Bursa 2008.

ŞAHİN, Yusuf, **Yerel Yönetimler**, Ekin Yayınevi, (3.Baskı), Bursa 2017.

ŞENGÜL, Ramazan, **Yerel Yönetimler**, Umuttepe Yayınları, Kocaeli 2010.

TARHAN, Ahmet-BAKAN, Ömer, **Belediyelerde Halkla İlişkiler ve Vatandaş Algısı**, Literatürk Academia Yayınları, Konya 2013.

TELLAN, Derya, **Yönetim ve Halkla İlişkiler**, Ütopya Yayınları, Ankara 2016.

TENGİLİMOĞLU, Dilaver-ÖZTÜRK, Yüksel, **İşletmelerde Halkla İlişkiler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004.

TOPRAK, Zerrin, **Yerel Yönetimler**, Nobel Yayın Dağıtım, (6.Baskı), Ankara 2006.

TORLAK, Ömer, **Belediyelerde Hizmet Yönetimi ve Pazarlama**, Seçki Yayınevi, Ankara 1999.

TORTOP, Nuri, **Halkla İlişkilere Giriş**, Nobel Yayın, (10. Baskı), Ankara 2009.

TORTOP, Nuri, **Mahalli İdareler**, Yargı Yayınları, (6.Baskı), 1999.

TORTOP, Nuri, **Yerel Yönetimler Maliyesi**, TODAİE, Ankara 1996.

Türkiye Belediyeler Birliği, **Temel Belediye Mevzuatı**, Korza Yayıncılık, (9.Baskı), Ankara 2013.

ULUSOY, Ahmet- AKDEMİR, Tekin, **Mahalli İdareler**, Seçkin Yayıncılık, (5.Baskı), Ankara 2008.

URAL, Ebru Güzelcik, **Çok Kültürlü Ortamlarda Halkla İlişkiler**, Kurumsal İletişim ve Yönetim, “Çok Kültürlü ortamlarda Halkla İlişkiler”, (Ed: Pınar Eraslan Yayınoğlu), İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2005.

YALÇINDAĞ, Selçuk, **Belediyelerimiz ve Halkla İlişkileri**, TODAİE, Ankara 1996.

YAVUZ, Cavit, **Halkla İlişkiler**, Detay Yayıncılık, (3.Baskı), Ankara 2013.

YAYINOĞLU, Pınar Eraslan, **Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler**, Birsen Yayınevi, (2.Baskı), İstanbul 2007.

YILMAZ, Rasime Ayhan, **Halkla İlişkiler**, “Halkla İlişkiler Modelleri, Kurum İçi ve Kurum Dışı Halkla İlişkiler”, (Ed: Aydın Ziya Özgür), Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir 2013.

Makale

ADA, Sefer-ŞİRİN, Ahmet, “Türkiye Genelinde Halk Eğitimi Üzerine Bir İnceleme”, **Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2007,s. 91 <http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/sempozyum.pdf> (Er:17.04.2019)

AKYOL, Muhtar, “Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları”, **İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2008, s. 156.
<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/yetiskin2.pdf> (Er:22.05.2019)

BİLİR, Mehmet, “Kentleşme Sürecinde Yetişkinlerin Eğitim Gereksinimi: Ankara Mamak İlçesi Tuzlu Çayır Senti Ege Mahallesi Örneği”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Yıl 2004, Cilt 37, Sayı 1, s. 120.
<http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/667/997.pdf?show> (Er: 20.04.2019)

CANGÖZ, Kadir, “Kamuda Halkla İlişkilerin Yeni Yüzü: Bilgi Edinme Yasası”, **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, Yıl 5, Sayı 3, 2008, s. 148.
<http://josc.selcuk.edu.tr/article/view/1075000166/1075000161>. (Er: 28.03.2019)

ÇAKIR, Vesile, “Yeni İletişim Teknolojilerinin Reklam Üzerine Etkileri”, **Selçuk İletişim Dergisi**, Cilt:3 Sayı: 2, 2004, s. 171.

<http://joselcuk.edu.tr/article/view/1075000331> (Er: 30.04.2019).

ÇALIŞIR, Gülsüm, “Halkla İlişkiler Uygulaması Olarak Belediyelerde Sosyal Ağların Kullanımı”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, TODAİE, Cilt 24, Sayı 4, 2005, s. 66.

<https://www.academia.edu/28308662> (Er: 31.03.2019)

DEMİRTAŞ, Mine “Yerel Yönetimlerde Bir Halkla İlişkiler Çalışması Olarak Sosyal Paylaşım Ağlarının Kullanımı: Üsküdar Belediyesi Örneği”, **e-Journal of New World Sciences Academy**, Cilt 7, Sayı 4, 2012, s. 298.

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsahuman/article/view/5000062399/5000058664>

(Er: 30.03.2019)

DİKENER, ORHAN, “İnternet Reklamcılığında Web Sitesi Tasarımının Önemi”, **Erciyes İletişim Dergisi “academia”**, Cilt:2 Sayı:1, 2011, s. 154.

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/66311>. (Er: 29.04.2019).

DOĞAN, Hıfzı, “Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Cilt 30, Sayı 1, 1997, s. 19.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/484/5663.pdf>

(Er: 20.04.2019)

DURSUN, Hatice, “Kamu İdarelerinde Hakim Olan Yönetim Yaklaşımı”, **Enderun Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, 2018, s. 20.

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/565771>. (Er:07.01.2019)

EMİNİ, Filiz Tufan-SANCAK, Emine, “Yerel Yönetişim ve Halkla İlişkiler: Yerel Yönetimlerin Tanıma ve Tanıtma Yöntemleri Üzerine Bir Derleme”, **Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2018, s. 82.

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/498727>. (Er: 24.03.2019)

EROL, Muammer, “Yetişkin Eğitiminde Bir Yerel Yönetim Modeli: İSMEK”, **Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2007, s. 70.

<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/sempozyum.pdf>

(Er: 08.04.2019)

ERSÖZ, Halis Yunus, “Yerel Yönetimlerin Yetişkin Eğitimi Alanındaki Etkinlikleri”, **Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2007, s. 57.

<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/sempozyum.pdf>

(Er: 24.04.2019)

ERSÖZ, Halis Yunus, “Türkiye’de Belediyelerin Meslek ve Beceri Edindirme Kursları ve İstihdam”, s.3.

<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/documans/halisyunusersoz.doc> (Er: 27.07.2019).

ERYILMAZ, Bilal, “Türkiye’de Köy ve Mahalle Muhtarlıklarının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi”, **Türk İdare Dergisi**, Yıl 60, Sayı 378, Mart 1988, s. 465.

[http://www.tid.gov.tr/Makaleler/Y%C4%B1160-378\(1988\).pdf](http://www.tid.gov.tr/Makaleler/Y%C4%B1160-378(1988).pdf). (Er:04.02.2019)

ERYILMAZ, Bilal, “Yerel Yönetimler ve Eğitim”, **İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2008, s. 62.

<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/yetiskin2.pdf>

(Er: 12.04.2019)

GÜLTEKİN, Nihat-ÇELİK, Abdullah, “Belediyelerde Halkla İlişkiler ve Şanlıurfa Belediyesi”, **Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Yıl 2007, Cilt. 22, Sayı. 1, s. 312.

<https://www.academia.edu/30793281>. (Er: 11.03.2019)

GÜNEŞ, Ahmet, “Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Halkla İlişkiler Kavramının Tanımı, Yeri ve Önemi Üzerine Yaklaşım”, **C.U. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 10, Sayı 1, 2009, s. 6.

<http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1913.pdf>. (Er: 18.03.2019)

KARAÇORLU, M. Sait, “Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Sanat Eğitim Kursları (KO-MEK)”, **İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2008, s. 145.

<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/yetiskin2.pdf>

(Er: 20.04.2019)

KOCABAŞ, İsmail, “Bir Halkla İlişkiler Aracı Olarak Sosyal Medya: Arçelik ve Bosch Markalarının Kurumsal Facebook ve Twitter Hesapları Üzerine Bir İnceleme”, **Selçuk İletişim**, Cilt 9, Sayı 2, 2016, s.77.

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/178234> (Er: 14.08.2019).

KURT, Kübra, “Belediyelerde Halkla İlişkilerin Önemi”, **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Yıl 3, Sayı 9, Mart 2015, s. 339.

http://www.asosjournal.com/Makaleler/27710903_477%20K%C3%9CBRA%20KURT.pdf. (Er: 27.03.2019)

MİSER, Rıfat, “Halk Eğitim Programlarının İnsangücü Planlamasına Etkisi”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, Cilt 28, Sayı 2, Ankara 1995, s. 208.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/486/5717.pdf>

(Er: 12.04.2019)

MİSER, Rıfat, “Küreselleşen Dünya’da Yetişkin Eğitimi”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Yıl 2002, Cilt 35, Sayı 1-2, s. 56.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/137/956.pdf> (Er: 13.04.2019)

MURAT, Sedat, “Yerel Yönetimlerin Yetişkin Eğitiminde Karşılaştıkları Temel Sorunlar ve Yetişkin Eğitimi Programlarını Tamamlayanların İstihdamları”, **Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2007, s. 167.

<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/sempozyum.pdf>

(Er: 17.04.2019)

ORTAYLI, İlber, “Osmanlı İmparatorluğunda İdari Modernleşme ve Mahalli İdare Alanındaki Gelişmeler”, **İdare Hukuku ve İlimler Dergisi**, Sarıcaya Armağan, Yıl 3, Sayı 1-3, 1982, s. 137-139.

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/13780>. (Er:11.01.2019)

ÖKSÜZ, Ömer “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Bazı Yetişkin Eğitimi Uygulamaları”, **İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2008, s. 136.

<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/yetiskin2.pdf>

(Er: 07.04.2019)

ÖNER, Şerif, “Belediyelerde Yönetime Katılmada Halkla İlişkilerin Rolü ve Önemi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 3, Sayı 2, 2001, s. 109. <http://www.sbe.deu.edu.tr/dergi/cilt3.say%C4%B12/3.2%20oner.pdf>.

(Er: 30.03.2019)

ÖZER, Akif, “Yerel Yönetimlerin Varlık Nedeni Olarak Halkla İlişkiler”, **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 4, Sayı 5, 2003, s. 33. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423906477.pdf>

(Er: 23.03.2019)

PİRA, Aylin, “Bir Halkla İlişkiler Hedef Kitlesi; Halkın Tamamı veya Büyük Bir Kısmı Olarak Kamu; Kavramsal Çerçeve”, **Manas Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 6, Sayı 12, 2004, s. 227.

http://journals.manas.edu.kg/mjsr/oldarchives/Vol06_Issue12_2004/409.pdf.

(Er: 19.03.2019)

PİRLER, Orhan, “Yerel Yönetimlerde Pazarlık Yönetiminin Uygulanması”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt 1, Sayı 2, TODAİE, Ankara 1992, s. 45.

SARAN, Mine, “İnternet ve Halkla İlişkiler”, **Yeni Düşünceler Dergisi**, Yıl:1 Sayı:1, Haziran 2005, s. 66.

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/389174>. (Er: 29.04.2019).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, **Hayatboyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, DPT, Ankara 2001, s. 21.

http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/08_HayatboyuEgitimiOrgunOlmayanEgitim.pdf

(Er: 12.04.2019)

SOLMAZ, Başak, vd., “İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama”, **Selçuk İletişim**, Cilt 7, Sayı 4, 2016, s.25.

<http://josc.selcuk.edu.tr/article/view/1075000023/1075000020> (Er: 15.08.2019).

TARHAN, Ahmet, “Halkla İlişkilerde Tanıma ve Tanıtma Aracı Olarak İnternet: Belediyelerin Web Sayfaları Üzerine Bir Analiz”, **Selçuk İletişim Dergisi**, Cilt:4 Sayı:4, 2007, s. 77.

<http://josc.selcuk.edu.tr/article/view/1075000220/1075000214> (Er: 29.04.2019).

TEKİN, Meral Uysal, “Gelişmiş Ülkelerde Yetişkin Eğitimi”, **İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2008, s. 87.

<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/yetiskin2.pdf>

(Er: 12.04.2019)

TOKATLI, Mehmet, “Yeni Medya’nın Geleneksel Medya ve Halkla İlişkiler Meslek Alanı Üzerine Etkileri”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:9 Sayı:45, Ağustos 2016, s. 883.

http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt9/sayi45_pdf/6iksisat_kamu_isletme/tokatli_mehmet.pdf. (Er: 30.04.2019).

TUĞRUL, Şahin, “Yerel Yönetimlerde Basın ve Halkla İlişkiler: Mersin Büyükşehir Belediyesi Örneği”, **Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 1, Sayı 2, 2018, s. 387.

<https://docplayer.biz.tr/115323863-Uluslararası-sosyal-bilimler-dergisi.html>

(Er: 05.04.2019)

TUNÇALP, Metin (Ed.), Mesleki Eğitim Sanayi ve Yüksek Teknoloji 2023, “Mesleki Eğitimin Ulusal-Uluslararası Rekabete Açılması ve Sertifikasyon ile Mesleki İş Gücü Dolaşımı”, **Akademik Araştırma Projeleri**, 2013, s. 3.

http://www.tasam.org/Files/Etkinlik/File/ProjeDosyasi/mesleki_egitim_ulusal_-_uluslararası_rekabete_acilmasi_ve_sertifikasyon_ile_mesleki_is_gucu_dolasimi_ko_nvertibilite_e6c80da0-a3ed-4604-bbb3-520ac10a4045.pdf (Er: 20.04.2019)

TÜRK, M. Sezai-AKÇAY, Habibe, “Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler Faaliyetlerinin Kurum İmajı Üzerine Etkisi Üzerine Bir Çalışma: Trabzon Belediyesi”, **İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**, Güz 2010, Sayı 31, s. 143.

<https://www.academia.edu/30636831> (Er: 03.08.2019).

URAL, Ozona, “Türkiye’de Yetişkin Eğitiminin Bugünkü Durumu ve Geleceği”, **Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2007, s. 18.

<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/sempozyum.pdf>

(Er: 20.04.2019)

URAL, Ozana, “Ülkemizde Yetişkin Eğitimi Uygulamaları”, **İSMEK 2. Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2008, s. 39.

<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/yetiskin2.pdf>

(Er: 12.04.2019)

UYAR, Hakkı, “Türkiye’de ve Dünya’da Yerel Yönetimler: Kısa Bir Tarihçe”, **Bağımsız Kemalist Düşün Dergisi**, Yıl 8, Sayı 51, 2004, s. 31.

<http://www.aydinlanma1923.com/index.php/AYD23/article/view/270/270>.

(Er: 15.01.2019)

ÜNLÜHİSARCIKLI, Özlem “Türkiye’de Mesleki Yaygın Eğitimin Gelişimi”, **Yetişkin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul 2007, s. 121.

<http://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/yetiskinegitimi/sempozyum.pdf>

(Er: 09.04.2019)

YALÇINDAĞ, Selçuk, “Güçlü ve Özerk Yerel Yönetimler Demokrasimizin ve Yönetim Sistemimizin Temel Kuruluşları Olmalıdır”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt 1, Sayı 2, TODAİE, Ankara 1992, s. 8.

YURDAKUL, Nilay Başok, v.d., “Belediyelerde Halkla İlişkiler Yönetimi: İzmir İli Belediyelerine Yönelik Bir Araştırma”, **Akademik Yaklaşımlar Dergisi**, Yıl 2011, Cilt 2, Sayı 2, s. 213.

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/39471> (Er: 30.03.2019)

Tez

ACAR, Muhittin, “Belediyelerde Halkla İlişkiler” (DPT-Uzmanlık Tezleri), 1993, s. 82.

AYAZ, Hakan, “Kültürel Kimliklerin İfade Alanı Olarak Facebook’un Rolü: Eskişehir’de Yaşayan Karaçaylar Üzerine Bir İnceleme”, (Yüksek Lisans Tezi), s.41.

<https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/7714?locale-attribute=en>

(Er: 15.08.2019).

KESKİN, Mevlüt, “Yerel Yönetimlerde Halkla ilişkiler ve Araştırma Birimleri ‘ Konya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Araştırmalar Merkezi Müdürlüğü (SAMM)’ (Yüksek Lisans Tezi), s. 56.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>. (Er: 24.03.2019)

KOCAMAN, Ömer Faruk, “Belediyelerde Halkla İlişkiler ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği” (Yüksek Lisans Tezi), s. 35.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>. (Er: 30.03.2019)

ÖZER, Fatih, “Meslek ve Beceri Kazandırmada Büyükşehir Belediyelerinin Rolü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Uygulamaları: İSMEK” (Yüksek Lisans Tezi), 2010, s. 23.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (Er: 07.04.2019)

ŞENYURT, Gökhan, “Belediyelerin Halkla İlişkiler Uygulamalarında İnternetin ve Sosyal Medyanın Kullanımı: Konya Merkez İlçe Belediyeleri Üzerine Bir İnceleme” (Yüksek Lisans Tezi), s. 47.

<http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/handle/123456789/3567>. (Er: 21.03.2019)

İnternet Kaynakları

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040723.htm>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100521-4.htm>

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.doc>

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf>

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>

<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5197.html>

<https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>.

<http://www.tesk.org.tr/tr/mevzuat/mesleki.pdf>

<http://www.istanbulsogutmacilar.org.tr/calisma-alanlari/mesleki-egitim.html>

<https://www.priletisim.com/yenimedya-sosyalmedya-hesabiacmak/>

<https://www.ismek.ist/tr/kurumsal.aspx>

EKLER**Ek 1: Türkiye'deki Büyükşehir Belediyelerinin Nüfus Bilgileri**

Büyükşehir Belediyeleri	Büyükşehir Belediyesi Statüsüne Geçiş Tarihi	Nüfus
1.Adana	1986	2.220.125
2.Ankara	1984	5.503.985
3.Antalya	1993	2.426.356
4.Aydın	2014	1.097.746
5.Balıkesir	2014	1.226.575
6.Bursa	1987	2.994.521
7.Denizli	2014	1.027.782
8.Diyarbakır	1993	1.732.396
9.Erzurum	1993	767.848
10.Eskişehir	1993	871.187
11.Gaziantep	1987	2.028.563
12.Hatay	2014	1.609.856
13.İstanbul	1984	15.067.724
14.İzmir	1984	4.320.519
15.K. Maraş	2014	1.144.851
16.Kayseri	1988	1.389.680
17.Kocaeli	1993	1.906.391
18.Konya	1987	2.205.609
19.Malatya	2014	797.036
20.Manisa	2014	1.429.643
21.Mardin	2014	829.195
22.Mersin	1993	1.814.468
23.Muğla	2014	967.487
24.Ordu	2014	771.932
25.Sakarya	2000	1.010.700
26.Samsun	1993	1.335.716
27.Şanlıurfa	2014	2.035.809
28.Tekirdağ	2014	1.029.927
29.Trabzon	2014	807.903
30.Van	2014	1.123.784

*Nüfus sayıları TÜİK 2018 verilerine göre yazılmıştır.

Ek 2: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları Web Sitelerinin Kurumsallaşma Durumuna Dair Bir Analiz

	Kurumsal Web Sitesi Olan Meslek Edindirme Kursları	Büyükşehir Belediyesi Web Sitesi İçerisinde Yer Alan Meslek Edindirme Kursları
1. Ankara		✓
2. Antalya	✓	
3. Balıkesir	✓	
4. Bursa	✓	
5. Denizli		✓
6. Diyarbakır		✓
7. Erzurum		✓
8. Eskişehir	✓	
9. Gaziantep	✓	
10. Hatay		✓
11. İstanbul	✓	
12. İzmir	✓	
13. K. Maraş		✓
14. Kayseri	✓	
15. Kocaeli	✓	
16. Konya	✓	
17. Manisa		✓
18. Mardin		✓
19. Ordu		✓
20. Sakarya	✓	
21. Tekirdağ	✓	

Ek 3: Kurumsal Web Sitesi Olan Meslek Edindirme Kursları ve Web Siteleri

Büyükşehir Belediyeleri	Meslek Edindirme Kursları	Kurumsal Web Siteleri
1. Antalya	ASMEK	https://www.asmek.org.tr/anasayfa
2. Balıkesir	BALMEK	http://www.balmek.com/
3. Bursa	BUSMEK	http://busmek.bursa.bel.tr/
4. Eskişehir	ESMEK	http://esmek.eskisehir.bel.tr/index.php
5. Gaziantep	GASMEK	https://www.gasmek.org.tr/
6. İstanbul	İSMEK	https://ismek.ist/tr/default.aspx
7. İzmir	İZMEB	https://www.ibbmeslekfabrikasi.com/
8. Kayseri	KAYMEK	http://www.kaymek.com.tr/tr
9. Kocaeli	KO-MEK	http://komek.org/default.asp
10. Konya	KOMEK	http://www.komek.org.tr/index.php
11. Sakarya	SAMEK	https://samek.sakarya.bel.tr/
12. Tekirdağ	TEMEK	http://temek.tekirdag.bel.tr/

Ek 4: Büyükşehir Belediyesi Resmi Web Sitesi İçerisinde Yer Alan Meslek Edindirme Kursları ve Büyükşehir Belediyesi Resmi Web Sitesi

Büyükşehir Belediyeleri	Meslek Edindirme Kursları	Büyükşehir Belediyesi Resmi Web Siteleri
1. Ankara	BELMEK	https://www.ankara.bel.tr/kulturel-hizmetler/belmek
2. Denizli	DENMEK	http://www.denizli.bel.tr/Default.aspx?k=haber-detay&id=18472
3. Diyarbakır	DİSMEK	http://www.diyarbakir.bel.tr/hizmetler/sosyal/mesleki-egitim-hizmeti.html
4. Erzurum	ESMEK	http://www.erzurum.bel.tr/IcerikDetay-esmek_yatrimlari/8049/I.html
5. Hatay	HATMEK	http://hatay.bel.tr/icerikler/hatmek/
6. K. Maraş	KAMEK	http://kamek.kahramanmaras.bel.tr/
7. Manisa	MASMEK	http://www.manisa.bel.tr/Haberler/2514_mas_mek-kurs-kayitlari-basladi.aspx
8. Mardin	MARMEK	https://www.mardin.bel.tr/
9. Ordu	ORMEK	https://www.ordu.bel.tr/Ormek

Ek 5: Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları Kurumsal Facebook Adresleri

Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları	Facebook Adresleri
ASMEK	https://www.facebook.com/asmek.abb/
BALMEK	https://www.facebook.com/balmek.balikesir/
BUSMEK	https://www.facebook.com/busmek/
DENMEK	https://www.facebook.com/denmekelsanatlari/
ESMEK	https://www.facebook.com/BuyuksehirEgitim/
GASMEK	https://www.facebook.com/gasmek/
HATMEK	https://www.facebook.com/HatmekHatay/
İSMEK	https://www.facebook.com/ismek.istanbul/
İZMEB	https://www.facebook.com/ibbmeselektfabrikasi/
KAMEK	https://www.facebook.com/4646kamek/
KAYMEK	https://www.facebook.com/kaymek/
KO-MEK	https://www.facebook.com/KOMEKMedya/
KOMEK	https://www.facebook.com/konyameslekedindirme/
MARMEK	https://www.facebook.com/mardin.marmek/
SAMEK	https://www.facebook.com/sbbsamek/

ÖZGEÇMİŞ

Merve EMECEN 13.04.1994 tarihinde Giresun'da doğmuştur. İlk ve ortaöğrenimini sırasıyla Giresun'un Görele ilçesinde bulunan Mimar Sinan İlköğretim Okulu ve Görele Lisesi'nde tamamladı. 2012 yılında Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümünü kazandı ve 2016 yılında mezun oldu. Aynı yıl içerisinde Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalında Tezli Yüksek Lisans'a başladı ve halen öğrenimine devam etmektedir.

